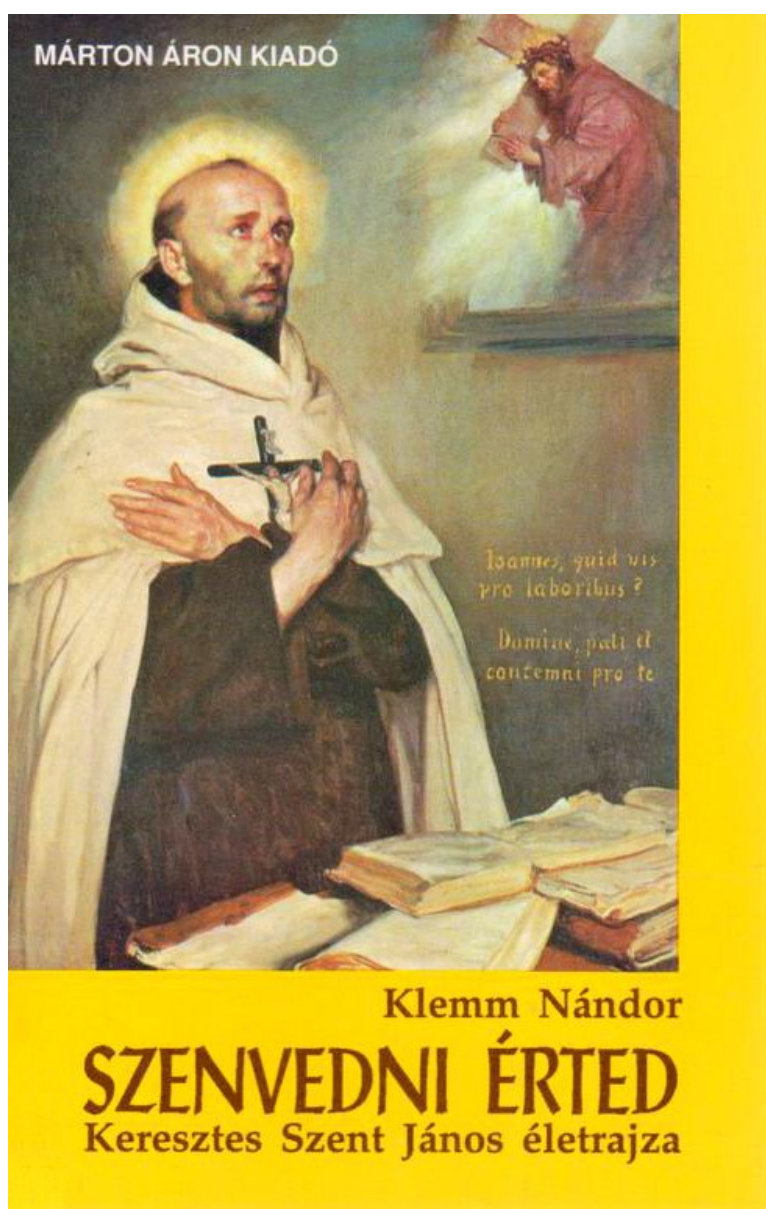

Klemm Nándor Szenvedni Érted Keresztes Szent János életrajza (1542–1591)

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Klemm Nándor
Szenvedni Érted
Keresztes Szent János életrajza (1542–1591)

Lektorálra és szerkesztette:
Arató László
Budapest, 1994

Itt mondok köszönetet Mátéffy J. Brúnó kármelita atyának, aki tanácsaival segített,
majd vállalta könyvem szakmai lektorálását.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1996-ban jelent meg a Márton Áron Kiadó gondozásában, az ISBN 963 7947 57 4 azonosítóval. Az elektronikus változat Arató László, a Márton Áron Kiadó igazgatójának engedélyével készült. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Márton Áron Kiadó tulajdonában van.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Bevezető gondolatok.....	4
Előszó.....	5
Gyermekkora.....	7
Tanulóévei.....	9
A novíciátusban	11
Salamancában	12
Így kezdődött	15
Durvelo	18
Pastranában	20
Alcala	21
Avila.....	22
Viharfelhők	26
Fogságban	28
Szökése	33
Káptalan Almodovarban	35
Calvario.....	36
Baezában	39
Los Martires	44
Granadában	50
Mozgalmas évek	53
Segoviában.....	60
Tűzpróba	64
Penyuelában és Ubedában.....	67
Utolsó napjai	71
Külső megjelenése	74
Írásai.....	76
Függelék.....	78
Keresztes Szent János életének fontosabb állomásai.....	78
Idegennyelvű szavak, kifejezések magyarázata.....	80
Forrásmunkák	85

Bevezető gondolatok

A legújabb kor felvilágosultnak nevezett embere egyre távolabb kerül – s így idegenkedik is – a titoktól, Isten titokteljes létének s a Hozzá vezető útnak ésszel megközelíthető, de csak hittel elfogadható valóságától. A titok, a misztérium s az abban való elmélyülés, a misztika által való megközelítése Istennek s a vele való természetfeletti szimbiózis útja a mai emberek, még a keresztények előtt is ismeretlen, homályba tűnt jelenség, lehetőség. Ugyanígy válik – vált – az Isten misztikus életében való egyre tökéletesebb részesedéshez vezető út, az aszkézis, a gyakorlás is fölöslegesnek tartott, sőt bigottnak mondott felfogássá, életelemmé.

XI. Pius pápa 1926-ban avatta a misztika doktorává a Juan de Yepes y Álvarez néven a spanyolországi Fontiverosban, 1542-ben született, s később Szent Mátyásról nevezett János, majd Juan de la Cruz, azaz Keresztes Szent János néven a reformált, eredeti szigorúságot vállaló sarutlan kármelita rend tagját és megújítóját. 1675-ben X. Kelemen pápa boldoggá, 1726-ban XIII. Benedek pápa szentté avatta. Amikor 1767-ben pappá szentelik, találkozik a történelem egyik legnagyobb nőalakjával, Avilai Teréz anyával, a sarutlanok női ágának reformálójával, a későbbi egyházdoktorrá avatott szenttel, a misztika másik, lenyűgöző példát és isteni tudást sugárzó egyéniségével.

Klemm Nándor könyve pontos adataival, a tényekhez ragaszkodó realitással, dicséretes rendszerességgel, jól tagolt szerkesztéssel, időrendben tárja elénk s közelíti napjaink gondolkodásához Keresztes Szent János életét és művét. Abban a korban, amelyben a reformáció és annak körülményei, következményei oly szerencsétlen irányba fordultak s fölbolygatták Európát, s a megújulás jelei, a szeretet és igazságosság helyett véres harcok lángoltak föl, Keresztes János megértette Isten-sugallta hivatását s életével, tanításával, nevelő tevékenységével és műveivel minden időkre utat mutatott a szemlélődő, vezeklő életre, amely nem a kegyetlen önsanyargatást, hanem a mindenről való lemondás készségét, az élet szenvedéseinek, nehéz helyzeteinek elfogadását hirdeti. Lángoló istenszeretetében és mélységes emberszeretetében, teljes önátadásában és irgalmas józanságában példaként, tanulságként áll ma is előttünk.

Dékány Endre

Előszó

Isten időnként egy-egy embert választ ki magának, s azt oly mértékben elhalmozza kegyelmével, hogy az illető „jellé” válik kortársai számára.

Ilyen „jel” volt a XVI. században Keresztes János, ez a teljesen egyszerű családból kiválasztott sarutlan kármelita szerzetes.

Számára Isten léte kézzelfogható valósággá vált. Olyan bensőséges kapcsolatba került vele, hogy gyakran egy-egy Istenre, Jézus Krisztusra emlékeztető fizikai tárgy (feszület, kép stb.), vagy néha már csak az Isten jóságára, szentségére megfogalmazódott gondolat is az elragadtatás állapotába emelte. Ilyenkor megszűnt számára a teremtett világ. Nem látott, nem hallott, nem érzett, mert az Isten lefoglalta egész énjét. Elmerült Isten szépségének szemlélésében olyannyira, hogy gyakran a teremtett világ fizikai törvényei is megszűntek körülötte. Elragadtatásában sokszor felemelkedett a földről és lebegő állapotban maradt. Máskor, a környezete által is látható fényjelenségek kísérték Istennel való szoros kapcsolatát. Olykor a jövőt jelen időben látta, és ezt el is mondta, amit a jelenben élők gyakran csak a jövődőlés beteljesedésekor értettek meg. Hiszen ők csak a saját állapotuknak megfelelő szituációt ismerték. Előfordult, hogy betegeket, szerencsétlenül jártakat gyógyított, többnyire szanalomból – ezzel azonban akaratlanul is önmagát hitelesítette.

Istenélményeiből fakadt a legnagyobb kegyelem: felismerte a szenvedés értelmét. A világot Jézus Krisztus szenvedésével és kereszthalálával megváltotta, de az emberek tömegének bűnös élete folyamatosan sérti Isten szentségét. A szenvedéssel az Őt szeretők engesztelhetnek és vezekelhetnek. De a megromlott emberi természet is uralkodni akar a lélek felett – kényelmével, érzékiségével, a táplálkozás mértéktelenségével, lustaságával, önzésével, hatalomvágyával. A tökéletességre vezető út velejárója, a test ösztönösségével szemben kivívni az Istent szerető lélek uralmát önfegyelmekkel és önmegtágadásokkal. Ezek is szenvedést jelentenek.

A tökéletességre való törekvés megvalósításának jó kerete lehet egy szerzetesi közösség, ahol a hasonló felismerésre jutott emberek, az önkéntes szegénység, tisztaság és engedelmesség vállalásával, egymást segítve, a világ dolgaitól magukat távol tartva, az Isten szeretetétől sürgetve élhetnek együtt. Az alapítók által kitűzött célok azonban – az emberi gyarlóság eredményeként – időnként elhomályosodnak, s szinte észrevétlenül lopja be magát a szigorú szabályok közé a kényelem, a lazaság, az evilági szemlélet. Isten helyett a maga javát kezdi keresni az ember.

Ha az Úr ilyenkor kiválaszt és meghív valakit azzal a feladattal, hogy állítsa vissza az alapító szándéka szerinti szigorú életmódot, az igen gyakran háládatlan feladatra kap megbízást. Nincs nehezebb, mint a magukat jónak tartott, sokszor álszent embereket visszavezetni olyan körülmények közé, melyek valóban az életszentségre segítik őket.

Keresztes János már fiatalon ezt a hivatást kapta meg. A reformot saját magán kezdte. Bátorította őt a nálánál sokkal idősebb Avilai Szent Teréz példája, aki a kármelita apácák megreformálásán dolgozott, páratlan bölcsességgel és okos szigorral.

János kitűnő tehetségű, Isten szeretetétől lángoló, igaz ember volt. Az önsanyargatás terén olyan messze ment, ami a polgári kényelemhez szokott, mai mentalitásunk előtt alig magyarázható. De vajon Jézus megkínzása és keresztfeszítése beleillik-e a mai, géppisztollyal mindent elintéző világképünkbe?

A Szent egészen eléggő áldozatra adta oda magát. Az önsanyargatáson kívül vállalta a szellemi-lelki megaláztatások sorozatát is. Halálos betegen azt a kolostort választja, ahol – jól tudja előre – a perjel kicsinyes bosszúból még utolsó heteit is meg fogja keseríteni

mindenben. Ezek a döntések hitelesítik, a kezdetben maga választotta, majd később az Istentől kapott és nagylelkűen elfogadott fizikai szenvedéseit.

Felmerül a kérdés: mitől jött korunkban újra divatba ez az önsanyargató, misztikus, ragyogó intellektualitással rendelkező szent?

Szent az, aki legjobban ellentmond korának. A mai jóléti társadalom az anyagi javak minél korlátlanabb megszerzését, önmegvalósítás jelszava alatt a szabad szexualitást, az élvezetek gátlástalanságát, mások kíméletlen félresöpését tűzi zászlajára. Mindezekben való kiábrándultságában és a környezetüktől fuldokló jószándékú emberek vigasztalanságában feltűnik Keresztes Szent János egyénisége. Élete megdöbbentő egészével igazolja, hogy tragikus, rossz úton jár ez a kor, amíg csak a mának él.

Még egy nagy aktualitása van János atya életének.

Az Egyház emberek közössége. Még a jószándékú, a tökéletességre törekvő emberek is – akaratlanul, de osztanak maguk körül sebeket. De mit szóljunk, amikor egyes – másokért vagy talán sokakért felelős – egyházi vezetők mindennapi életét, mentalitását és egyes döntéseit nem a józan emberiség, nem a keresztényi szeretet, hanem a felszított indulatok, a gőg és a hatalomvágy vagy éppen a bosszú irányítja. Amikor a vezetők ezen méltatlan motívumai okoznak az egyszerű embereknél kísértést, hogy összeomoljon bennük a hit, a remény és a szeretet. S így kifosztva, maguk is áldozattá váljanak az őket elnyomó, elgáncsolni akaró és üldöző – az Egyházon belül támadó – gonoszok.

Keresztes Szent Jánosnak bőven kijutott az ilyen kísértésekből. De ő ezen körülmények között is óriásnak bizonyult. Kitartott az Egyház tökéletességét szolgáló elvei mellett. A legmegalázóbb és egészségét tönkretévő kínzó rabsága közepette is – melyet az őt meg nem értő, a nyárspolgári szerzeteséletet féltő rendtársaitól és egyes előjáróitól kapott – hűen megőrizte tökéletességre törekvő elhatározását. Ekkor is csak azért imádkozott, hogy a Szentlélek világosítsa meg őt az Isten szándékáról és akaratáról, mert minden fenyegető és csábító körülmény ellenére – kizárólag az Ő útján akart járni. Ebben a drámai szituációban is egyedülálló módon mutatott példát.

Keresztes Szent János élete és tanítása a hívő ember számára ma aktuálisabb, mint valaha. Nem lehet közömbösen elmenni mellette.

Klemm Nándor atya a világirodalomban legújabban megjelent Keresztes Szent János életrajzok figyelembevételével írta meg könyvét. Az élő Egyház lelkeségében elkötelezett kiadónk ezért is tartotta fontosnak megjelentetését.

Arató László

Gyermekkora

*Közép-Spanyolország*nak van egy óriási fennsíkja, amely Toledótól a Vizcayai-öbölíig terjed, melynek *Kasztília* a neve. A lapályt Madrid és Segovia között a Sierra de Gaudarrama vonulata szeli ketté északkelet-délnyugat irányában. Ha Madridtól északnyugati irányban egy egyeneset húzunk, megtaláljuk a térképen *Salamancát*. Ennek a képzeletbeli egyenesnek – Madridtól számítva – mintegy háromötöd részénél van *Fontiveros*. Itt született 1542. június 24-én Spanyolország és az egész katolikus egyház egyik üstököse, *Juan de Yepes y Alvarez*, akit ma *Keresztes Szent János* néven ismer az egész keresztény világ.

Atyja, *Gonzalo de Yepes*, előkelő, gazdag kereskedőcsalád sarja, aki egyik nagybátyja üzletének könyvelését és adminisztrációját vezette. Valószínűleg nagybátyjai látták el selyemmel, annak az előkelő özvegynek kis üzemét, melyben mint egyszerű szövőlány dolgozott jövőendő felesége, *Alvárez Katalin*. Gonzalo ennél az özvegnél szállt meg, valahányszor nagybátyjai megbízásából, átutazóban volt a Medina del Campo-i vásárra, ahová nagybátyjai árucikkeit vitte. Ismeretségük innen származott.

Katalin jólnevelt, igen erényes és szép, de földhözragadt szegény, árva lány volt. Gonzalo azonban annyira megszerette Katalint, hogy hiába volt a rokonság és az ismerősök minden érvelése. Katalin munkaadónője is figyelmeztette az ifjú vőlegényt a várható nehézségekre, a házasság mégis létrejött.

Gonzálót emiatt a család kitagadta. A gazdag nagybácsik megszakítottak vele minden kapcsolatot. Ennek következtében állását is elvesztette. Ez azonban nem keserítette el. Bízott abban, hogy mint tollforgató ember, aki tud szerződéseket megfogalmazni és könyvelni, el tud majd helyezkedni. Felesége munkaadónője alkalmazta is, de kettőjük jövedelme nem volt elég a növekvő család eltartásához. Ezért feleségétől megtanulta a gyapjú- és selyemszövést. Az özvegy üzemtulajdonos haláláig nála laktak. 1530-ban itt született első gyermekük *Ferenc*, akit *Lajos* követett. A mi *Jánosunk* a harmadik, 1542-ben látta meg a napvilágot. Már eddig is nehéz anyagi körülmények között éltek. János születése után Gonzalo súlyosan megbetegedett és két esztendei türelemmel viselt, borzalmas szenvedések után meghalt. Halála után még nehezebb napok virradtak a háromgyermekes özvegyre. Minthogy Katalin nem tudta tovább nézni családjá nélkülözését, megpróbált segítséget keresni a toledói rokonságnál.

Az 1540-es évek elején nagy szárazság volt *Kasztíliában* és mint *II. Fülöp* kiáltványából tudjuk, kenyeret szinte semmi pénzért sem lehetett kapni.

Toledo környékén élt elhunyt férjének, Gonzalónak két jómódú *testvére*; egy gazdag főesperes és egy orvos. Bennük volt Katalin minden reménye. Ezért felkerekedett három gyermekével, akik közül János még karonülő volt. Miután gyalog megtettek 30 mérföldet, bekopogtatott a *főesperes* házába. Ez azonban ridegen visszautasította őket. Ezután tovább vándorolt az *orvos nagybácsihoz*. Ő magához vette Ferencet, és vállalta annak nevelését és taníttatását. Így Katalin csak a két kisebbel tért vissza *Fontiverosba*. Mivel már eltelt egy év és Ferencről nem kapott semmi hírt, elhatározta, hogy újra megteszi a fáradságos utat. A gyermek, mikor kettesben volt anyjával, elpanaszolta, hogy nagybátyja ígérete ellenére, felesége nem teszi lehetővé tanulását, hanem dolgoztatja, *kegyetlenül bánik vele* és éhezheti is. Ezért Katalin elhatározta, hogy hazaviszi magával *Fontiverosba*. Minthogy próbálkozása nem járt sikerrel, Fontiverosba visszaérkezve nekilátott a szövőmesterségnek. Három gyermekét iskoláztatta. Minthogy Ferenc nem bizonyult tehetségesnek, a takács mesterségre tanította, amit a legnagyobb fiú egész életében folytatott.

Az első esemény, amely a kis János szívét gyászba borította, fivérének, *Lajosnak* a halála volt. Lehetséges, hogy halálának oka a sok éhezés, alultápláltság volt. Bár az édesanya

mindent megtett, hogy megóvja családját a nyomortól, de nem volt se munkája, sem más jövedelemforrása. Úgy határozott, hogy Ferencel és Jánossal együtt elhagyja Fontiverost és *Arévalóba* költözik. A kis János elhagyta szülőfaluját. Egyetlen írásos emlék sincs arra vonatkozólag, hogy később visszatért volna oda. Tény azonban, hogy Spanyolországban sehol sem őrzik *emlékét* olyan híven, mint ott.

János *négy vagy öt éves* lehetett, mikor társaival együtt kiment játszani a falu határába, ahol apró tavak voltak. A kis János azzal szórakozott, hogy botocskákat dobált a vízbe, és amikor azok feljöttek, kifogta őket. Egyszer csak elvesztette egyensúlyát, beleesett a vízbe és elmerült az iszapban. Társai ijedtükben ahelyett, hogy segítségére lettek volna, elszaladtak. A gyermek már majdnem befulladt a vízbe, mikor egy rendkívül szép nő jelent meg neki a levegőben, aki kezét segítségére nyújtotta. Szavakat is hallott: „*Gyermekem, add ide a kezedet, kihúzlak.*” A kis János akkor még nem tudta, hogy a szépséges hölgy a Szűzanya volt. Mégsem szánta rá magát, hogy sáros kezeit a jelenség tiszta kezeihez nyújtsa, mert nem akarta azokat bepiszkítani. Végül is társai kiabálására egy arra menő földműves mentette ki őt az iszaptól. A szép hölgy mentés közben eltűnt.

Arévalo Fontiverostól mintegy 30 km-re északra, a Kasztíliai-síkság legmagasabb pontján épült. Bár ekkorra már sokat veszített régi hírnevéből és fényéből, de kereskedelmi szempontból mégiscsak volt némi jelentősége.

1548-ban, János hat éves korában ide költözött a kis család. Itt Katalin és Ferenc munkát vállalt. Jánosunknak *Arévalóban* töltött mintegy három évről nincsen értesülésünk. De tudjuk, hogy mikor ide érkeztek, bátyja már 20 év körüli, vidám, jólelkű fiatalember volt, aki részt vett a vele egykorú fiatalság csínytevéseiben. Így belekeveredett egy gyümölcslopásba is, ami súlyos lelkiismeretfurdalásokat okozott neki, és ettől kezdve komoly, önmegtagadó életet élt. Megnősült és egy hozzá hasonló gondolkodású szegény leányt vett el feleségül. A kilenc éves János jellemének további fejlődésére, *bátyjának vallásos, önmegtagadó élete* és a *szegények iránti szeretete* bizonyára komoly hatással volt.

Tanulói

János kilencedik évét töltötte be 1551-ben, mikor újra költöztek. Ezt valószínűleg újra megélhetési gondok indokolták. Új lakóhelyük *Medina del Campo*, a királyné városa lett. Ebben az időben Medina del Campo egyike volt Spanyolország legnevezetesebb kereskedő városainak. A spanyol kereskedőkön kívül megfordultak itt franciák, angolok, olaszok és főképp hollandok. János látta a világ anyagi termékeinek szédületes tömegét, lelke azonban nem tapadt hosszabb időre hozzá. Medina del Campóban sikerült őt elhelyezni a „*Doctrinának*” nevezett intézetben. Ilyen *árvaházszerű gyermeknevelő intézet* volt akkoriban még néhány spanyol városban. Ezekbe szegény gyermekeket vettek fel. Lakóik ingyenes ellátásban és oktatásban részesültek. Ruházkodásukról is az intézet gondoskodott. Itt nem csak az elemi ismereteket szerezték meg, hanem a keresztény hitre is oktatták őket. Mesteremberek a fiatalok hajlamainak megfelelő szakmákra is tanítottak.

Erre az időre tehető, hogy a kis Jánost ács, szabó, faszoborkészítő és festő mesterségre akarták kiképezni. Bár a gyermek belátta anyagi helyzetük aggasztó voltát, még meg is volt benne a törekvés, de rövidesen bebizonyosodott, hogy nem alkalmas ezekre a foglalkozásokra. Értelme a *szellemiek* iránt volt fogékony. *Szemlélődő* típus volt. Csakis az örök Bölcsesség gyakorolt rá vonzó hatást. Édesanyja már ekkor rajtakapta, hogy *vezekel*. Éjjelre venyigét rakott az ágyába és ezen aludt. A tanító nővérek elcsodálkoztak a fiún, és sok jósággal halmozták el. Jóságukat János azzal viszonzta, hogy igyekezett kedvükre tenni. *Alamizsnát kéregetett* az iskola növendékei számára. Ebben okosnak és ügyesnek bizonyult. Ebből látjuk, hogy a gyermek János nem valami álmodozó típus volt, akinek számára a külvilág nem létezett. Ezen tevékenysége nem kis önmegtagadással járt még akkor is, ha testvéri szeretetből történt. Édesanyjáról is feljegyezték, hogy „*nagyon jószívű*”. Jánosunk valószínűleg örökölte ezt a jó tulajdonságát. A „*Doctrina*” intézetben való tartózkodása alatt eljárt a „*Magdolnák*” zárdájába, hogy végezhesse a sekrestyési teendőket. Szeretett *ministrálni*, amit szívesen végzett más templomokban is. Don Rodrigo de Duenas nemes lovag alapította a „*Magdolna kolostort*”. A „*Doctrina*” intézetnek kötelezővé tette, hogy naponta négy növendéke segédkezzék a kolostor templomában a takarításban és a sekrestyési teendők ellátásában. Ezek között volt János is.

Tizennégy éves lehetett, mikor balesete folytán az érdeklődés középpontjába került. Egyik alkalommal a „*Doctrina*” növendékei egy kórház udvarán játszadoztak. Az egyik fiú, Jánost véletlenül belelökte egy mély kútba. Már azt gondolták, hogy belefulladt, mikor egyszer csak azt kérte, hogy eresszenek le egy kötelet, melynek segítségével kimászhat belőle. Sokan a Szűzanya segítő kezét látták szerencsés megmenekülésében. Ő azonban jól tudta, hogy az mentette meg az életét, hogy a kútnak egy párkányán megvethette a lábát.

Jánost *Medinában* ismerte meg *Alfonz Alvarez de Toledo*, a „Szeplőtelen Fogantatásról nevezett” kórház igazgatója. Miután hallott a fiatalember jó tulajdonságairól, elhatározta, hogy felkarolja őt. Így kapott *inasi* állást, feltehetőleg a keléses betegek kórházában. Hármaskor feladata volt: *ápolta* a keléses és fertőző betegeket, *alamizsnát* gyűjtött a kórház fenntartására és *tanulnia* is kellett. Pártfogója – látva János buzgóságát – azt gondolta, hogy papnak neveli, aki majd ellátja a kórházlelkészi feladatokat. Ezzel a „*kórházi gyakorlattal*” nagyban magyarázható, hogy annyira együtt tudott érezni a nyomorultakkal. Ezek az évek arra is jók voltak, hogy megismerje az emberi test anatómiáját, ami később a festésnél és faszobrászkodásnál segítségére volt.

Amikor ezt a munkakört elvállalta, nyilván lelki beállítottságát követve tette. Medinának ugyanis – a források szerint – abban az időben több mint 15 plébániája és 20 kolostora volt. Amennyiben tehát csak kenyérkeresés céljából vállalt volna állást, úgy bizonyára felvették

volna az egyik plébániára, vagy pedig buzgósága és értelmessége alapján az egyik szerzetbe novíciusnak.

Jánossal a kórházban annyira meg voltak elégedve, hogy engedték eljárni latin *nyelvórákra*. A Jézus Társasága 1551-ben alapított iskolája mindössze kettőszáz méterre volt a kórháztól. Tanulmányait – a források szerint – 1559-ben kezdte el. Édesanyja szerint *éjjel*, ha valamelyik beteg miatt keresték, ott találták a fűskamrában a könyv mellett. Ebből is kitűnik, hogy mekkora *akaraterő és kitartás* volt ebben a fiatalemberben. *Középiskolás korában* megtanulta a prózai és verses művek szerkesztését. Már ekkor kitűnt *írói* tehetsége. Bizonyos, hogy humanista képzését kiváló jezsuitáktól nyerte, de a Társaság novíciátusába nem lépett be. Bátyja tanúsága szerint János bejárt az iskola grammatikai óráira. Az azonban nem bizonyítható, hogy a középiskolát elvégezte volna. Hiszen állásban volt és csak igen kevés időt engedtek neki reggel és este a tanulásra. Följegyezték róla, hogy *éles esze és jó emlékezőtehetsége* volt. Ez abból is kiderül, hogy olyan jól meg tudta jegyezni a szentírási helyeket. Ferenc bátyja tanúsága szerint, rövid idő alatt sokat tanult. Így mint jó latinista és retorikában *kiváló tanuló* hagyta el az iskolát.

A novíciátusban

Mint már láttuk, János pártfogójának, a kórház igazgatójának tervei voltak a tehetséges és buzgó fiatalemberrel. Ezt nem is titkolta János előtt. A terv nagyon csábító volt, mert a javadalom biztosította volna János és édesanyja jövőjét. De Jánosnak mások voltak az elképzelései: ő teljesen és fenntartás nélkül akarta magát *odaajándékozni Istennek*. Elhagyni a világot és Istenbe merülni. Ezért mondja az egyik tanú: „nagy titokban elment, hogy felvételét kérje abba a Rendbe, amely a Miasszonyunk szolgálatára és tiszteletére van alapítva.” Élettörténetének egyes korábbi írói, hivatását egy Jézustól kapott – állítólagos – sugallatra vezetik vissza. Ez azonban csak legenda lehet, mert az újabb kutatások erre rációznak. Bizonyos, hogy Jánosnak bő választási lehetősége volt, mert – mint már említettük – Medinában több szerzetesrendnek volt háza. Ezek mindegyike – ismerve János jó hírét – szívesen vette volna, ha velük osztja meg életét.

János egy reggel titokban otthagyta kórházi állását és a *kármeliták medinai Szent Anna kolostorába* jelentkezett. Annak kápolnájában, az előírt formák szerint, fölvtették novíciusnak a rendbe. Mire pártfogója, a kórházigazgató rájött, hogy nincs munkahelyén és kereste a kármelitáknál, ott már megkapta a tonzúrát. Neve mostantól kezdve: *Szent Mátyásról nevezett János*. Bevonulása a kármelitákhoz tehát nem volt váratlan, hanem jól átgondolt terv megvalósításának része, mert pártfogóját ily módon kész tények elé állították. Beöltözésének éve és napja ismeretlen. Egyik változat szerint 1560, a másik szerint semmi esetre sem történt 1563 előtt. János, aki természetes hajlamai szerint a *remete élet* felé vonzódott, ekkor még bizonyára nem tudott arról, hogy *Stock Szent Simon* generális alatt, 1247-ben a *remete Kármel* bevallottan *apostoli Kármellé* alakult át. Így a novíciátusi élet nem sok szabadidőt engedett magányra számára. Akik ismerték a „*Doktrina gyermekét*”, csodálattal beszéltek alázatosságáról és pontosságáról, mellyel tisztségeinek fárasztó kötelmeit teljesítette, ami pedig bőven akadt. A napirend igen szoros volt. János „olyan mint egy angyal”, mondják a kéziratok. A novíciátusban amellet, hogy maga is tanult, tanított is. Tudjuk, hogy már akkor is foglalkozott versfaragással. János még ugyanebben az évben, 1564-ben, minden valószínűség szerint az év derekán, a Rend Vikárius Generálisának kezébe, letette az *örök fogadalmat*.

Salamancában

Szent Mátýásról nevezett János testvér 1564-ben, 22 éves korában, előjárói *Salamancába* küldték, hogy elvégezze a felszenteléséhez szükséges filozófiai és teológiai tanulmányokat. Salamanca már akkor a világ egyik fontos *kultúrközpontja* volt. Világhírét az 1218-ban, IX. Alfonz király által alapított *egyetemének* köszönheti, mely századokon át Európa első négy egyeteme közé tartozott. Alkotmányát, a középkor szokásai szerint, *IV. Sándor pápa* is megerősítette. A salamancai egyetem legdicsőségesebb korszakát élte, amikor János testvér ott tanult. Ebben az időben a hallgatók létszáma nagyon magas volt, közel 7000, legkiválóbb mesterei Guevara, Mancio, Luis de León testvér, Juan Gallo és Gaspar de Grajel voltak. János testvér négy éven át, 1564–1568-ig hallgatta az Alma Mater előadásait. Három éven keresztül mint *filozófus*, majd 1567–1568-ig mint fölszentelt pap *teológiai hallgató* volt. Az egyetemi anyakönyvben először az 1564-65. tanévben szerepel a neve. Esküt az 1565-66. év elején tett. Ami a tananyagot illeti, *Mancio János de Corpus Dominit* hallgatta, aki 1564-től volt a filozófia tanára, és Szent Tamás Summáját magyarázta. Az 1567-68. évben feltehetőleg ugyancsak Mancio mester előadásait hallgatta, aki ebben az évben a *Megtestesülés és a Megváltás titkait* fejtegette. A vesperás mestere ugyanabban az évben *De-Guevara János* atya, aki szintén tomista volt. *Gallo János*, a komposztellai egyetem tanára szintén tartott előadásokat. Az 1567–68-as tanévben Mancio, De-Guevara és Gallo előadásai voltak a legfontosabbak és a leglátogatottabbak. Mindhárman Szent Tamás Summa című munkáját adták elő. Feltehető, hogy a főtantárgyakat De-Guevara és Gallo János előadásiban hallgatta. Bizonyosnak mondható, hogy dogmatikát csak egy éven át tanult. A fennmaradt emlékekből arra lehet következtetni, hogy János testvér mesterei az önállóság némi látszatának megőrzésével *Aquinói Szent Tamás tanítását* követték. 1567-ben, miután befejezte a filozófiai kurzus harmadik évét, nyilván neki is le kellett tennie az előírt *szigorlatot*, hogy beiratkozhassek a teológiai kurzusra. Az 1548. évi párizsi „*studium generále*” rendelkezései szerint a filozófus növendékek csak a harmadik év befejeztével lettek teológusok.

Az egyetemen kívül, Salamancában a legtöbb szerzetes rendnek volt saját kollégiuma is. Ezeket ma inkább rendi főiskolának nevezhetnénk. Így az ifjú szerzetesek – ezek között a kármeliták is – tanulmányaikat részben az egyetemen, részben pedig a rendi kollégiumban végezték.

A kármeliták 1548-ban Velencében ülésező nagykáptalanja elhatározta, hogy a salamancai kolostort az összes spanyol provincia közös *tanulmányi házává* kell tenni. Az egész spanyol Kármel kulturális megújulásának irányában ez volt az első hatásos lépés. Így vált a salamancai Szent András kollégium, az új tanulmányi ház, a spanyol kármeliták *szellemi központjává*. Az említett nagykáptalan azt is elrendelte, hogy a salamancai perjel évi 10 tallér tartásdíj fejében, köteles befogadni, tisztességes és bőséges ellátásban részesíteni, jól táplálni és gondozni az egész ibériai félsziget kármelita tanuló ifjúságát. A kollégium fegyelmi szabályai meglehetősen *szigorúak* voltak. Az épületet csakis az egyetemi előadások látogatása céljából volt szabad elhagyni, mégpedig kettesével, az előírt öltözékben. Akik ezeket a szabályokat megszegték, azokat elzárással, ismételt esetben kenyéren és vízen való böjttel kellett büntetni. Sőt, amennyiben harmadik esetben is megsértette a kollégiumi rendet, további alkalmas fenyítés céljából haza kellett küldeni. Ebbe a kollégiumba jött János testvér 1564 végén. Az a körülmény, hogy kóristaként bocsátották fogadalomra, arra utal, hogy *jó latinista* volt. Ahhoz pedig, hogy felsőbb tanulmányok végzéséhez kezdhesen, szükséges volt a grammatika tökéletes ismerete. Tehát nem vált szégyenére a medinai jezsuita kollégiumnak.

Mikor János testvér a salamancai tanulmányi házba érkezett, akkor a kollégium már 16 éve tartozott az egyetemhez. A kármelita tanárok ez időben már rendszeres előadásokat tartottak a rendi növendékeknek, de más szerzetek növendékeinek és világiaknak is azzal a céllal, hogy majd az egyetem vizsgalóbizottsága előtt adhatnak számot tanulmányaikról. A kollégium tanárainak meg volt az a privilégiumuk, hogy pályázhattak az egyetemi tanszékekre.

Az 1510. évi nápolyi általános rendi nagygyűlés határozata értelmében a kollégiumban *Baconthorp János* és *Bolognai Mihály* mesterek tanítását kellett oktatni. Az egyetem és a kollégium órái gyakran ütköztek. Mivel ebben az időben az egyházi pályára készülő ifjúság számára 10 kánonjogi, 7 teológiai, 11 bölcséleti fő- és számos melléktantárgy volt, egészen reménytelen dolog annak kiderítése, hogy János testvér kinek az előadásait hallgatta. De arra vonatkozólag sem maradtak fenn hivatalos okiratok, hogy kik voltak a kollégiumban tanárai. Azt azonban tudjuk, hogy a kollégiumban már a „*teologo pasante*”, vagyis a teológiai instruktorként hivatalát töltötte be. Mivel hamarosan fel akarták szentelni és tehetsége erre alkalmassá tette, az egyetemen egyidőben párhuzamosan végeztették vele a teológiát és a filozófiát.

A rendelkezésre álló adatok alapján csupán az állapítható meg, hogy mi volt az a tanulmányi keret, mely tudásának kibontakoztatására rendelkezésre állott, és mi volt az a szellem, melyet kollégiumi tanulmányai alkalmával magába szívott. A hivatalos kármelita, a baconthorpi tanítás számos tétele nem fogadta el az egyetemen oktatott szenttamási álláspontot. Ezért nem egyszer éles viták alakultak ki a két irányzat között. Ennek tanúja volt János testvér is. Később, misztikus rendszerének kialakításánál, ez irányú tapasztalatai nagy segítségére voltak. Erőteljes skolasztikus stílusa adott gondolkodásmódjának logikát, biztonságot, felépítési módot és szabatoságot. Ez lehetővé tette számára, hogy a *misztikát* olyan tudományos magasságokba emelje, amely őelőtte ismeretlen volt.

A Szent András kollégiumbeli tanuló éveiről nagyon keveset ismerünk. Egyik hallgatótársától tudjuk, hogy kitűnt *tehetségével és szorgalmával*. Ennek tulajdonítható, hogy kinevezték a *hallgatók előljárójává*. Ez az az időszak, mikor először kezdett foglalkozni a *misztika* problémáival. Ebből a célból tanulmányozta *Dionysust és Nagy Szent Gergelyt*. Vizsgálódásainak tárgya a *szemlélődés* természete volt. Kutatása alkalmával találkozott néhány olyan új nézettel is, mely ellentmondani látszott az egyházatyák igaz tanításának. Az eredményt tanulmányban rögzítette. Ebben azon véleményének adott hangot, hogy egyes esetekben az aszketika-misztika meghamisításáról van szó. Sajnos a tanulmány elveszett, de fennmaradt róla, hogy hallgatótársai kiválóan minősítették.

Ami szerzetesi életét illeti, példamutató módon élt. Egy szűk és sötét cellában lakott, hosszú órákat töltött *imádságban*. Napközben, míg társai sétáltak és szórakoztak, ő sötét és szegényes cellájában tanult. Társai csodálták. Tekintélyére jellemző a következő eset. Az ablaknál állva, egy bizalmas állást betöltő, nálánál idősebb szerzetes helytelen viselkedését észlelte. A szerzetest figyelmeztette és meg is dorgálta. Az elfogadta a dorgálást, és az ügyet nem kellett a prior elé vinni.

Erénye a hallgatók és előljárók között közmondásossá vált. Salamancában gyakorolt szigorú életének jó híre eljutott egészen Medináig. Jelenlétében senki sem merészelte megszegni a szabályokat. Ha a testvérek tiltott helyen és időben beszélgettek és látták, hogy közeledik, azonnal szétszéledtek, mondván: „Jön János testvér!” Egyik hallgatótársa mondta, hogy egy alkalommal, anélkül, hogy bevárták volna, így szóltak egymáshoz: „távozzunk innen, nehogy ez a ’jó ember’ itt megjelenjen!” Ezt a jó hírnevet szigorú, önmegtartó és összeszedett életével szerezte meg. Mindenki tudta, hogy kemény, vezeklő életet él, hogy az év nagyobb részében böjtöl; hogy sok időt tölt imával és oly sokat tanul mint senki más. Ismerték szűk kis cellájának szegénységét, melynek egyetlen padlásszoba ablaka volt. Ez a tabernákulumra nézett. A tanuló asztala felett egy világosságot adó nyílás volt a

mennyezetten. A cella sötét és télen hideg volt. Látták az „ágyát”, egy kőműves keverőládaszerű alkotmányt, egy kenyérdagasztásnál használatos matrac nélküli teknőt, melyben fejpárnaként egy tuskó szolgált. Úgy is látták őt aludni mint Szent Alexiust a lépcső alatt, egy deszkán. Az általa viselt vezeklővek és korbácsok véresek voltak. Hasonlóképpen a sajátos fonatból készült alsónadrágok, melyek olyanok voltak, mint a sűrű hálók, melyeket a tyűkretrecekre tesznek és az ezzel azonos anyagból készült ing, melyet testén viselt. A vezeklővek, az ing és az alsónadrág, az aszkézis árulkodó nyomaival ott maradtak Szent András kollégiumi cellájában, mikor befejezte tanulmányait és visszatért a *Medina del Campo-i* kolostorba.

János testvér salamancai filozófiai tanulmányainak utolsó évére, (1567) esik az a kánoni látogatás, melyet a ravennai Juan Bautista Rubeo atya, a rend generálisa a salamancai kollégiumban végzett. A generális atya ekkor ismerte meg a 25 éves János testvért, akiről tudta, hogy kitűnő egyetemi hallgató és az *Eredeti Szabályzat* szerint él. Azt, hogy a vele folytatott személyes beszélgetésen miről volt szó, nem tudjuk. Bizonyos, hogy Jánost ezután a beszélgetés után nevezték ki a Szent András kollégium növendékeinek *magiszterévé*. Tudnunk kell, hogy erre a tisztségre mindig a legkiválóbb növendékeket választották ki. Ezeknek kötelessége volt egy témáról előadást tartani, és vezetni a skolasztikus disputát. Rubeo atya rendeleteinek gyűjteményében találjuk e szavakat: „Studentes sunt viscera Ordinis nostri”, azaz a növendékek Rendünk szemefényei. Bizonyára ez a gondolat indította a generálist, hogy ilyen fiatalon nevezzék ki magiszternek.

Így kezdődött

Mikor János 1563-ban belépett a *kármeliták* medinai zárdájába, a sarus kármelita rend már csak árnyéka volt a réginek. Az *Enyhített Szabályzat* a rendet kivetkőztette eredeti vezeklőszerzetesi mivoltából. A rendi káptalan *megengedte*, hogy ha valaki a rend régi, szigorúbb szabályai szerint kíván élni, azt előjárói engedéllyel megteheti. Minthogy János már novícius korában sem volt megelégedve a fegyelemmel, élni akart ezzel a kedvezménnyel, és előjárói engedélyével az *Eredeti Szabályzathoz* tartotta magát. Kortársai feljegyzése szerint, mint novícius rendkívül buzgó volt és különösen az önsanyargatást gyakorolta teljes szigorral. De még ez sem elégítette ki és komolyan foglalkozott a gondolattal, hogy karthauzi lesz.

V. *Szent Pius* 1566. január első napjaiban került a pápai székbe. Első intézkedései közé tartozott, hogy II. Fülöp spanyol uralkodó kérésére, 1567 februárjában, a tridenti zsinat határozatainak végrehajtására Spanyolországba küldte a kármeliták generálisát, a már említett *Rubeo atyát, rendje megreformálására*. Mikor a generális Salamancában végezte a kánoni látogatást, Szent Mátyásról nevezett János már felszentelt pap volt. Pappá szentelésére filozófiai tanulmányai, vagyis az 1566-67. tanév befejezte után került sor. Alonso életrajzából azt is megtudjuk, hogy a szentelést 1567 tavaszán, *De-Mendoza Don Pedro Gonzales salamancai püspök* végezte. Primiciáját *Medina del Campóban* mutatta be, ahol édesanyja és Ferenc bátyja élt családjával. A medinai Szent Anna kármelita zárda perjele ekkor *De-Herédia Antal* atya, a kasztíliai rendtartomány egyik legkiválóbb tagja volt. János atyát nagyon vonzotta a *magány*. Alig mondta el primiciáját, máris azon gondolkodott, hogy most már kivitelezni korábbi tervét, és belép egy *karthauzi* kolostorba. Ehhez nem kellett más, mint a két illetékes rendfőnök beleegyezése. Ekkor érkezett *Medinába Avilai Teréz*, aki ott egy sarutlan kármelita apáca zárdát, és annak lelki vezetésére egy férfi kolostort is akart alapítani. Ennek vezetőjének Antal atya személye jöhetett számításba. Antal atya lelkesen felajánlja Teréziának, hogy szívesen vállalja a feladatot. Terézia nem kételkedik az atya erényeiben, de őt a 62 évével kissé idősnek tartja. Teréziát medinai tartózkodása alkalmával sokan felkeresték, így egy fiatal újmisési pap is, *Pedro de Orozco*, aki Szent Mátyásról nevezett János atyával együtt jött Salamancából. Ő Teréziának sok jót mesélt társáról, és megemlítette, hogy az már régebben az Eredeti Szabály teljes szigorát megtartva él. Ezen beszélgetés után Terézia meghívására felkereste őt János atya is. Ez a mindkettőjük számára döntő *találkozás* 1567 szeptemberében vagy októberében jött létre. Terézia ekkor 62, János atya pedig 25 éves volt. A beszélgetés alkalmával Terézia feltárta reformterveit, János atya viszont nem titkolta előtte, hogy ő egy sokkal visszavonultabb élet után vágyódik, mint amelyet a Kármel ígér neki. Vissza akar vonulni a világtól, hogy imádságban és összeszedettségben teljesen átadja magát Istennek. Erre Terézia biztosította őt, hogy ezen vágyának a Kármelben is eleget tud tenni. János atya azzal a feltétellel adta beleegyezését, hogy nem kell sokáig várnia. János atyának tehát sietnie kellett teológiai tanulmányaival, hogy mielőbb rendelkezésére álljon Teréz anyának. Annak érdekében, hogy folytathassa egyetemi tanulmányait, a Teréz anyával kötött megállapodást *titokban* kellett tartani.

Ezen beszélgetés után Teréz anya örömmel újságolta nővéreinek, hogy van már másfél „barátja”. Ellentétben ugyanis Antal atya hatalmas természetével, János alacsony növésű és igénytelen külsejű volt, így együtt „másfél” atyát tettek ki. Bár a szentanya János atyát az első pillanattól kezdve nagyon megszerette és tisztelte, azért számára mindig csak a kis János atya maradt.

Ezek után János – valószínűleg október 18-án – visszatért Salamancába, hogy megkezdje a következő tanévet. Az egyetemi törvények az iskolaév érvényességéhez, mint minimumot,

csak hat hónapi és egy napi jelenléte kívánták meg. Salamancai tanulmányai befejeztével, már május elején visszatérhetett medinai rendházába, ahol a Szent Anna kolostorban működő osztályok korrepetitora lett.

1568. július 1-jén Teréz anya Malagonból jövet *Medinába* érkezett. Útközben keresztül haladt Avilán is, ahol Don Rafael Mejia, egy avilai nemesember, felajánlotta neki az első sarutlan férfi ház céljaira *durvelói* kis parasztházát. Teréz anya egy kis kiterővel ezt megtekintette. A kis ház belépőből, szobából, alkoból és egy kis konyhából állott. Ez minden. Erről akarta tájékoztatni *Antal és János* atyákat. Ők voltak ugyanis elképzelései szerint, az *első sarutlan ház* kiszemelt lakói. A Teréziát kísérő Antónia anyának a házikóról az volt a véleménye, hogy „nincs az a buzgóság, amely el tudja ezt viselni”. A két atya azonban biztosította Teréz anyát, hogy „még egy disznóól” is jó volna nekik. Teréz anya ezzel a házat megalapítottnak tekintette. Ehhez azonban még meg kellett szerezni a tartományfőnököknek és helyettesének beleegyezését, amint azt a generális atya engedélye előírta.

Teréz anya két nővérrel, Julián és János atyák kíséretében 1568. augusztus 10-én *Valladolidba* érkezett az ottani női rendház alapítására. János atyát a medinai perjel engedélyével azért vitte magával, mert vele magasabb tervei voltak. Fel akarta előtte tárni lelkét, mielőtt megkezdje a kármelita rendet a Kármel Eredeti Szabályainak megfelelően megújítani. Mielőtt Terézia erre vállalkozott volna, szívét egy szeráf dárdája döfte át. Ennek az emléknek a hatása alatt írja később János az Élő Szeretetlángban: „Megtörténik, mondom, hogy az illetőt egy szeráf döfi át dárdájával, melynek hegye szeretet tüzétől izzó... akik arra voltak hívatva, hogy szellemük és erényeik tovább éljenek az ő tanítványaikban...” Az alatt az idő alatt, míg Terézia Medinában tartózkodott, állandó kapcsolatban volt János atyával. Nővéreinek így beszélt róla: „János atya egyike azoknak a legtisztább és legszentebb lelkeknek, melyek valaha is voltak Isten egyházában. A mi Urunk az *égi bölcsességnek* nagy gazdagságát oltotta beléje.” A nővérek kötelességévé tette, hogy nála gyónjanak. János atya kemény jellemére és egyenes gondolkodásmódjára jellemző a következő eset: Egy alkalommal a sekrestyés nővér elfelejtett a szentmiséhez egy kis kendőt kitenni. Amint ezt felfedezte, lopva János atyához ment és ezt mondta: „Atya, lenne szíves a kendőt magával vinni az oltárhoz, úgy, hogy Teréz anya ne lássa meg, mert én megfedkeztem róla.” János atya azonban így válaszolt neki: „Nővér, maga menjen és ne meneküljön a szidás elől. Vigye a kendőcskét nyíltan a kezében és menjen az alapító anya előtt. Ha ő megkérdezi hogy mit visz, mondja meg, hogy a misekendőcskét.” A nővérek közben elkészítették és felpróbálták rá a *reformált kármeliták ruháját*. Egyik napon azután, meghitt körben, a beszélő szobában, megható jelenet játszódott le. Az anya és leányai a rácson belül, Szent Mátyásról nevezett János atya pedig a rácson kívül volt. Ekkor a fiatal kármelita levetette a sarusok finom öltözékét és magára öltve a daróc ruhát, mezítláb, az első sarutlan kármelita bűnbánó képében jelent meg Teréz anya és leányai előtt. Ez azonban csak próba volt, mert ez után újra felöltötte régi ruháját. *Augusztus 9-én* Teréz anya hat szerzetesnővérrel és egy újonccal, a Szent József kolostor káplánjával és Szent Mátyásról nevezett János atyával, útnak indult *Valladolidba*. A nyolc községen át vezető, közel 44 km hosszú utat éjszaka tették meg. Az idő azonban gyorsan telt, mert János atya szóval tartotta a kis csapatot. Beszélt nekik Istenről, az erényekről, az imádságról... Mindaddig, míg munkások dolgoznak a házban, annak nincsen klauzúrája, s így Terézia nővér bevezeti Jánost a reformált élet részleteibe. Megmagyarázza neki az összes szokásokat mind az önmegtágadások terén, mind pedig a rendtársakkal való szívélyes érintkezésre és a közös üdülésre vonatkozólag. A Szentanya itt megjegyzi: „Ez a jó atya annyira szentéletű, hogy *én sokkal többet tanulhattam tőle*, mint ő éntőlem; most azonban nem erről van szó, hanem arról, hogy ő beletanuljon a nővérek életébe.” Teréziának a reformmal kapcsolatos elvei: Lelkesedés a szent *szegénység* iránt, a test sanyargatásáról a fősúly áthelyezése a mindenről való teljes lemondásra, a magányra és a

hallgatásra, azaz az *erénygyakorlatokra*, és törekvés az *összeszedettségre*. Ezek mind egyeznek János atya elképzeléseivel is. Viszont, hogy a fiatal atya mennyire megfelelt Teréz anya elvárásainak, hadd idézzek egy leveléből: „Soha sem tudunk rajta bármi csekély tökéletlenséget észrevenni... egy bizonyos, hogy nagyon fog nekünk hiányozni.” Más levelében így méltatja: „Bár kis természetű, igen nagy az Úristen előtt. Nagyon megfelelőnek találom őt a mi életmódunk számára; igazán azt hiszem, hogy *maga Isten hívta meg őt* erre a munkára. Fiatal még, de mindig a legszigorúbb vezeklést gyakorolta... Láttam, mennyire él benne Isten szelleme és hogy milyen erényeket gyakorol igen sok esetben.”

Máskor így nyilatkozik róla: „Úgy találom, hogy tele van bölcsességgel... Igen magas fokán van az imának és jó ítélőképességgel bír.”

Terézia úgy gondolta, hogy Valladolidban várja be a provinciálisok engedélyét is. A gondviselés úgy intézte a dolgot, hogy a kasztíliai provinciális, Gonzalez Alfonz atya az építkezések idejekor Valladolidban volt. Terézia elment hozzá, előadta kérését, s felmutatta a generális pátensét. Ugyanebben az időben érkezett oda a Rio de Olmos-i telek adományozójának fivére és nővére, valamint az avilai püspök. Ezek azután elintézték a *durvelói alapítás* ügyét a provinciális atyával és De-Salazar Angelus atyával.

Mialatt Teréz anya a *durvelói* alapítás ügyével foglalkozott, János atya, mint a megszülető közösség gyóntatója és lelki vezetője, már teljes szabadsággal és hatalommal tanácsokat adott, javított, sőt büntetett is. Némely dologban még Teréz anya véleményével is szembehelyezkedett, aki, ezért néha megneheztelt rá, de azért nem tűnt olyannak, mintha ez egy pillanatra is megzavarta volna saját lelki nyugalmát.

Durvelo

A vonatkozó engedélyek birtokában, Teréz anya Antal atyát Medinába küldte, hogy rendezze ügyeit és lemondjon a házfőnökségről. János atyát előreküldték *Durvelóba*, hogy a roskatag házat nagyjából alakítsa át kolostornak. János atya útjában érintette Avilát, ahol egy munkás csatlakozott hozzá, hogy mint kőműves legyen segítségére az átalakításban. Megérkezve Durvelóba, mindent úgy talált, ahogy Teréz anya leírta. Durvelo akkor nem falu, hanem egy nagyobb tanya volt. A nyugalom helye, mely alkalmas volt az összeszedettségre és az elmélkedésre. Mire megérkeztek, már vége volt az aratásnak és a betakarításnak. Mindketten azonnal munkához láttak. János atya a sarutlanok durva ruhájában és szandálban úgy dolgozott, mint egy napszámos. Nagy buzgalmukban még a testi szükségletekről is megfeledkeztek. Már este volt és még semmit sem ettek. Bár pénz és élelem nélkül érkeztek meg, a parasztok bőségesen adtak nekik kenyeret. János atya a Teréz anyától kapott képekkel díszítette fel a kolostort. Mindenhova keresztek helyeztet el halálfejjel. Rövidesen értesíthette az átalakítások befejezéséről a tartományfőnököket. A ház megáldására azonban csak két hónap múlva került sor. Ezt az időt az imádságnak, vezeklésnek és lelkipásztorkodásnak szentelte. Ferenc testvére kíséretében, aki közben szintén Durvelóba érkezett, együtt járta a helységeket. János atya gyóntatott, prédikált és misézett. Mindketten este tértek haza. 1568. november 27-én hat kármelita érkezett Durvelóba. A következő napon, 28-án, minden külsőség nélkül, *Antal* és *János* atya, valamint *József* diakonus ünnepélyes fogadalmat tettek arra, hogy a *jeruzsálemi szent Albert pátriárka eredeti szabályai szerint* kívánnak élni. Mind a hárman új nevet vettek fel. János atya neve a továbbiakban *Keresztes János* lett. A kolostor végleges megalapítása Antal atya megérkezése után, *1568. november 28-án* történt. Az alapítók útrakelésük előtt összegyűjtöttek néhány felszerelési tárgyat. Antal atya öt homokórát vitt magával, hogy a napirend pontosan betartható legyen. János atya második, végleges beöltözése *Durvelóban* történt. Mint említettük, a nővérek által számára készített sarutlan rendi ruhát először még *Medinában* vette magára. A két első kármelita *szigorú vezeklő életet* élt, mely *szemlélődő*, de amellel *apostolkodó* is volt. Életük szigora olyan fokú volt, hogy még Terézia is túlzottnak tartotta. Három hónap elteltével, 1569 márciusában, mikor Teréz anya egy útja során átutazott Durvelón, a szerzetesi élet ott már a rendes mederben folyt. Olvassuk el, mit ír az Alapítások Könyve XIV. fejezetében: „...Az a sok feszület!... Hát még az a sok halálfej!... Sohasem felejttem el azt a kis botocskából összerótt feszületet, ott a szenteltvíztartó mellett. Krisztus Urunk képe – egy közönséges papíroskép – csak rá volt ragasztva. ...Kórusul a padlás szolgált, amelynek közepe elég magas volt. Ott végezték a zsolozsmát. ...Alaposan le kellett hajolniuk, hogy bejuthassanak, meg ha szentmisét akarnak hallgatni... Két oldalt egy-egy kis remetecella volt elkülönítve, amelyekből le lehetett nézni a templomba, s ezekben csak fekvé vagy ülve fértek el. Tele voltak szénával, mert igen hideg helyiségek voltak, s a tető úgyszólván a fejüket érintette. Egy-egy ablak nyílt belőlük az oltárra; egy-egy kődarab szolgált vánkosul; egyébként pedig zsúfolva voltak a kedves feszületeikkel és halálfejeikkel. Megtudtam, hogy matutinum után már nem szoktak lepihenni, hanem ott maradtak a primáig elmélkedésbe merülve. Oly magas fokán voltak a szemlélődésnek, hogy mire primára mentek, ruhájukat nem egyszer elborította a hó, anélkül, hogy észrevették volna. ...Ementek prédikálni másfél-két mérföldnyire, s hozzá meztláb, fagyban, hóban. ...Miután pedig jó sokat prédikáltak és gyóntattak, étlen-szomjan késő este értek haza vacsorára...”

Az első sarutlan kármelita kolostorban a perjel Antal atya, míg az *újoncmester* János atya lett. Ha azonban nem földi, hanem isteni szempontból tekintjük a dolgokat, azt kell mondanunk, hogy a Kármel reformjával a Gondviselés *János atyát* bizza meg. Ő ennek

tudatában volt, mégis engedelmesen alávetette magát Antal atyának. Amennyiben a lehetőségek megengedték, igyekezett azokat az eszményeket érvényre juttatni, amelyekre Teréz anya oktatta. Mindkettőjük életében, aszkézisük szigorában, volt valami reakció a másik, elkényelmesedett kármellel szemben. Esetenként szélsőségekre hajló, hátborzongató vezeklést végeztek. De Antal atya, ahol módjában állt, érvényesítette a szentterézi bölcs, mérsékelt szellemet, mely figyelembe veszi, hogy a jövődő megreformált Kármel is túlsúlyban *átlagemberekből* fog állni és nem lelki óriásokból.

Durvelóban történt: Egy este Keresztes János atya, teljesen összetörve a fáradságtól, s néhány nap óta gyengélkedve, engedélyt kért a perjel atyától, hogy korábban vacsorázhassék. Miután evett, egészen elszomorodott azon, hogy engedett a szamar testvérnek, s talán botrányára is szolgált a többieknek. Azonnal fölkereste Antal atyát és engedélyt kért tőle, hogy vádolhassa magát a testület előtt. A vacsora idején János belépett a kis ebédlőbe; válláról lebocsájtotta ruháját, kezében korbáccsal. Középre lépett és ott térdre ereszkedett a kavics és téglatörmelékre, amit előzőleg odaszórt. Véresre verte és hangosan vádolta magát. Az ostor közben folyamatosan suhogott, s a csapások hullottak a vállaira. Egyszer csak erőt vett rajta a gyengeség, leroskadt az éles cserépdarabokra. A testvérek egészen odavoltak a csodálattól és rémülettől. Antal atya az engedelmesség nevében azt parancsolta neki, hogy távozzék, s imádkozzék mindnyájuk gyarlóságáért.

János atya később szívesen engedte át a Rend kormányzását másnak. Nem törekedett pozíciókra. Az ő munkatere *a lélek*. Isten őt alapozó munkára hívta meg. Jellemző Keresztes Szent János alázatosságára, hogy sohasem hivatkozott arra, hogy ő a Rend első fogadalmasa vagy, hogy ő kezdte el a reformot és nem Antal atya. Mikor ezt az egyik atya 1588-ban a rendi előljáró előtt felfedte, ő mosolyogva így szólt: „Csitt, édes fiam, ne mondja ezt!” Nem akarta, hogy az ugyancsak jelenlevő Antal atya észrevegye, hogy miről is van szó. 1569-ben, valószínűleg tavasszal, a rend tartományfőnöke Durvelóban járt és a kolostort *perjelségi* rangra emelte. Ugyanekkor engedélyt adott újoncok felvételére is.

Másfél évvel az alapítás után, Antal atyát meghívták az egyik szomszédos helységbe, hogy nagybőjti lelkigyakorlatot tartson. Az atya beszéde és megnyerő modora nagyon megtetszett a környék urának és az általa építtetett templomot, valamint annak közelében egy épületet is felajánlott a sarutlan kármelitáknak. Minthogy durvelói házuk egyébként is kicsinek bizonyult, így azt rövidesen elhagyták, és 1570. június 13-án átköltöztek *Mancerába*. Az átköltözés és az ottani ház megáldása – ellentétben a durvelóival – nagy ünnepélyességgel történt. János atya nem sokáig maradt Mancerában, mert már 1570 októberében *Pastranába* küldték, hogy az ottani kolostor főnöke és újoncmester legyen. Így Durvelóban mindössze három évig élt.

Pastranában

1569. május 28-án, pünkösdi vigíliáján, Teréz anya Toledóban éppen megalapított egy női reformkolostort, mikor Eboli hercegnő megbízottja jelent meg nála. Arra kérte, hogy azonnal utazzék *Pastranába*, s alapítsa meg ott azt a zárdát, melyről előzőleg közte és a hercegnő között szó volt. Teréz anya nem szívesen, de végül is – isteni sugallatra – elindult. Útközben Madridban Dona Eleonóra *Masearenásnál* szállt meg, aki összehozta őt egy remetével, kinek *Pastrana* közelében volt egy remetesége. Teréz anya, akinek szüksége volt reformált kármelita szerzetesekre, megnyerte őt a rend számára. A remete, Azarro Marián, Teréz anya rendelkezésére bocsátotta remetelakját. Így jött létre 1569. július 13-án a *pastranai férfi kolostor*. A kolostornak gyorsan híre terjedt a közeli egyetemi városban, *Alcala de Henaresben*. Az egyetemi hallgatók közül többen jelentkeztek a pastranai kolostorba újoncnak. Így ott szükség lett egy novícius mesterre. Teréz anya jól látta, hogy elsősorban ezeket a fiatalokat kell bevezetni a hiteles sarutlan kármelita életbe, hiszen ha nem így történik, később ők téves útra vezethetik a sarutlanok életét. Minthogy Teréz anya először János atyát avatta be a sarutlan kármelita élet titkaiba, szükségesnek tartotta, hogy ő sürgősen Pastranába kerüljön. János atya október közepén kapta az utasítást, hogy költözzék át Pastranába. Ezek után Pastrana lett a sarutlanok első nagy *novíciátusa*.

Alcala

Teréz anya eleget szenvedett „gyanakvó, félművelt lelki vezetőktől” és ez „nagyon is sokba került neki”. Így érthető, hogy örömmel fogadta a gondolatot, hogy alapítani kell *Alcala de Henaresben* egy kollégiumot, mely hivatva lesz a reformnak igazi, tudományosan képzett papokat nevelni. Ennek a *tanulmányi háznak* a rend szempontjából fontos jelentőséget szántak. Ezért nem volt közömbös, hogy megfelelő, rátermett ember lesz-e a vezetője. Az előljárók Antal atyával folytatott megbeszélés alapján, *Keresztes János atyát nevezték ki a tanulmányi ház vezetőjévé.*

Az alcalai kollégium házának birtokba vétele 1570. november 1-jén történt. Annak buzgó és szigorú hírnevét János atya vetette meg, mikor 1571-ben őt neveztek ki vezetőjévé. Tény, hogy „ebben a korban igen kevés olyan szerzetes volt még, aki alkalmas lett volna mások vezetésére.” János atya sem volt éppen kormányzásra való ember. De nagy volt a tekintélye valamennyiüknél mind erkölcsi, mind pedig szellemi szempontból. A Szentanya nagyon jól tudta, hogy mennyire fontos dolog az új szellemet minden testvérbe kezdettől fogva belenevelni. Tekintettel arra, hogy ekkor még mindegyik kolostor a maga egyéni felfogása szerint élt. Ennek a munkának az elvégzése volt Keresztes János atya hivatása Alcalában, ahová 1571 áprilisában érkezett. Itt mindössze tizenhat nagyon áldásos hónapot töltött ebben a beosztásban.

Tudnunk kell, hogy ebben az időben Salamanca mellett, *Alcala* volt Spanyolország *kulturális központja*. Keresztes János akkor került a városba, mikor annak egyeteme virágkorát élte. A szellemi és a lelki élet, ahogy azt Keresztes János gyakorolta, jól kiegészítették egymást, és nem voltak egymással ellentétben. Ennek a kollégiumnak lelki- és tudományos élete magas színvonalon állott. Mikor *Fernandez atya*, a szentéletű *domonkos provinciális* apostoli látogatást végzett az alcalai kollégiumban, egészen elcsodálkozott. Itt a test és a lélek minden ereje Isten szolgálatában állt. A sarutlanoknak ez a tökéletes élete szükségképpen *vonzó hatást* gyakorolt a nemesen érző lelkekre. Minthogy a rendnek ekkor még nem voltak tanárai, a kármelita teológusok az egyetemi előadásokat hallgatták. Magatartásuk egyszerű és szerény volt, miként rektoruké, aki ebben jó példával járt elő. Durva darócból való ruhát hordott, mely alig ért bokájáig, nem viselt szandált, napbarnított arca vezeklő életét tükrözte. Emellett békés jóság áradt belőle, mely örömmel töltött el mindenkit, aki látta. A sarutlan kármelita hallgatók magatartása sokakat nyert meg a reform számára. Igaz, hogy voltak olyanok is, akik a szigort és összeszedettséget, melyet János atya a tanulmányi házban megkívánt, túlzottnak tartották. Fernandez atya – miután mindent jól megvizsgált – búcsúbeszédében arra buzdította őket, hogy maradjanak meg ebben a szellemben. Mint mondta: „*A világ tele van tudósokkal, de szegény a lelkiekben.*” János atya nem hanyagolta el a tudományokat, de nevelési elvében a szerzetesi élet állt előtérben. Felfogására jellemző a következő eset: Felkérték, hogy írja meg az alcalai szent Justus és Pastor templom védőszentjeinek életrajzát. Ő nem vállalta. Mint később megvallotta, a történelmi mű helyett inkább írt volna egy olyan könyvet, amely *épülésre* szolgál.

Ez alatt az idő alatt – 1572 áprilisában – néhány hetet *Pastranában* töltött, hogy az ottani újoncok aszketikus képzését helyes mederbe terelje. Történt ugyanis, hogy előbbi mesterük esztelen szigorral vezette őket. Az önmegtágadsáknak számtalan olyan módját gyakoroltatta velük, amely ellenkezik a józan ésszel és az emberi méltósággal, olyannyira, hogy az a környék lakóinak méltatlankodását váltotta ki. Az eredmény az volt, hogy a novíciusok otthagyták a kolostort. János atya megérkezésének napjától kezdve, mint újoncmester és mint vikárius, átvette a ház kormányzását. Első dolga az volt, hogy a fegyelmet a szigorúságnak józanul és bölcsen mérsékelt medrébe terelje vissza.

Avila

1571 júniusában Fernandez Péter, domonkosrendi atya, a spanyolországi zárdák vizitátora, az avilai Megtestesülésről nevezett sarus kármelita apácazárdában végzett apostoli látogatást. A zárda zilált anyagi helyzete és szomorú fegyelmi állapota arra indította, hogy új főnöknőjévé *Teréz anyát* válasszassa meg. Ő 1571. október 6-án késznek nyilatkozott a beosztást elfogadni azzal a feltétellel, ha a zárdát kiveszik a sarusok lelki vezetése alól, és *gyóntatónak Keresztes Jánost* rendelik oda. Ez meg is történt.

A kolostorban uralkodó viszonyokra jellemző volt, hogy lakói néha valósággal éheztek, mert nem volt elég kenyérük. A rend generálisa már négy évvel korábban megtiltotta, hogy újoncokat vegyenek fel. Amikor Teréz anya a kolostor kapujában megjelent, az apácák olyan ellenkezést tanúsítottak, hogy az kívülről is hallható volt és csak nagy nehezen engedték be. A Szentanya a harmincéves János atyát ezekkel a szavakkal mutatta be: „Nővéreim, egy gyóntatót hozok Önöknek, aki szent.” Az atyát a nővérek hamarosan elfogadták gyóntatónak és lelki vezetőnek. Neki szelíd határozottsággal, minden hangoskodás és kapkodás nélkül, kerülve minden megalkuvást, sikerült a nővéreket olyan összeszedettségére rávennie, melyet a kármelita élet megkíván. A két szent vezetése alatt a Megtestesülésről nevezett zárda rövidesen úgy megváltozott, hogy rá sem lehetett ismerni. Anyagi helyzete megszilárdult, a lanyhaságot pedig buzgóság váltotta fel. 1573 januárjában Fernandez atya újra kánoni látogatást végzett a kolostorban. Ekkorra az engedelmesség és a magábavonultság már annyira természetessé vált, hogy a vizitátor már nem talált benne semmi javítani valót. De ez az eredmény nem kizárólag János atya érdeme. Teréz anya már az atya megérkezése előtt is komoly munkát végzett a kolostorban. A Megtestesülésről nevezett zárda megreformálása *mindkettőjük* összehangolt fáradozásainak az eredménye. Míg korábban alig voltak egymással kapcsolatban, néhány napot Medinában, Valladolidban, Durvelóban... most Teréz anya utazásait leszámítva, állandó lelki kapcsolatban éltek, mintegy két éven keresztül. Miután János atya eltávozott *Andalúziába*, az alapító anya hangsúlyozta: „Amióta ő elment innen, egész Kasztíliában nem találtam hozzá hasonlót.” Míg korábban egyidejűleg több lelki vezetőt keresett és vett igénybe, addig ezalatt a két év alatt csak János atya volt a tanácsadója. De Ő sem talált más olyan lelket a misztikus aszketikában, mint Teréz anya. Így nem véletlen, hogy Nagy Szent Teréz ebben az időben érte el a misztikus élet csúcsát. Még 1572. november 18-án, azaz rövid idővel János atyának a Megtestesülésről nevezett kolostorba érkezése után történt: A főnöknő közeledett az áldoztató rácshoz. János atyának a fülébe jutott, hogy mennyire szereti, ha nagy ostyával áldoztatják meg, mert úgy képzei, hogy akkor az Úr tovább marad szívében szentségileg egyesülve. János atya, aki könnyörtelen ellensége volt minden érzéki váagnak, még akkor is, ha az a jámborság látszatában rejtőzik is, csak egy fél szentostyát nyújtott neki. Terézia észrevette és szenvedett. Egy belső hang azonban megvigasztalta: „Ne félj lányom! Senki sem fog tudni téged tőlem elválasztani!”... Ekkor kapta meg a *lelki házasság* kegyelmét. Ezekre az időkre visszaemlékezve, mikor János atya már nem tartózkodott ott, Terézia így nyilatkozott róla: „Az Úristen olyan gazdagságot és olyan kincseket raktározott el ebben a lélekben, hogy arról senkinek sincs fogalma.” – Egy alkalommal, Szentháromság ünnepén, Keresztes János atya éppen a beszélőszobában egy széken ült, Terézia pedig a rácson belül egy padon. Az ünnepről volt szó. János atya az ő „kedvenc titkáról” beszélt. Azt mondta, hogy a mennyben nagyobb szentet nem ismer a Szentháromságnál. Ekkor az elragadtatás úrrá lett testén, az atya belekapaszkodott a székébe és az fölemelkedett vele úgy, hogy fejével a mennyezetet érte. Ekkor nyitott rájuk Terézia unokahúga, aki elámult a jeleneten. Ezzel az esettel kapcsolatban jegyezte meg később

Terézia: „Ezzel a jó János atyával igazán nem lehet Istenről beszélni, mert elragadtatásba sodor másokat is.”

Eleinte János atya a sarusok férfi kolostorában lakott, de mikor mindjobban kiéleződött az ellentét a sarusok és a sarutlanok között, Teréz anya szerzett számára egy másik lakóhelyet. Ez egy szegény, minden ingóság nélküli ház volt, melynek volt egy kis udvara is. János atya cellájában nem volt más mint egy tábori ág és egy takaró. Itt élte vezeklő életét. Szegényes daróc ruhát viselt, alig evett. Megelégedett bármivel, amit az apácák vittek neki, akik szintén szegények voltak. Ha néha jobb falatokat hoztak neki, azokat visszaküldte, hogy adják a betegeknek.

Keresztes János 1572–1577-ig járt a Megtestesülésről nevezett zárdába. Ez az öt év számára a magábavonulásnak, tanulmánynak, valamint gazdag lelki tapasztalatnak volt az ideje. Egy alkalommal János gyóntatószékében fogadta Gutierrez Annát. Ez a kis nővér, mialatt sorára várakozott, egy kinyilatkoztatásban részesült. E szerint Isten János atyát újmiséje alkalmával visszahelyezte volna egy kétesztendő gyermek ártatlanságába, mely kizár minden kétszínűséget és rosszaságot. Megkapta tehát azt a kegyelmet, hogy soha ne legyen képes súlyos bűnt elkövetni. Ezek után a kis nővér megkérdezte az atyától, hogy milyen kegyelmet kért Istentől első szentmiséje alkalmával. János atya azt felelte, hogy azt a kegyelmet kérte, engedje meg az Isten, hogy sohase kövessen el súlyos bűnt. Továbbá azt, hogy már itt a földi életében elszenvedhesse mindazt a büntetést, amelyet megérdemelne bűneivel, ha Isten nem óvna meg azoktól. János atyának szilárd meggyőződése volt, hogy a kért kegyelmet valóban el is nyerte.

Keresztes János harminc éves volt, mikor az eset megtörtént: „Egy fiatal, szép s előkelő családból származó nő szenvedélyesen beleszeretett. Többször elment hozzá, s mindenképpen igyekezett megnyerni vonzalmát. Látva, hogy így nem ér cél, elhatározta, hogy egy este belopódzik házikójába. Meg is tette. János egyedül volt, s éppen vacsorázott. Mikor észrevette a nőt, meglepve tekintett rá. Szelíden a lelkére beszélt, az zokogásra fakadt, majd megnyugodva távozott. A fiatal *gyóntató* híre rövidesen elterjedt az egész városban. Voltak olyanok is, akik szigorúsága miatt inkább félték tőle, mint bizalommal lettek volna iránta. Volt egy fiatal, gazdag leány is, aki teljesen elmerült a világ hiúságaiban. Azt tanácsolták neki, hogy menjen el és gyónjon meg Keresztes Jánosnál. Ő azonban félt tőle. Végül is rászánta magát. Elment hozzá, hogy megvallja bűneit és azt is, hogy fél tőle, mert ő szent. János megvigasztalta ezekkel a szavakkal: „Én nem vagyok szent, de minél szentebb egy gyóntató, annál szelídebb is, és annál kevésbé botránkozik meg a másik hibáin, mert jobban ismeri az emberi gyengeséget.” A lány megerősödve távozott és megváltoztatta életét. Ettől kezdve János atya állandó gyónói közé tartozott. Még évekkel később is dicsérte a szigorú kármelitát és szelidségét, mellyel őt az erényes életre vezette. Ezeknek a győzelmeknek megvolt az áruk. Egyik este, a gyóntatás után, János atya kilépett a templomból. Miután bezárta annak kapuját, a kőfal mellett hazafelé indult. A megteendő út alig nyolcvan méter volt. Egyszerre csak előugrott egy ember, s a zsákmánytól megfosztott szenvedélynek egész dühével esett neki, s addig ütötte, míg az áldozat elterült a földön. Erre a támadó elmenekült. Mikor János atya elmesélte ezt a kalandját, mindig hozzátette, úgy tűnt neki, hogy az ütések olyan édesek voltak, mint Szent Istvánnak a reá hulló kövek. Elmondotta, hogy soha életében nem élvezett édesebb vigasztalást, mert ez az ember úgy bánt vele, mint Jézussal.”

Az emberekhez társultak a *démonok* is, akik éjjelenként rettenetes látomásokkal gyötörték, sőt kegyetlenül el is verték. Ezt társai, Germanus atya és az Apostolokról nevezett Ferenc testvér olykor észre is vették. Jézus azonban megvigasztalta hű barátját. Egyik alkalommal teljesen elmerült a szemlélődésben, midőn Jézus testi látomásban mutatta meg magát. Sebekkel borítva, kifícamodott csontokkal, véresen, felismerhetetlen állapotban látta Őt, melybe hóhérai juttatták. Mikor János magához tért, tollal, valami tustfélével megrajzolta

azt a vázlatot, amelyet most is őriznek ereklye gyanánt a Megtestesülésről nevezett zárdában. A vázlatot, melyet egy papírdarabra festett, később Anna nővérnek adta át. A festészethez értő emberek nagyon dicsérik ezt a rajzot, és csodálatos dolognak tartják, hogy az atya, aki nem tanulta a perspektíva szabályait, olyan ügyesen tudta azokat alkalmazni. Ezzel kapcsolatban emlékezzünk vissza arra, hogy fiatal korában foglalkozott a festészetrel is.

János atya lelkiatyai szerepe nem szorítkozott csupán oktatásra és tanácsadásra. Rátermetett *védelmesője* volt a zárda lelki életének. Eltávolította a tudálékos kontárokot és a látomások kedvelőit. Türelme kimeríthetetlen volt. A mindenről való lemondás és a hit útján vezette a lelkeket. Gyöngéd tapintatossága meghódította a nővéreket. Egyszer a zárda betegszobájában gyóntatott és észrevette, hogy mennyire kopott ruhája van az egyik nővérnek, aki söpört. Ez annyira fölkelte részvétét, hogy alamizsnát gyűjtött és abból vett neki új ruhát. A zárda egyik tagja, Yere Dona Mária, beteg lett és már halottnak vélték. Mikor Keresztes János megérkezett társa kíséretében, a nővérek izgatottan tettek neki szemrehányást, hogy egyik társuk gyónás és szentségek nélkül halt meg. A páter semmit sem szólt, hanem lement a kórusba és elkezdett imádkozni. Kisvártatva a halottnak vélt nővér magához tért. János atya meggyóntatta és ellátta az utolsó szentségekkel. Ezután a nővér végleg eltávozott az örök hazába.

Természetes, hogy ezeknek a csodadolgoknak a híre nem maradt a kolostor falai között. János atya népszerűsége nőttön nőtt. Tisztelői azt is észrevenni vélték arcán, amikor az Oltáriszentséget viszi.

Fáradozásainak gyümölcse különösen a szerzetesnőknél volt tapasztalható. Meg voltak győződve a velük tett jó jelentőségéről, valamint arról, amit lelki előmenetelük és az anyagiak tekintetében tett. A szent gyóntató szenvedett az ő nyomoruk miatt. Figyelmessége és kedvessége a szükségét szenvedő nővérek iránt tele volt szeretettel. Figyelemmel kísérte a betegeket és ajándékokat keresett számukra. Még alamizsnát is gyűjtött azon célból, hogy megszerezze szükségleteiket. Egy alkalommal, hivatása gyakorlása közben látta, hogy az egyik apáca meztláb takarítja a kolostort. Nem vezeklésből, hanem azért, mert nincs lábbelije. János atya eltávozott a városba, néhány jótékony embertől pénzt gyűjtött, amit átadott a nővérnek, hogy lábbelít vásároljon. Ha a nővérek szomorúak voltak, szóval és írásban vigasztalta őket. Szokása volt, hogy ilyen esetekben kis papírszeleteket adott az illetőknek, melyeken életelvek és buzdítások szerepeltek. Az egyik nővér később nagyon sajnálta, hogy nem őrizte meg ezeket a papírszeleteket. Elérkezett az az idő is, mikor megszűnt minden ellenállás a lelkivezetővel szemben. Egyszer egy szerzetesnővér csodálkozva meg is kérdezte tőle: Atya, mit csinál ezekkel az apácákkal, hogy Ön mindent megtétehet velük, amit csak akar?

Más zárdák szerzetesnőiben is fölébredt a vágy, hogy részesüljenek vezetésében. Tekintélye nagyot nyomott a latban. A tevékenységével kapcsolatos – sokszor kiszínezett – hírek, alkalmasak voltak az inkvizítorok figyelmének felkeltésére is. Az ördög is menekült előle. Egy ágostonrendi zárda elöljárói erősen kételkedtek abban, vajon a jó szellem nyilvánul-e meg egy szerzetesnőben, aki rendkívül ügyes volt és mindenféle nyelven beszélt. Miután sorra tanácsot kértek az összes ismert tekintélytől, Keresztes János atyához fordultak. Ő mielőtt elkezdte volna az ördögűzést, hosszasan böjtölt és imádkozott. A sátán pedig három pokolbéli légiót mozgósított. Az ördögűzés több hónapon keresztül tartott és fáradságos volt. János atya hetenként egyszer vagy kétszer ment el a kolostorba. Az ördögűzés alatt a szegény megszállottnak borzasztó görcsei és rángatózásai voltak. Annyira őrjöngött, hogy az apácák rémülten menekültek előle. Még a szent kísérője is el akart menni. Végül is a sátán kénytelen volt felhagyni erőlködésével, s visszaadta a nővér vérével aláírt kötelezvényét.

János atya rendtársa, Péter atya, egy másik ördögűzésről is tájékoztat bennünket. A megszállott ugyancsak apáca volt. János atya délben érkezett a kolostorba. Egy órakor kezdte

el az ördögűzést. A sátán ellenállt. Elérkezett az esti dicséret ideje, melyen a megszállott és János atya is részt vett kísérelőjével együtt. Mindjárt a zsolozsma kezdetén, mikor felhangzott a „Dicsőség az Atyának...” valami váratlan dolog történt. A sátán a megszállottat fejével lefelé és lábakkal felfelé felemelte és úgy tartotta. Az apácák megdermedve az ijedségtől megszakították az éneket. János atya a kar közepébe lépett és fennhangon mondta: „A legszentebb Szentháromság, az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében, akinek ünnepét most üljük, megparancsolom neked, hogy ezt az apácát vidd vissza a helyére!” Az apáca azonnal elfoglalta rendes helyét. Ezután addig folytatta az ördögűzést, míg a sátán meg nem hátrált.

Nem csoda, hogy ezek után a sátán bosszút akart állni, ott ahol tudott. Minthogy a tisztaság elleni kísértéseivel nem ért el eredményt, fizikai kínzásoknak vetette alá János atyát. Egyik alkalommal akkori kísérelője, az apostolokról nevezett Ferenc testvér a kertecskéjében lévő házikója előtt találta őt sokkal sápadtabban, mint általában. A testvér megkérdezte, hogy mi az oka annak, hogy olyan rosszul néz ki. János azt felelte, hogy „az ördögök nagyon durván bántalmaztak és azt sem tudom, hogy hogyan maradhattam életben.” Ez nem az első eset volt. Ugyanaz a testvér mondta el, hogy Keresztes János atyától tudja, hogy a sátán a priccséről éjszaka már többször elvitte a takarót, akkor, amikor már lefeküdt és hagyta, hogy a hálórúhában feküdjön. Néha hideg volt és ilyenkor ugyancsak fagyoskodott. Esetenként az ördögök durván bántak vele, és nagyon megkínózták. Az előbb említett két eset után – Teréz anya rendelkezése folytán – Medina del Campóba kellett mennie. Az ottani sarutlan kolostorban a Szent Jeromosról nevezett Erzsébet nővérnek egy különleges betegsége támadt. Azt gondolták, hogy ördögtől megszállott. János atya hamarosan felismerte, hogy nem megszállottságról van szó, hanem a nővér alkati ideggyengeségben szenved.

1574 márciusában János atya és Terézia anya *Segoviába* mentek kolostoralapítás céljából. Ez volt az első alkalom, hogy János atya ebben a városban járt, mely később oly szorosán kapcsolódott össze nevével.

Viharfelhők

Miközben *Keresztes Szent János és Nagy Szent Teréz az avilai Megtestesülésről* nevezett zárdában áldásos működést fejtettek ki, a Kármel felett fekete felhők gyülekeztek.

Félreértésekből és irigységből, talán presztízsből is kialakult egy olyan háló, melynek központjába, mint első áldozat, Keresztes János került.

A főbaj az volt, hogy ebben az időben a spanyolországi kármelitáknak *több személy adott utasításokat* és rendelkezéseket. Ezek ellentéteiből adódtak a gondok.

A kármeliták római generálisa 1566-ban egymás után kezdte látogatni a spanyolországi provinciákat. 1567-ben II. Fülöp kapott Rómából egy brévét, hogy függetlenül a generálistól, a kasztíliai és andalúziai provinciák számára, egy-egy – szinte teljhatalommal rendelkező – vizitátor nevezhető ki. Erről a brévéről a kármelita generális csak 1568-ban szerzett tudomást, melynek visszavonását azonnal kérte.

A kasztíliai provincia vizitátora *Fernandez atya*, míg az andalúziai *Vargas atya* lett. Fernandez atya rendkívül nagyképességű és bölcs domonkos volt, aki rendelkezéseit a sarus provinciálissal egyetértésben hozta meg. Ezzel szemben Vargas atya, szintén domonkos, a kármelita generálistól teljesen függetlenül intézkedett. De *mindkettő* a Teréz anya féle reformmozgalom híve volt. Így a két provinciában a reform ügye különbözőképpen alakult. Míg Kasztíliában nyugodt mederben haladt előre, addig Andalúziában Vargas atya egy kolostort elvett a sarusoktól és odaadta a sarutlanoknak. Továbbá még másik három sarutlan kolostort is alapított. Ez ellentétben volt a generális azon rendelkezésével, hogy összesen csak két reformált kolostor alapítható. II. Fülöp másik elhibázott lépése volt, hogy egy fiatal, nem is félesztendő fogadalmasra ruházta a legnagyobb terjedelmű apostoli felhatalmazást. Elképzelhetjük, hogy mennyire *felizgatta ez a sarus atyákat*, mert féltek a sarutlanok térhódításától és attól, hogy visszaélnék hatalmukkal. Féltek, hogy a sarutlanok növekvő nyomása veszélyezteti majd az ő enyhített életmódjuk fennmaradását. Ezért 1574-ben *Kasztília, Aragónia, Katalónia és Portugália provinciálisai összeültek* és úgy határoztak, hogy tájékoztatni fogják a helyzetről a generálisukat. Javasolni fogják neki, hogy kérje XIII. Gergelytől, hogy az apostoli vizitátorok a rend tagjai legyenek. A Szentszék 1574. augusztus 3-án el is küldte a „Pro liberandis provinciis Hispaniae a visitatione extraneorum” pápai okmányt, amit azonban a generális csak 1575 májusában hozott nyilvánosságra. Közben azonban a spanyolországi nuncius értesítést kapott Rómából, hogy küldik a brévét, mely megszünteti P. Fernandez és Vargas megbízatását. *Erre a nuncius* – pápai legátusi hatalmánál fogva – felmentette a két apostoli vizitátort, és 1574. szeptember 27-én ugyanazon két atyát, még nagyobb hatalommal, reformátornak nevezte ki. Ez nagy felháborodást váltott ki a sarusok körében, különösen az andalúziai provinciában. Ezzel megindultak Róma felé a tiltakozások és egyidejűleg befeketítő leveleket küldtek II. Fülöphöz az andalúziai vizitátor, illetve most már reformátor és a sarutlanok ellen. A sarus kármeliták generálisa Teréz anyától magyarázatot kért. Közben 1575 májusában a *piacenzai rendi nagykáptalanon* megkísérelték a konfliktust elsimítani. A káptalan szerette volna a reformot megszüntetni, és be akarta zárni azokat a kolostorokat, melyek a generális engedélye nélkül keletkeztek. Teréz anya a generális két levelét csak késve, a nagykáptalan után kapta meg. A káptalanon a *kasztíliai és andalúziai tartományfőnökök nem voltak jelen*, ezen tényt a nagykáptalan lázadásnak vette, és így nem csoda, hogy a reformmal kapcsolatban hátrányos határozatokat hozott. *Vizitátornak* a portugál *Tostado Jeromos* atyát nevezte ki. Bonyolította a helyzetet, hogy a nuncius, már *Gracián Jeromos* atyát bízta meg ezzel a feladattal. Újabb alapítások megakadályozása miatt *Teréziát Toledóban fogvatartották*. 1576 elején, az avilai sarusok házfőnöke *János atyát*, társával együtt, az avilai kármelita apácák kolostora melletti lakásból erőszakkal elvitette

Medina del Campóba és ott *börtönbe vetette*. Ez a fogság nem tartott sokáig, mert a város tiltakozott ellene. Bevádolták a házfőnököt a *pápai nunciushoz*, aki kiközösítés terhe alatt *elrendelte a rabok szabadon bocsátását* és gyóntatói munkakörbe való visszahelyezését. Az eset szorongással töltötte el a sarusokat és nem is mulasztották el, hogy véleményüket kifejezésre juttassák. Támadásaik célpontja most már János atya volt. Az ő érdekében Terézia a királynál is közbelépett. „Ez a szerzetes – írta neki – Istennek nagy szolgája és már annyira meggyengült a történetek miatt, melyeket el kell szenvednie, hogy féltem az életét.” A *reform ügye tehát válságos helyzetbe került*. Ekkor Grácián atya, mint a sarutlanok vizitátora, a pápai nuncius rendelkezése folytán, 1576. szeptember 9-re, *Almodovarba, rendkívüli káptalanra* hívta össze a sarutlanok oszlopos tagjait. Erre Keresztes János is hivatalos volt. A káptalani atyák megtárgyalták az aktív és kontemplatív élettel kapcsolatban felmerülő problémákat, az apostoli életet és a lelkipásztorkodással kapcsolatos kérdéseket, a klauzúrával és a visszavonultsággal kapcsolatos szigorú intézkedéseket. Határoztak arról is, hogy követséget küldenek Rómába, továbbá mindent megtesznek, hogy a sarusokkal a súrlódásokat elkerüljék. Ezért elhatározták, hogy János atyát felmentik az *avilai Megtestesülésről nevezett zárdában* betöltött gyóntatói tiszte alól. Az apácák pápai nunciushoz beterjesztett kérésére, ő János atya maradását rendelte el. Ez lett azonban a végzete. Ormento nuncius, aki a reformok támogatója volt, 1577. június 18-án meghalt. *Az új nuncius viszont reform ellenes volt*. Így a sarusok elérkezettnek látták az időt, hogy halálos csapást mérjenek a reformra. A sarusok az almodovari káptalant ellenük irányuló provokációnak tekintették és lecsaptak a sarutlanokra még mielőtt azok megtehették volna a szükséges óvintézkedéseket. János atyán be kellett mutatni, hogy mi történik a pártütőkkel. Példásan meg kell büntetni! Így lesz ő a reform első áldozata.

A hírt csak feszítette a *Megtestesülésről nevezett zárdában* a perjelnö választása körüli vihar, melyben János atya a terézpártiak oldalán állt. A sarusok most már nyílt erőszakhoz folyamodtak. A rendház sarutlan gyóntatóit teljesen elszigetelték. János atya isteni kinyilatkoztatásból tudta, hogy mi fog történni. Ezért a szerzetesnők rokonai, valamint *János és Germanus atya* barátai őrt álltak a házikó előtt, amelyben a két atya lakott. Mikor úgy látszott, hogy a veszély már elmúlt és nem álltak többé örök a sarutlan gyóntató által lakott házikó előtt, rajtuk ütöttek és gonosztevők módjára elhurcolták őket.

Fogságban

A vikárius generális *Tostado Jeromos* reformellenes vizitátor megbízása alapján a sarus toledói perjel *Maldonado atya* elhatározta, hogy akár világi hatalom igénybevételével is, érvényre juttatja a piacenzai rendi nagykáptalan egyoldalú határozatait. Ezért igyekezett rábírní János atyát, hogy térjen vissza az enyhített fegyelemre, s hagyja el az újításokat, melyek „botrányára szolgálnak” az egész Rendnek. János atya visszautasította ajánlatát. Ezek után *Maldonado toledói sarus perjel* csak egy eszközt vélt célszerűnek: *erőszakkal* szerezni érvényt a határozatoknak, vagyis elfogatni János és *Germanus sarutlan atyákat*. Mint már említettük, János atya valamiféle megvilágosításból előre látta a fejleményeket, mert azokat már néhány nappal az események előtt megmondta *Anna-Mária Megtestesülésbeli nővérnek*. Elöljárói – ismerve a sarusok gondolkodásmódját – szintén számítottak a következményekre, ezért úgy döntöttek, hogy János atyát *Avilából* elviszik *Mancerába* házfőnöknek. De döntésük már nem kerülhetett kivitelezésre. A sarusok gyorsabban cselekedtek. 1577. december 2-án este (más verzió szerint december 3-ról 4-re virradó éjjel), *Keresztes János* és társa, *Szent Mátyásról* nevezett *Germanus atya* visszavonultak az avilai *Megtestesülésről* nevezett zárda melletti kis lakukba. Meglepetésszerűen egy sarus atyákból, világiakból és fegyveresekből álló csoport érkezett hozzájuk. Betörték az ajtót, a két atyára vetették magukat és megbilincseltek őket. János atyának azt mondták, hogy *Tostado vizitátor* rendelkezése értelmében, tekintse magát fogolynak. Ő, mint szelíd bárány, nem tanúsított ellenállást, hanem így szólt: „Rendben van mehetünk.” A két atyát először a *régi Kármelbe* vitték. Itt a toledói konvent priorja *Maldonado* már várta őket, kinek az volt a feladata, hogy a két sarutlan gyóntatót eltüntesse. Mint két gonosztevőt, kétszeri megvesszőzés után külön cellákba zárták. Reggel a perjel börtönéből előhívatta János atyát, hogy kikérdezze. Ő kihasználta az örök hanyagságát, vagy együttérzését, akik megengedték neki, hogy szentmisén vegyen részt. Mikor látta, hogy elöljárója a hálaadást végzi, a templomon keresztül elmenekült, hogy „eltüntessen bizonyos iratokat, melyeket az elfogás sietségében elfelejtettek lefoglalni.” A házikó alig hét percnyi járásra volt. Csak annyi idő állt rendelkezésére, hogy magára zárja az ajtót, az iratok egy részét összetépje, a többit pedig megegye. Már is döngették az ajtót, melyet önként kinyitott. Az éjszakai akció nyilván nagy zajjal járt. Az elfogás híre gyorsan elterjedt az egész városban, és arról a *Megtestesülésről* nevezett zárda apácái, közöttük *Terézia* is tudomást szerzett. Haladéktalanul tollat ragadott és írt II. Fülöpnek. Élénken ecsetelte a hallottakat, valamint a várható következményeket és kérte, hogy tegyen igazságot az ügyben. A *Szent Terézia* szerint a megsemmisített iratok igen fontosak voltak; a reformmal és a sarus megújulással foglalkoztak. Tudomása szerint János atyával olyan rosszul bántak, ahogyan csak lehetett.

A rendelkezésre álló okmányokból az tűnik ki, hogy János atyát néhány napon keresztül megkísérelték reformtervei feladására bírni. Minthogy az eset nyilvánossá vált, valószínűleg ez sürgette a sarusokat, hogy a foglyokat mielőbb elvigyék *Avilából*.

Közben lehúzták róluk a sarutlanok daróc ruháját és rájuk adták a sarusok posztó öltözetét. *Germanus atyát* az avilai házfőnök *Valdemoro perjel* a *San Pablo de la Moraleja-i* kolostorba kísérte. Az általános vizitátor, *Maldonado* a toledói házfőnöknek adott parancsot arra, hogy János atyát *Toledóba* kísérje. Nagy titokban indultak el, hogy félrevezessék azokat, akik nyomon akarnák követni őket. Nagy kerülővel mentek, magányos utakon, kikerülve a településeket. Az idő rossz volt. Egy napon havazott is, hiszen december volt. Útközben a fiatal ösvérhajcsár felajánlotta Jánosnak *segítségét a szökéshez*. Ugyanezt tanácsolta neki a vendégfogadós is, akinél megszálltak. A gyerek ugyanis tanúja volt annak a rossz bánásmódnak, amelyben Szentünket részesítették. Tapasztalatait este elmondta a fogadósnak,

megemlítve, hogy milyen kegyetlenek a sarus kísérők, és milyen szelíd és türelmes a Szent. Mindketten megígérték neki, hogy segíteni fogják menekülését a sziklás hegységben úgy, hogy senki ne vegye észre. János atya azonban visszautasította ajánlatukat és folytatni akarta útját a hegyes, ismeretlen vidéken, anélkül, hogy tudta volna, mi lesz a vezeklésben és szenvedésben meggyengült, felőrölt testével. Azt mondotta, hogy Istenben bízunk és Tőle remél irgalmat szenvedéseinkért.

A *toledói kolostor* épülete igen terjedelmes volt. A templom falai impozánsan emelkedtek a *Tajó folyó* jobb partjának szikláin. Ez a rend legjobb kasztíliai kolostora volt. Keresztes János idejében közel nyolcvan szerzetes lakott benne. Ide hozták János atyát december közepe körül. Éjszaka, bekötött szemekkel, hogy ne ismerje fel sem az utat, sem a várost, ezzel is nehezítve esetleges szökési tervét. Mielőtt a kolostorhoz értek volna, őrzői végig járatták vele Toledo keskeny és régi utcáit, sötét sikátorait, számos kerülővel. Megérkezésének híre gyorsan elterjedt az egész kolostorban. Sok testvér összefutott, hogy lássa és vádat emeljen ellene.

Nem sokkal megérkezése után, P. Tostado vizitátor elnöklete alatt összeült a bíróság. János atyát elővezették. *Tostado Jeromos* igen nagy tekintélyű szerzetes volt, Katalónia provinciális, az inkvizíció konzultora, a vikárius generális Spanyolország és Portugália számára. János atyával először közölték a piacenzai káptalan határozatát. Arra a kérdésre, hogy bűnösnek érzi-e magát, azt válaszolta, hogy *nem*. Miként Terézia, ugyanúgy ő sem fogadhatja el a sarus káptalan egyoldalú döntését. Majd kifejtette, hogy a határozat Granada, Sevilla és Penuela sarutlanaira vonatkozik és nem reá. Avilában a *pápai nuncius és a pápai vizitátorok* rendelkezései alapján tartózkodott, tehát semmiben sem volt engedetlen. Tostado rendi vizitátornak kész engedelmeskedni, feltéve, hogy nem cselekszik az *apostoli vizitátorok rendeletei ellen*. Mert „mindaddig, amíg Tostado rendi vizitátor nem kap olyan felhatalmazást a Szentszéktől, amely magukat az apostoli vizitátorokat is alája rendelik, ez utóbbinak rendeletei az érvényesek.” Ez azért nagyon fontos szempont, mert őt is és Germanus atyát is a Megtestesülésről nevezett zárda gyóntatói tisztségére az *apostoli vizitátor és a korábbi pápai nuncius* nevezte ki. Mikor viszont elfogták őket, főnökük egy sarus rendi vizitátor volt. Az egymással ellenkező törvények és rendelkezések között nem volt könnyű eligazodni, de János atya lelkiismerete teljesen tiszta volt. Mindig kész volt jóvátenni összes hibáit, s engedelmeskedni, akármilyen penitenciát róttak is ki rá. Tisztán látta, miként Terézia, itt arról van szó, hogy meg kell menteni a szellemi kincset, a megreformált eszményképet, melynek önálló létet kell folytatnia, ha nem akar elpusztulni.

Ezután az elnök rá akarta bírni álláspontja megváltoztatására. Először fenyegetéssel, majd kecsgetető ajánlatokkal: házfőnökké teszik, szép cellát, jó könyvtárat kap, végül pedig egy értékes aranykeresztet ajánlottak fel neki. De őt nem lehetett elhatározásában megtántorítani. Tudta, hogy a Kármel reformját *Isten akarja* és az vezeti őt célja felé. Tostado vizitátor és a többi sarus kármelita viszont nem volt képes megérteni János atya hajthatatlanságát. Így *lázadónak és makacsnak* nyilvánították, minek a büntetése a konstitúciók értelmében a generális belátása szerinti időtartamra szóló börtön. Először a kolostor *fogdájába* zárták, majd mikor két hónap múlva híre jött, hogy Germanus atya megszökött fogságából, egy másik, biztonságosabb helyiségben őrizték.

Később börtönéről – rögtön kiszabadulása után – a következő leírást adta: „Egy falmélyedés volt az egész, mindössze hat láb széles és tíz láb hosszú... Ennek a lyuknak nem volt más ablaka, mint egy rácsos kis nyílás az egyik sarokban... csakis ezen át kapott némi levegőt és világosságot... A fogoly csak akkor kapott némi világosságot, ha a nap oda sütött egy folyósóra, szemben azzal a szobával, amelynek ez a helyiség rendesen lomtárul szolgált. Ez a nyílás magasan volt.” Jánosnak zsámolyra kellett állnia, hogy lássa olvasni a breviáriumot. Börtönőre, Juan de Santa Maria, fogsága vége felé gondoskodott számára világításról. A helyiség rendeltetése szerint a szomszédos vendégszoba *illemhelye* volt.

Fekvőhelyül egy földre fektetett deszkalap szolgált, mely befedte a célnak megfelelő lyukat. A deszkára két öreg takaró volt borítva. A fogoly egy téli napon került a börtönbe – lázadás büntetése miatt – csuklya és skapuláré nélkül. Csak zsolozsmás könyvét hagyták meg. Így hamarosan tapasztalta a toledói borzalmas fagyokat. Lakatot tettek az ajtóra, s annak kulcsát rábízták a megbízható börtönőrre, aki teljes tudatában volt hivatala fontosságának. A szabályok értelmében az őrzéshez az összes testvér köteles volt neki segédkezet nyújtani. Mikor a toledói kolostor perjele értesült arról, hogy Szent Mátyásról nevezett Germanus atya megszökött, nemcsak a börtöncellát záratta be, hanem a mellette lévő szobát is. Kezdetben minden nap, később, mikor belefáradtak, hetenként háromszor, végül pedig csak olykor-olykor, pénteki napokon, a foglyot levezették az ebédlőbe, s ott a földön evett. Ilyenkor csak kenyeret és vizet adtak neki. Ez volt az egész. Ezt a megszégyenítő böjtöt *Boldog Soreth János* rendelte el – hetenként háromszor – a javíthatatlanok számára. Ugyancsak ő rendelte el a *nyilvános disciplinát* a káptalanban. Keresztes János atyára ezt az ebédlőben rótták ki. Derékig ruhátlanul kellett a földön térdelnie. Melle zihált, feje le volt hajtva, mint a „Fájdalmak Emberéé”. A többiek sorban elmentek mögötte, vesszővel kezükben, s mindegyik rávert. A „disciplina circular” ahogyan ezt nevezték, akkoriban nem volt valami különleges fenyítés. A lázadóknak ez volt a büntetése. A közösség minden tagjának – mint már említettük, Toledóban akkor közel nyolcvan voltak – egy korbács- vagy vesszőütést kellett mérnie a büntetendő meztelen vállára. Ez nem volt csak formális dolog, mert az ütésnek erőteljesnek kellett lennie. A toledói vesszőzésnek egyes sebei még évekkel később sem gyógyultak be. Keresztes János pedig fejedelmi lelki szabadsággal és teljes megnyugvással, „türelemmel és szeretettel” viselte el mindezt. „Néma cselszövő”, mondták oda neki mérgelődve passzív ellenállása miatt. De ő csak akkor szólalt meg, amikor hallgatását beleegyezésnek lehetett volna magyarázni. Semmi áron sem akarta volna megtagadni Teréz anyát, s fájt neki, hogy az mit sem tud róla. Mikor újra valamelyik zárda perjelségét kínálták fel neki, ő mindig azt válaszolta, hogy nem fog meghátrálni, „még ha életébe kerül is a dolog”. „Meginthatatlannak mutatta magát, mint egy kőszikla” mondta később róla egy sarus kármelita. A sarusok el voltak keseredve ezen javíthatatlan makacsság miatt, s szigorúan húzták össze szemöldöküket, és Jánosnak ilyeneket kellett hallania: „Ilyen reform, mely magát az Eredeti Szabályt akarja szigorítani! Hallatlan! S ami még rosszabb, egy reform, mely megtagadja az engedelmességet a generális atyának! Milyen örület! Az élén pedig egy nyughatatlan, kósza fehérség áll.” És még kicsoda? „Ez a nyomorult kis barát itten!” Más alkalommal tudomására juttatták, hogy innen már csak a sírba kerülhet. Az ilyen kemény szavak, hozzávéve mindazt, ami történt, nemkülönben János atya hallgatását és a lelki derút az arcán, a részvét érzését fakasztották a fiatal novíciusokban. Azt mondogatták egymás között: „Ez valódi szent.”

A disciplina után Keresztes János újra fölvette összevert vállaira csuháját, melynek szövete beleragadt sebeibe. Ezután visszakísérték börtönébe. Mikor megjött a nyári hőség – Toledó pokoli napjai – ez a bíborszín „ereklye”, melyet kilenc hónapig hordott, olyan fegyencöntössé alakult, amilyenje még Labre Szent Benedeknek sem volt... Élelme szájalmas volt: víz, kenyér és szardínia. Néha csak fél adag. Egy alkalommal a börtönőr ezt kiegészítette a közösség asztaláról összeszedett maradékkal. Amint azt Soreth elrendelte, a legtekintélyesebb atyák jöttek a börtönbe, s igyekeztek a szenvedőnek lelkére beszélni, hogy hagyja el ezt a reménytelen reformot, mert Isten nem tűrheti sokáig az engedetlenséget. Kézzelfoghatólag a gőg az, mely őt arra indítja, hogy eltérjen a Rend életmódjától, s szembeszálljon olyan szentéletű és bölcs emberekkel, amilyen a generális atya és Tostado atya, akiknek okosságát elismerte mind a két félsziget. Hivatkoztak a teológiára és a kánonjogra. János jól tudta, hogy elfogatása pillanatában az *apostoli vizitátor* joga alatt állt. A kérdés tehát az volt, vajon fennáll-e még ennek *joghatósága*. Azok a teológusok, akiket Teréz

kérdezett meg, igenlőleg feleltek. De mostanában, vajon mit válaszolt a pápa magának a királynak kérdésére? Érvényesek-e még Grácián felhatalmazásai?

Más kármelita zárdák előjárói, akik átutaztukban megszálltak a házban, ott laktak a szomszéd szobában, s arról beszélgettek, hogy milyen jóságos irányukban Segá nuncius. Elmondták, hogy Öexcellenciája Tostado vizitátort akarja apostoli vizitátorra kineveztetni. Így majd elbánnak a sarutlanokkal. Ez a hír teljesen alapos volt. János hallotta mindezt, s a terenziánus reform rombadőlésének híre szédületes *kísértéseket* keltett benne. Hátha mindez igaz? Hátha mindeddig tévedésben lett volna? Úgy érzi lelkét, mint valami süllyedő hajót. Hogy megszüntesse gyöngeségét, ette a kenyeret és szardíniát, amit hoztak neki, de ez a táplálék annyira romlott volt, hogy azt hitte, „meg kell halnia tőle.” Toledóban még téli időben is ritkaság volt a friss szardínia, ezt Szent Teréziától is tudjuk. A gyötrő fizikai körülményeken és a magára hagyott ember tanácstalanságán túl még a gonosz szellem is kínozza a foglyot, s igyekezett elhítenni vele, hogy meg akarják mérgezni. Minden falat után felidézte magában a szeretet indulatát, hogy ne essék a vakmerő ítélet hibájába. Nem volt váltó fehérneműje. Mikor a negyedik, vagy ötödik hónap végén beköszöntött a toledói nyár, a börtön elviselhetetlenné vált. A szegény foglyot egyszerre gyötörték az éhség, a forróság és a rovarok. Az alsóneműjét – melyben érkezett – nem cserélhette és nem engedték, hogy kimossa. Az elhasználódástól darabokra szakadt, egy része már szinte elrohadt a testén. Borzasztó aggodása végsőkig fokozta szorongását. Kételyek gyötörték. Nincs-e igazuk a sarus atyáknak? Nem tévedett-e, amikor a reformok útjára lépett? Nem a generális engedélyezte a reformot? Ilyen és hasonló gondolatok kínozták.

Közben Teréz anya nem tétlenkedett. Egymás után írta a leveleket a királynak, kérte Mariano atyát, hogy járjon közbe Eboli hercegnőnél. Érdeklődött a fogoly hollétéről a kármelita zárdák főnökeinél.

Ahhoz, hogy János atya szenvedéseiről képet alkothassunk, el kell olvasnunk *A lélek sötét éjszakája* című írását. A testi szenvedésekről, lelki szorongatásokról csak az tud ilyen tökéletes képet adni, aki azokat maga is átélte. Bármilyen gyorsan szokott is lefolyni az érzékek passzív éjjele az olyanoknál, akik erősek és bírják a szenvedést, János *sokáig* viselte annak terhét. Mivel hivatása volt, hogy átmenjen a szeretetben való egyesülés felséges és boldog állapotába. Isten ekkor már bővebben juttatott neki a szellemi kincsek élvezetéből. Ez kihatással volt fizikumára is, és napirenden voltak az önkívületi állapotok, az elragadtatások amikor egész teste megmerevedett és érzéketlenné vált. Ezután jött a szellemi rész *passzív éjjele*. Szükségessé vált, hogy szelleme is megpuhuljon, megalázkodjék, megtisztuljon és olyan finommá legyen, hogy egyesülni tudjon Isten szellemével. Ehhez a misztikus éjjelhez hozzájárultak a sötét sátáni és emberi ármányok, a börtön sötétje. Ezután következett a leggyöngébbik és legboldogítóbb tisztító szenvedés: most a türelmetlen szeretetnek a tüze égette. *A Szellemi páros énekből* következtethetünk arra, hogy ezeket a kínokat hamarosan követte a *lelki eljegyzés* kegyelme. A toledói börtönben írt és fennmaradt költeményei arra mutatnak, hogy itt megélte a *misztikus házasságot* is.

Két éjszaka a börtönben nappali világosság támadt. Ez a természetfeletti fény átszűrődött az ajtó repedésein. A durva börtönőr észrevette, és sietett értesíteni Maldonado atyát, aki két szerzetes kísértében jött oda. „Honnét van ez a világosság? – kiáltott a perjel – Hát nem megtiltottam, hogy lámpát adjanak Önnek?” Még be sem fejezte szavait, a cella máris sötét lett. „Ez az ember vagy szent, vagy pedig varázsló” mormogta a főnök, mialatt újra rázárta az ajtót.

„Míg testvérei a sértegetések és gyalázások özönével árasztották el, ő sohasem panaszkodott, sohasem zúgolódott ellenük, akárcsak egy angyal.”

1578. május elején leváltották a korábbi durva börtönőrt. Az új őr a fiatal, Szent Máriáról nevezett János atya volt, aki Valladolidból jött. Megértőbb és kevésbé rideg volt, mint az előző. Néhány könnyítést kezdeményezett a fogoly javára. Ha módjában állt, nem vitte le az

ebédlőbe, hogy elkerülje a „disciplina circular”-t. Néhány nap múlva tiszta alsóneműt hozott a régi, cafatokban lévő helyett. A fogoly ezután tintát és papírt kért. Mikor ezt megkapta, papírra vethette a cella világosabb óráiban az eddig fejben tartott költeményeit. A börtönőr leváltása valószínűleg összefüggésben volt egy királyi rendelettel, mely gyengítette a sarusok helyzetét. Tény, hogy június folyamán a hőség és a bűz a börtönt földi tisztítóhelyé tette. A foglyot a vérhas és a rettenetes lázak úgy meggyötörték, hogy ifjú örének megesett rajta a szíve. „Néha-néha kinyitottam a börtön ajtaját, hogy egy kis levegőt szívhasson a cella melletti nagy szobában... s otthagytam kívülről rázárva az ajtót, mialatt a szerzetesek délutáni sziesztájukat végezték. Mikor kezdtek kilépni vagy mozgolódni, rögtön odaszaladtam, kinyitottam a nagy szoba ajtaját, s szóltam neki, hogy menjen vissza börtönébe. A drága, jó atya azonnal visszament, imára kulcsolt kezekkel megköszönte szívességemet. Én őt azelőtt nem ismertem, ezért pusztán ezen erényes viselkedésének láttán arra következtettem, hogy szent életű, magasan álló lélekkel van dolgom, így örültem, hogy ezen kis könnyebbséghez juttathatom” – mondta később börtönőre.

Közben előrehaladt a nyár, s vele a toledói pörkölő afrikai hőség. Elmúlt az Úrnapja is, melyet János atya mindig nagy tisztelettel és örömmel szokott megülni. Ebben az évben egyedül töltötte ezt a napot sötét börtönében, szentmise és szentáldozás nélkül. Gondolt ugyan arra, hogy megszökik, de ez teljesen kilátástalannak látszott, mert szervezete annyira legyöngült, hogy már többször elájult. Emellett alig tudott valamit börtöne elhelyezkedéséről az épületen belül.

Belsőleg valami arra ösztökélte, hogy foglalkozzék a szökés gondolatával. Így azután az Úrnak ajánlotta az ügyet és komolyan kezdett foglalkozni a szökés lehetőségeivel. Egy alkalommal arra kérte őret, hogy – a pihenő ideje alatt, mikor senki sem veszi észre – maga üríthesse ki éjjeli edényét. Más alkalommal, mikor elhagyhatta celláját, igyekezett meglazítani ajtaja zárjának csavarjait, hogy az ajtó egy erősebb lökésre kinyíljen. Ismét más alkalommal fonalat kért, hogy ruháját megvarrassa. A fonatra követ kötött és lemérte, hogy milyen magasan van börtöne a föld felett. Kiszámította, ha feldarabolja ágyként használt takaróit és azokon leereszkedik, még két embermagasság hiányzik a földtől. Csak az bántotta, hogyha megszökik, örének abból kellemetlensége lesz.

Augusztus 14-én a perjel két szerzetes kíséretében belépett a börtönbe. János annyira le volt gyengülve, hogy alig bírta mozdulni. Úgy maradt abban a helyzetben, azt gondolva, hogy a börtönőr jött be. Erre Maldonado atya lábánál érintette és kérdőre vonta, hogy miért nem kel fel az ő jelenlétében. János erre bocsánatot kért tőle, mert nem tudta, hogy ő az, de nem is tudott volna gyorsan fölkelni bajai miatt. „S vajon min gondolkodott, hogy annyira el volt merülve?” – kérdezte a perjel. „Arra gondoltam – felelte János –, hogy holnap van Nagyboldogasszony napja, s hogy nagy vigasztalásomra szolgálna, ha misézhetnék.” „Ebből nem lesz semmi, amíg én vagyok a perjel!” – volt a válasz.

A következő éjjel a Szűzanya megjelent a szegény elítéltnak és így szólt hozzá: „Légy türelemmel fiam, mert szenvedéseid hamarosan véget fognak érni; ki fogsz szabadulni a börtönből, el fogod mondhatni a szentmisét és megvigasztalódsz.” Tőle magától tudják, hogy mekkora áhítattal viseltetett János atya a *Szűzanya* iránt, kinek közbenjárására több kegyelemben részesült.

Szökése

A hagyomány szerint Keresztes János szökése a következőképpen folyt le: János atyának a börtönben többször megjelent az Úr Jézus és a Szűzanya. Nagyboldogasszony nyolcadának egyik napján már teljesen ki volt merülve a nélkülözésektől, a veréstől, betegségtől és a fullasztó hőségtől. Éppen azon gondolkodott, hogy hogyan is fogja őt az Ég onnan kimenteni, mikor Szűz Mária látomásban megmutatott neki egy magasan fekvő ablakot egy folyósón, mely a Tajóra nézett. Azt mondta neki, hogy azon kell kimennie, s ő majd segíteni fogja. Azt is megmagyarázta neki, hogy börtönének és a nagy szobának ajtaján lévő záruk csavarjait miképpen szedje ki. Mikor már úgy érezte, hogy rövidesen biztosan kiszabadul, megköszönte börtönőrének iránta tanúsított jóindulatát, bocsánatot kért tőle, a neki okozott kellemetlenségekért. Neki ajándékozta azt a fészületet, melyet beöltözésekor Teréz anyától kapott, s melyet skapuláréja alatt hordott. De szökése tervébe nem avatta őt be; egyrészt azért, hogy az általa engedélyezett szabadságot minél jobban kihasználhassa, másrészt nehogy neki kellemetlenséget okozzon.

János testvér megengedte rabjának azt is, hogy minden este, a testület vacsorájának ideje alatt, egy negyedóra kimehessen a nagy szobából. Egy ilyen csendes járkálás közben kereste meg a rab azt az ablakot, melyet látomásból már ismert. Minthogy az az épületnek éppen az ellenkező oldalán volt mint a börtön, hogy oda eljuthasson, át kellett mennie az egész kolostoron. Egy szempillantás alatt felmérte, hogy a szökés veszélyes kaland. Az ablak igen magasan volt. Alatta csak egy kiugró fal és azután a Tajó. Éppen visszaért cellájába, mikor őre megérkezett sovány vacsorájával. János atya reggelenként, mialatt őre távol volt, kicsavarta ajtaja zárjának csavarjait és meglazította a lakatnak vasait, de úgy, hogy azok továbbra is a helyükön maradtak. Így látszólag minden rendben volt. Azon a bizonyos estén is kánikulai hőség volt. A kolostornak a Tajóra néző ablakai nyitva voltak. Sőt a vendégszoba – mely János atya börtöncellája mellett volt – ajtaja is nyitva állott, hogy a kolostorba érkezett két magasrangú látogató szobájának levegője elviselhetőbb legyen. A vendégek ágyukat az ajtóhoz közelebb húzták, hogy több friss levegőt kapjanak. Lefekve késő éjjelig beszélgettek. János atya bízott a Szűzanya ígéretében, hogy segítséget nyújt neki a szökésben. Miközben imádkozott, két ócska ágytakaróját szalagokra szakította és végüket összevarrta. Ezt a „kötelet” meghosszabbította egy tunikával, melyet a napokban kapott az alperjeltől. Ezt a kezdetleges mentőkötelet azután ráerősítette lámpájának akasztóhorgára. Miután mindezt elvégezte, csak imádkozott és várt. Mikor úgy gondolta, hogy a vendégek végre elaludtak, nagyot lökött az ajtón, mire annak meglazított zára nagy zajjal a földre esett, az ajtó pedig kinyílt. A vendégek felriadtak álmukból, János atya azonban nem mozdult. A két vendég azután újra elaludt. János atya ekkor belső indításra és irányításra, magához vette szalagokba vágott takaróját és a lámpa kampóját. Óvatosan elhaladt az alvó atyák között és kilépett a folyósóra, melynek ablaka a Tajóra nyílt. Az ablak vastag deszkekönnyöklőjéhez erősítette lámpaakasztóját, s a kötelet leeresztette a mélybe. Egy fohászt küldött Istenhez és a Szűzanyához, majd kimászva az ablakon, elkezdett leereszkedni a kötélén. Az azonban másfél méterrel rövidebb volt a szükségesnél. János tudta, hogy milyen veszélyes az ugrás, mert ha azt csak két lábnyival is eltéveszti, úgy nem Toledo várfalának egyik szögletére jut, hanem leesik a várfalról és a mélységben összezúzza magát. Ugrása sikerült. Gyorsan magára öltötte az előre ledobott ruhát. Ekkor egy kutyát vett észre, mely az ebédlőből kidobott ételmaradékot ette. Megriasztotta, hogy az állat menekülésével utat mutasson neki. A kutya leugrott egy valamivel mélyebben fekvő udvarba. Bár János nagyon gyöngének érezte magát, bízva a Szűzanya ígéretében, mégis követte a kutya menekülésének útját. Egy kis bekerített helyre jutott, a ferencrendi nővérek zárdájának klauzúráján kívül. Ezek a nővérek jó

viszonyban voltak a kármelita atyákkal. A bekerített helyet fal választotta el egy kis utcától. János nem tudta, mit tegyen. Halálos szorongás fogta el. Ha pirkadni kezd, milyen botrány lesz, ha őt itt találják. A sarusok visszaviszik és micsoda megtorlásban részesítik. Erejének annyira fogytán volt, hogy ha lehetséges lett volna, visszatért volna börtönébe és bocsánatot kért volna tettéért. Ekkor egy csodás fénytümemény jelent meg előtte és ezt hallotta: „Kövess!” A fénytümemény egy igen magas fal felé vezette. János csüggedten támaszkodott a falnak. Ekkor észrevette, hogy a falban lyukak vannak. Utolsó erejét összeszedve, azokon fölkapaszkodott. Ekkor úgy érezte, hogy valami láthatatlan erő megfogja és átemeli a falon. Mikor már kint volt az utcán, a fénytümemény eltűnt. Közben kivilágosodott és a felkelő atyák észrevették a falon lógó kezdetleges kötelet. A fölfeszített börtönajtóból és az üres börtönből nyilvánvalóvá vált, hogy a fogoly megszökött. Csak azon csodálkoztak, hogy a kezdetleges kötél, a gyenge lámpahorog, a gyöngye fal és a gyengén felerősített kampó hogyan tarthatta meg a szökevényt.

János atya nem ismerte Toledót. Éjszakára behúzódott egy házba, melynek kapuja nyitva volt. Mikor kivilágosodott, és kinyitották a kapukat, elindult megkeresni a kármelita nővérek zárdáját. A Szent József zárda kapusnővére jelentette a perjelnőnek, hogy Keresztes János atya áll a kapuban és kéri segítségüket. Minthogy éppen akkor a zárda egyik nővére nagyon rosszul volt és gyónni akart, János atyát beengedték a klauzúrába. A közben rendőrök kíséretében oda érkezett sarus atyák sem a sekrestyében, sem a templomban, sem pedig a beszélőszobában nem találták őt. Mások a feltételezhető szökési irányban keresték. Elmentek egészen Aviláig és Medináig. A börtönört megbüntették, de voltak olyan testvérek is, akik örültek annak, hogy a szegény sarutlannak sikerült megszöknie.

Tíz óra után, miután az összes miséket már elmondták, a templomot becsukták. János oda ment. Ott evett, világi ruhát öltött magára és a napot a nővérek körében töltötte el. Beszélt börtönéről, szökéséről és azokról a kegyelmekről, melyekben az Úr Jézus és a Szűzanya részesítették. Elmondta, hogy egész életében még sohasem volt olyan boldog és nem élvezett annyi természetfölötti világosságot és édességet, mint fogsága idején. A sarusokról úgy beszélt, mint legnagyobb jótevőiről. Este a perjelnő levelet írt a toledói székesegyház kanonokának, hogy két megbízható szolgáljával jöjjön a zárdába. Az el is jött. A szökevény ruházata fölé papi reverendát adtak, hogy senki fel ne ismerje az utcán, és elvitték őt a közelben lévő Santa Cruz kórházba, melynek abban az esztendőben a kanonok volt az igazgatója. A kórház nem volt messze a sarusok kolostorától, de azok nem is sejtették, hogy János atya a közelükben tartózkodik.

Káptalan Almodovarban

Az idő tájt sötét napok jártak a kármeliták „reform” irányzatára. Sega nuncius a védtelen sarutlanokat a sarusok kezére adta, Tostado vizitátor, a sarus kármeliták vikárius generálisa pedig keményen járt el velük szemben. Ebben a szükséghelyzetben a sarutlan kármeliták 1578. október 9-re *Almodovarba káptalant* hívtak össze. Bár bizonytalanok voltak abban, hogy eljárásuk jogszerű-e, úgy gondolták, hogy a szükség törvényt bont. A káptalanon jelen volt Keresztes János is. (A Toledóhoz legközelebb eső sarutlan kolostor Almodovar volt.) *Pedro de Mendoza kanonok* már majdnem két hónapja tartotta házában János atyát, aki az átélt súlyos megpróbáltatások következtében még mindig beteg és gyöngye volt. Ezért jótevőjének szolgái elkísérték őt egészen *Amodovarig*. Érthető, hogy részt kívánt venni az üléseken, hiszen tíz hónapig el volt zárva társaitól. Az úttal kapcsolatban 1578 őszén Terézia ezeket írta Grácián atyának: „Úgy el van gyöngülve, hogy alig áll a lábán, összevert, fájós testtel, a börtönben viselt bilincsektől megdagadt lábakkal.” Majd így folytatja: „Nekem nagyon rosszul esett, hogy elengedték őt, annak ellenére, hogy annyira beteg. Adja Isten, hogy meg ne haljon mostanában.” A káptalan egyik döntése volt, hogy küldöttséget küldenek *Rómába*, a sarusoktól való *elválasztásuk* érdekében. Ugyanakkor Keresztes Jánost *Calvarióba* nevezték ki házfőnöknek, hogy rejtve legyen a sarusoktól. Még vége sem volt a káptalannak, mikor megérkezett Madridból a sarusok *mancerai házfőnöke*, aki felhívta az atyák figyelmét arra, hogy milyen súlyos következménye lehet a szakadár-káptalan döntései kivitelezésének. Valóban, Sega nuncius a káptalan határozatait *érvénytelennek* nyilvánította és összes résztvevőjét *kiközösítéssel* sújtotta. *Fülöp király* közbelépésére azonban 1579 júliusában már a nuncius maga is a sarutlanoknak a sarusoktól való *szétválása mellett* foglalt határozott állást. Közben, feltehetőleg 1578. október végén János atya útnak indult *Calvario* felé, hogy elfoglalja új állomáshelyét. Odaérkezése előtt még felkereste a *Beas de Segura-i* sarutlan nővérek zárdáját. Külseje szánalmat keltett a nővérekben. Még mindig gyenge, sápadt, sovány, csupa csont és bőr volt. Alig volt ereje a beszédhez. A főnökasszony, aki korábbról ismerte őt, hogy felvidítsa, lehívatott a beszélő szobába két fiatal apácát, hogy énekeljenek neki néhány vidám vallásos dalt. János atya végtelen fizikai gyengesége folytán és átszellemülve a dal mondanivalójától, olyan lelki állapotba került, hogy nem tudott érzelmein uralkodni. Az elragadtatás előérzetében integetett, hogy hagyják abba az éneket, de azok nem értették meg őt. Képtelen volt beszélni. A könnyek, melyek sápadt arcán legördültek, minden beszédnél ékeesebben szóltak. Mindkét kezével megkapaszkodva a rácsba, teste fölemelkedett a földről. Egy óráig maradt így mozdulatlanul. Ezután kérte, hogy ne ütközzenek meg rajta, de a börtönben annyi megvilágosításban részesült a *szenvedés értékére* vonatkozóan, neki pedig oly *kevés* alkalma volt szenvedni Istenért!

Calvario

Az egykorú krónikások szerint *Calvario* pusztaságát mintha csak a szemlélődők számára teremtette volna az Isten. *Calvario* egy kis tanya volt, kis kápolnával, körülvéve konyhakerttel és szőlővel. A kolostornak mintegy 30 lakója volt, akik jól ismerték az ínséget. Ebből a boldog magányból igyekezett János atya átvezetni fiait a misztikus egyesülésre. Nyersen ették a füveket, melyeket a „szakértő” megszagolt és jónak talált. Alfonz testvér vezetgette az öszvért, s szedett azon növényekből, melyekből az evett. Sokan azt kívánták volna, hogy egyáltalán ne legyen főzés. Ünnepeken csináltak valami levesfélét kenyérbélből, s megfűszerezték olajjal, fokhagymával, és spanyol borssal. Akadtak többen, akik még ezt a kis könnyítést is fölöslegesnek tartották János atya idejében. Rozmaringból készült gyékényen aludtak, napokon keresztül nem ettek meleg ételt. Megelégedtek a kenyérral és gyümölcscsel, néha csak füvekkel. Kármel szentje a lelki dolgokra fektette a főhangsúlyt. A szerzetesek állandóan ciliciumot viseltek, hosszú órákon keresztül imádkoztak, tekintet nélkül nappalra vagy éjszakára. Az egyik szerzetes egyfolytában 18 órát töltött a házi kápolnában, egy másik pedig egy éven keresztül nem vette le a vezeklőövet.

János atya nem akarta eltörölni ezeket a vezeklési gyakorlatokat, hanem csak *mérsékelni* akarta azok szigorúságát. Az volt a véleménye, hogy a túlzott követelmények letörik az ember bátorságát. Ki akarta fejleszteni a *hitnek, a szeretetnek és a bizalomnak* a lelkületét, ami ott ismeretlen volt. Ő maga is rozmaring kötegeken aludt, melyek venyigével voltak összekötve fonott formában. Mikor úgy adódott, hogy egy gyékénnyel leborított táborigyát kellett használnia, lehúzta a gyékényt és a csupasz deszkán aludt. Az ebéd gyakran andalúziai kenyérdarabokból állt, hozzá egy kis csésze erdei füvekből készített zöldséglevessel. Néha a füvek annyira keserűek voltak, hogy azokat félig megfőttén ki kellett nyomni, szét kellett morzsolni, mielőtt véglegesen beletették volna a fazékba. Egy alkalommal egy egész hónapon át fogyasztották ezt a „keserű táplálékot”, amint azt a testvérek nevezték. Néha még a kenyér is hiánycikk volt számukra. Egy alkalommal ebédre szólt a harang. A testvérek összegyűltek az ebédlőben, de semmi sem volt az asztalon, minthogy a kolostorban nem volt kenyér. Mint általában, elmondták az asztali áldást, majd asztalhoz ültek. Evés helyett a házfőnök arra buzdította őket, hogy örömmel viseljék el ezt a szegénységet, hiszen azért jöttek a kolostorba, hogy kövessék az Üdvözítőt szegénységében. Ezután mindannyian ismét felálltak, anélkül, hogy egy falatot is ettek volna. Mintegy két óra telt el, amikor a kapus testvér a házfőnöknek egy levelet hozott, melyet nem sokkal előbb kapott egy férfitől, aki akkor érkezett a kolostorhoz. János atyának könnybe lábadtak a szemei. A kapus megijedt, mert azt hitte, hogy valami rossz hír van a levélben. János atya azonban így szólt hozzá: „Testvér, azért sírok, mert az Úr annyira *könyörületes* hozzánk, hogy ma nem tudunk hosszasan böjtölni, mert máris küld nekünk ételmezt.” Rövid időn belül megérkezett a kenyér- és lisztküldemény. Ugyanazon este egy ubedai hölgynek az inasa is megjelent két málhás állattal és ételmezt hozott a testvérek részére, anélkül, hogy bárki tájékoztatta volna az adakozót szükségükről. Ők ebben *Isten kezét* látták és dicsérték Őt jóságáért.

Megihletve a kolostort körülvevő környezet szépségétől, János atya szívesen vezette ki testvéreit elmélkedésre a *szabad természetbe*, a sziklák közé és a ligetekbe. Itt az elmélkedési pontokat nem könyvből olvasta fel, hanem ráirányította figyelmüket környezetük természeti szépségeire. Ezután arra szólította fel őket, hogy szétszéledve a szabad természetben végezzék el elmélkedésüket. Máskor *közös munkára* mentek ki a szőlőbe vagy a veteményes kertbe. De ő nem csak imádságra és munkára, hanem egy kis üdülésre, sétára és pihenésre is kivitte őket a kolostorból. Sétáikra elkísérhették őket a laikusok is; a konvent barátai. Keresztes Jánosnak szigorúsága mellett szerető szíve is volt, és ilyen alkalmakkor

megengedte, hogy a vendégek által hozott kedvenc falatokat társai elfogyasszák. Ő azonban nem élt ezekkel a kedvezményekkel.

Előszeretettel végezte a legalantasabb munkákat is. Látogatói gyakran akkor lepték meg, mikor a konyhában mosogatott. Szabad idejében szívesen faragott. Egy neki tulajdonított, csontból faragott koponya, komoly művészi képességéről tanúskodik.

Meleg, közvetlen kapcsolatot fejlesztett ki a kolostor barátaival. Ezek gyakran fordultak hozzá, hogy megbeszéljék vele problémáikat. Ilyen beszélgetések alkalmával sokszor kérték arra, hogy beszéljen börtönélményeiről. Visszaemlékezéseiben dicsérte a kereszt szépségeit és *a szenvedés értékét*. Elmondta, hogy mennyire szeretne még többet szenvedni Krisztusért, hogy engeszteljen bűneiért. Néha előfordult, hogy közben teljesen elmerülve Istenben, már nem kapcsolódott bele a beszélgetésbe.

Ebben az időszakban idejét a közösség vezetésén kívül főképpen két munka kötötte le. Az egyik: ő volt a beasi nővérek gyóntatója; a másik: itt fogalmazta meg néhány írását. Ebben az időben dolgozott „*A Kármelhegy útja*” című művén.

Terézia nagyra értékelte János atyát. Erre jellemző az a levél, melyet 1578 decemberében írt Jézusról nevezett Anna anyának. Hadd idézzünk belőle néhány részletet: „Nevetségesnek tűnik nekem leányom, hogy ön minden ok nélkül panaszkodik, hiszen atyám, Keresztes János, egy mennyei és Istennel eltelt férfi van önöknél... Egész Kasztíliaiban nem találtam egyetlen lelki vezetőt, aki olyan haladásra tudna serkenteni a tökéletesség útján. ...Gondolja meg, hogy ezen szent által nagy kincs birtokában vannak. A beasi ház összes nővérei tárgyalják meg és közölik vele lelki problémáikat. Meg fogják látni, hogy milyen előrehaladást fognak elérni... Biztosíthatom Önt, hogy nagy szerencse lenne rám nézve, ha ő itt lehetne... Mert igen magasan áll a belső lelki utak dolgában, s hozzá benne a legszélesebb körű tapasztalat egyesül a mélységes tudománnyal. Az avilai nővérek, akik hozzá voltak szokva tanításához, igen nehezen nélkülözik. Adjanak hálát Istennek, hogy olyan közel vezette őt Önökhöz... Tudom, hogy mekkora benne a szolgálatkészség; ő mindig kész lesz Önökhöz elmenni, ha szükségük lesz rá.”

János atya minden szombaton meg is tette az utat gyalog *Calvariából Beasba*. Ott még szombaton megkezdte a *gyóntatást* és folytatta vasárnap is. Nem sietett vele, mert feladatának tekintette, hogy ne csak feloldozza a nővéreket, hanem előmozdítsa lelki életüket is. Gyónógyermekének lelkét nem sablonosan vezette, hanem alkalmazkodott mindegyiknek képességéhez és lelki igényéhez.

A nővérek szívesen hallgatták *oktatásait*. Ha megtudták, hogy ilyenre készül, örömmel hagytak el minden mást: az üdülés perceit, a pihenést, az utolsó falatokat az ebédlőben, hogy le ne késsenek a *beszélgetésről*. Az ilyen különösen őszinte megnyilvánulások számára is gondolat ébresztők voltak. Így írta meg a „*Szellemi páros ének*” utolsó öt versszakát. Voltak nővérek, akik ezeket az előadásokat, illetve beszélgetéseket jegyzetelték. Ezek részben fennmaradtak, melyekből megállapítható, hogy a beasi beszélgetésekben a *Kármelhegy útja* és *A lélek sötét éjszakájának* alapvető gondolatait fejtegette. A szóbeli oktatásokon kívül, tanította a nővéreket írásban is. Calvarióba való visszatérése előtt gyakran hagyott a nővéreknek – mindegyiknek személyre szólóan – papírra írva egy-egy mondatot, lelki buzdítást, eligazítást. Ilyen tanítást készített Magdolna nővér számára, amikor egy vázlat szerű rajzban megörökítette a Kármel hegyére vezető szűk utat.

Más alkalommal enyhíteni akarta a velős mondások szigorát, ezért otthagyta a nővéreknél költeményeinek kis füzetét. Ennek versei misztikus tanításának legragyogóbb bizonyosságai.

Ha a nővérek lelki vezetésével kapcsolatos feladatait elvégezte és még maradt ideje, akkor javítgatta a templom oltárait. Kőműves munkát végzett, helyre hozta a cellák falait és padlózatát, vagy gyomlált a nővérek kertjében. Soha sem volt tétlen, és semmi sem volt számára jelentéktelen. Hétfőn, miután elvégezte feladatát, visszatért saját kolostorába. Ott egy kicsi, szegényes cellában lakott, melynek berendezése mindössze egy kevés szalmával

leterített priccsből és egy asztalból állott. A falon kereszt függött. Az asztalon halálfej, korbács és egy vagy két könyv volt. Beasi útjai kivételével ritkán és csak akkor hagyta el a kolostort, amikor lelkipásztori okokból a környező falvakba kellett mennie. Egy alkalommal ördögűzés céljából.

Baezában

1579-ben, miközben *Madridban* folytak a tárgyalások a sarusok és sarutlanok közötti viszony rendezésére, június 13-án este, négy szerzetes érkezett *Baezába*. Közöttük volt Keresztes János, zsebében zárda alapítási engedéllyel. Másnap, június 14-én János atya megalapította a baezai *Kármelhegyi Boldogasszony Kollégiumot*. Felmerül a kérdés, hogy miért éppen Baezában alapították a sarutlanok tanulmányi házát. Baeza ebben az időben nagy és gazdag, 50000 lakosú város volt. Jaén tartomány földrajzi központja, fejlett iparral, egyben virágzó egyetemével *Andalúzia művelődési központja* is volt. A sarutlan kármeliták La Penyuela-i és calvariói példamutató élete arra sarkallta az egyetem doktorait, hogy nyomatékosan kérjék egy kollégium alapítását. A megfelelő épület kiválasztását és a szükséges engedély-iratok megszerzését János atya már az év tavaszán megkezdte. Az épületet a négy szerzetes teljes csöndben, észrevétlenül foglalta el, mert éjjel volt mikor szamarukkal, melyre csekély ingóságukat felpakolták, megérkeztek. A szomszédos házak lakói reggel meglepődve hallották a misére hívó kis harang szavát. Itt jegyezzük meg, hogy – mint pár nap múlva kiderült – az épületet mint a kísértetek házát tartották nyilván. Bár a lakók éjszakai nyugalma „hazatérő lelkek” zaja háborította, János atyát ez a legkevésbé sem zavarta. A különös zajok egy hét után megszűntek. Mikor a fiatal kármeliták száma megnövekedett, a sarutlanok andalúziai első tanulmányi házának rektora János atya lett. Megszervezte a kollégiumban a skolasztikus bölcselet tanítását, s megkezdte az akadémikus vitatkozásokat, melyekre az egyetem tanárait is meghívták. Azok dicsérték a rektort, hogy milyen nyugalommal és éleslátással vezette ezeket. A kármelita növendékek teológiai tanulmányaikat – kármelita tanárok hiányában – az egyetemen folytatták. A kollégium rektorának életvitele és tudása nagyon emelte a ház jó hírét. Gyakran felkeresték őt az egyetem hallgatói és tanárai is, hogy kikérjék tanácsát. Különösen szentírás magyarázatait becsülték nagyra. Ám oktatási tevékenysége nem akadályozta abban, hogy a házban időnként a legalantasabb munkákat is elvégezze. Példamutatóan kivette részét a közösségi munkákból is. Részt vállalt a söprésben, a sűrölásban, az oltárok díszítésében, mert szerette, ha azok tiszták és szépek. Foglalkozott a kolostor bővítésével és a templom belső szépítésével. Ubedából hozott festőt és szobrászt. Gyakran lehetett látni, amint a művész mellett dolgozik. Ne felejtsük el, hogy gyermekkorra óta szeretett faragni és festeni. A munka befejezése után gyakran látta vendégül a szerzetesek ebédlőjében a művészeket. Egyeneslelkűsége csak növelte övéinek iránta való bizalmát. Minden nap ebéd után egy óra üdülés volt. Ezalatt a szerzetesek körülvették és szívesen vettek részt a társalgásban. Ezek részben lelki, részben semleges, részben szórakoztató témájúak voltak. Mindannyian csodálták előzőkenységét. Azok, akik az első fogásnál felszolgáltak és ezért csak később ettek, gyakran otthagyták ételük egy részét, hogy le ne késsenek a rektorral való beszélgetésről. Úgy érezték, hogy úgy beszél velük mint egy „szent”.

Napjának egy részét kedvenc tevékenységével, a betegekkel való foglalkozással töltötte. Hosszú ideig tartózkodott betegágyuk mellett. Foglalkozott velük, vigasztalta, sőt kényeztette is őket. Ha valamelyiküknek nem volt étvágya, megkérdezte, hogy mit enne szívesen. Türelmesen felsorolta az ételeket, melyekről úgy gondolta, hogy betege szívesen megenné. Ha talált ilyet, elrendelte, hogy ezt hozzák neki. Az sem számított, ha valami ritka dolog. Ha betegről volt szó, nem nézte, hogy mibe kerül. Ez vonatkozott még az olyan orvosságokra is, melyek – az orvos véleménye szerint – nem fogják a beteget meggyógyítani. Már az is elegendő volt neki, ha ezek a betegek megkönnyebbülést okoztak. Ilyen volt egy fiatal testvérnek az esete. Biztos volt, hogy meg fog halni. A szegény betegnek borzasztó émelygése volt, mely rettenetesen kínozta. Az orvos megmondta, hogy a gyógyszer, mely

enyhítené szenvedéseit, nagyon drága. János atya ennek ellenére arra kérte az orvost, hogy írja meg a receptet. Azonnal elkészíttette az orvosságot és maga adta be. Ha a betegség súlyos volt, megszervezte a virrasztást. Gyakran maga is felkelt éjfélkor vagy éjjel kettőkor, akár azért, hogy teljesítse betegápolói kötelességét, akár azért, hogy érdeklődjön a beteg állapota felől.

1580-ban egész Spanyolországban súlyos *influenzajárvány* dühöngött. Szent Terézia is megbetegedett. Keresztes János atya éppen Beasban volt, mikor hírt vett, hogy Baezában is kitört a járvány. Azonnal hazaindult. Otthon mind a tizennyolc testvért betegen találta az ágyban. Az első tette az volt, hogy számukra húst hozatott. Elkészíttette, maga szolgálta fel és közben evésre bízta a betegeket. Szobáról szobára járt, beszélgetett velük és vidám történetekkel szórakoztatta őket, mert mint mondta: ez is szükséges a gyógyuláshoz. A kolostor saját betegeihez jött még Calvarióból érkezett kilenc másik. Így nem volt elég matrac és lepedő. A gondnok jelentette ezt a rektornak és engedélyt kért tőle, hogy a szükséges dolgokat összekoldulja a kolostor jótévedőitől. Ő azonban kérését megtagadta, mondván: „Isten majd gondoskodik róla!” Valóban, anélkül, hogy bárki egy lépést is tett volna, a következő napon hoztak 24 vagy 25 matracot, egy csomó párnát, lepedőt és néhány inget.

János atya egyik gyónó gyermeke, aki ismerete a kolostor anyagi helyzetét, 30 csirkét küldött. Mikor János atya Beasból hazaérkezett, látta, hogy helyettese egy testvért kórházba vitetett, mert úgy gondolta, hogy ott jobban el tudják látni, mint a kolostorban. Ez nem tetszett neki. A beteget azonnal visszahozatta és maga ápolta olyan gonddal, mintha csak a rendfőnök lenne.

Közben a járvány elterjedt az egész városban. Akadt olyan ház, amelynek minden lakója beteg volt. Ez volt a helyzet Márton testvér házában is, a kollégium betegápolójénál. Összesen tizenhatan voltak betegek, akik közül tizenkettőnek az állapota olyan súlyos volt, hogy már a betegek szentségét is feladták nekik. Márton testvér nagyon szomorú és gondterhelt volt. János atya, mivel nagyon szerette a testvért, egy alkalommal meglátogatta a betegeket és vigasztalta őket. Mikor látta a testvér szomorú arcát, biztosította őt, hogy szerettei közül senki sem fog ebben a betegségben meghalni. A testvér megkérdezte, hogy kitől tudja ezt, azt válaszolta, hogy „attól, aki ezt megteheti”. Így is történt. Eközben Medina del Campóban János édesanyját is elérte a járvány és el is vitte. Minthogy János atya szoros kapcsolatban volt a Medina del Campo-i kármelita nővérekkel, azok saját templomukban temették el abban a meggyőződésben, hogy egy szentnek az édesanyjáról van szó.

Baezában Keresztes János idejében virágzott a vallásos élet. Nem csak a nők, hanem a férfiak is törekedtek erre és az istennek tetsző cselekedetekre. Mindez elsősorban János atyának, az Avilai Mester katetikai iskolájának és az azt követő papok tevékenységének tulajdonítható. Számtalan nő, akik nem tudtak lemondani a világi életről, olyan bűnbánó és imádságos életet éltek, mint a szerzetesnők. Elosztották gazdag örökségüket, egy házba vonultak vissza, hogy abban éljenek, és végül is kolostort alapítottak. Bár a sarutlanok élete túlsúlyban szemlélődő és befelé forduló volt, mégis szentségük híre hozzájuk irányította a környék népét. Ez az apostoli tevékenység a remete életet vállaló János atyának megfelelt. Miként a többi, úgy a kármelita templom is megtelt *gyónókkal*. János atya gondoskodott róla, hogy gyóntatóban sohasem legyen hiány. A gyóntatásban ő maga járt elől jó példával. Az egyszerű pásztoroktól kezdve az egyetemi tanárig, minden rendű és rangú személy kereste fel, akik tanácsait és feloldozását kérték. Nem kevésbé volt jelentős lelki vezetői tevékenysége a nők körében. Ebben segítségére volt, hogy megkapta a *lélekelváltás* adományát, valamint a *szellemek megkülönböztetésének* képességét. Buzgólkodásának eredménye volt, hogy sokan beléptek a kármelita „beáták” közé. Annak ellenére, hogy Baezában is sok dolga volt, különös gondot fordított a *beasi* sarutlan kármelita nővérek lelki vezetésére. Habár a Baeza-Beas közötti út nagyon hosszú volt – idejétől függően –, mégis

havonként vagy félhavonként elment Beasba egy testvér kíséretében. Ha elfoglaltsága vagy a hely földrajzi távolsága következtében nem tudta őket meglátogatni, írt nekik. Pontosan tudta, hogy az egyes nővérek levele megérkezésekor, mi lesz a lelki szükségletük, mire akarnak tőle választ kapni. Az utat társával együtt rendszerint gyalog tették meg, de volt amikor számaron. Ilyenkor felváltva ültek a számar hátán. Útközben Istenről beszélgettek, vagy himnuszokat és zsoltárokat énekeltek. János néha a saját dalait is.

Beasban gyóntatott és oktatást tartott a nővéreknek. Irányította őket, személy szerinti eligazítást adott mindegyiküknek, vagyis folytatta a calvariói házfönöksége alatt elkezdett tevékenységét. Szabad óráiban gyakran látták a község feletti dombon, Isten szabad ege alatt, gyönyörködve a virágok szépségében, vagy egy csobogó forrásnál imádkozva. Számára *a teremtmények Isten követői voltak, melyek hírt hoztak neki a Teremtőről*. Ezekben Isten szépségét látta. Beasi útjai alkalmával történtek olyan dolgok is, melyeknek ugyan semmi további jelentőségük nincs, de mégis arra mutatnak, hogy Keresztes János nem mindennapi ember volt.

Akkora áhítattal mondta szentmiséjét, hogy sokszor elragadtatásba esett. 1580 táján történt meg Baézában, hogy szentáldozás után ott maradt elragadtatásban, kezében a kehellyel. Annyira magán kívül volt, hogy elfelejtette befejezni a szentmisét, s elment az oltártól. Ekkor a nép közül valaki kiáltotta: „Hívjanak angyalokat, hadd végezzék be a szentmisét, melyet ez a szent atya befejezetlenül hagyott.” Egyik társának kellett őt figyelmeztetnie, hogy nem fejezte be a misét, és visszavezetnie az oltárhoz.

1579 decemberében, vagy 1581. június végén történt, hogy szentmiséje alatt egész alakját *körülragyogta a fény*, mely a szentostyából áradt.

Szent Albertről nevezett Annának ezeket mondta: „Leányom, én az én lelkemet mindig a Szentháromság bensejében tartogatom, s az én Uram, Jézus Krisztus akarja, hogy ott legyen... Leányom, akkora az a vigasztalás, mely lelkemet elárasztja, hogy nem merek olyan helyre menni, mely engem nagyobb áhítatra hangol, mert úgy látom, hogy gyöngé természetem nem bírja ki a ilyen végleteket. Megtörténik, hogy néhány napig nem is misézem, mert attól félek, hogy olyasmi történik velem, amit sokan észrevesznek. Ilyenkor szoktam kérni az Urat, hogy erősítse meg a szervezetemet, vagy pedig vegyen magához ebből a világból, főleg pedig, hogy ne kelljen lelkemet vezetnem.” Ezek a sóhajok és fájdalomkiáltások, melyeket a Szentlélek kiáradó kegyelme csalt ki szívéből, még sokáig fogják jelezni János atya belső szenvedéseit.

Segoviában és Baezában is többször megtette, hogy teljes erővel a falba ütötte öklét, hogy ily módon akadályozza meg az elragadtatást.

Ubedában egyszer ágyán fekve találták elragadtatásban.

Egy alkalommal, mialatt szentmiséhez öltözködött, kinyilatkoztatás folytán megtudta, hogy az Istenanyáról nevezett Franciska nővér a kóruson van, s nagyon szeretne hallani a három isteni Személyről. Jézus értésére adta János atyának, hogy Franciska vigasztalására, mondja el a Szentháromság miséjét. Mise után hívatta Franciskát és így szólt hozzá: „Leányom, hálásan köszönöm s egész életemre le vagyok Önnek kötelezve azért, hogy Önre való tekintettel kellett az édes Jézus parancsára, ma a Szentháromságról misézniem. Egészen rendkívüli kegyelemben volt részem. Az átváltoztatás pillanatában láttam a három isteni Személyt fényes felhőbe burkoltan.” Ezen szavakra elragadtatásba esett, arca kipirult és olyan volt, mint egy szeráf. Az elragadtatás egy fél óráig tartott. „Isten érintése alatt a lélek élvez mind állagában, mind képességében. Sőt mi több, ez a túlaradó boldogság áthat a testre is úgy, hogy áthatja az egész érzéki részt, az összes tagokat, a csontokat és azok velejét. Mindezek nem azt a közönséges, mindennapi jólétet élvezik, hanem valami kimondhatatlan boldogságot és dicsőséget, mely érezhető még a kezek és a lábak utolsó ízületeiben is.” Keresztes János ezt az állapotot a *szerelem elragadtatásának* nevezte. Ez egészen más valami, mint azok az elragadtatások, melyek megelőzik a *lelki házasságot*.

Ő megtalálta a „föltétlenséget”. Ez annyit jelent, hogy a lélek szeretetből teljesen odaadja magát Istennek, s embertársának az Istenért. A szeretet akkor tökéletes, ha az egyesülés el nem veszíthető. János odaadta magát önmagára való tekintet nélkül, mint aki a másé, s mekkora öröm volt ez azokra nézve, akik őt magukénak tekintették. Keresztes János nagy szeretettel gondoskodott beosztottairól és sietett segítségére beosztottainak és embertársainak szükségleteik kielégítésében. De ez szeretet – szeretet! – és nem gyengeség volt. Jósága miatt azonban nem nézte el a legkisebb hibát sem, és a vétkes magas beosztását sem vette figyelembe ilyenkor.

A kármeliták baezai temploma mindjobban megtelt; a természetfölöttiség ellenállhatatlan vonzerőt gyakorolt. János atya rektorsága alatt az atyák mindennap délelőtt és délután ott ültek a gyóntatószékben, s mégsem tudtak mindenkit feloldozni. Sohasem volt oly sok gyóntatás, mint a szentéletű János atya előljárósága alatt. Ő maga is igen sok embert mentett itt ki a bűn rabságából. Akkor volt benne a buzgalom a lelkek üdvé iránt, hogy bárki volt is, akár gazdag, akár szegény, azonnal meggyóntatta és pedig nagy örömmel.

Keresztes Jeromos atya, aki egyszer a Szentet – még mint tanuló – Beasba kísérte, mondta el a következő két esetet. Mikor a templomot elhagyták, elég magasról egy cserép esett Jeromos fejére és darabokra tört. Erre rémülten kiáltott fel: „Atyám, teljesen összezúzott!” János atya gyorsan megfordult, kezeivel megdörzsölte a fejét és így szólt: „Nincsen semmi baj!” Attól kezdve Jeromos atya már nem érzett semmi fájdalmat.

Egy másik alkalommal Baezából voltak hazatérőben, mikor egy nagy kutya haragosan Jeromos atyára rontott, aki nagyon megijedt. A Szent azonban teljes nyugalommal azt mondta neki: „Ne féljen!” Amikor a kutya teljesen megközelítette őket, János atya kinyújtotta a kezét, az állat fejére tette, kicsit megütögette a pofáját és így szólt: „Fordulj vissza!” Az pedig nyugodtan elment.

Egy alkalommal a fiatal Dona Isabel de Soria, egy fénysugarat látott a tabernákulumból János atya mellére vetődni.

Mint már említettük, János atya nagyon szerette beosztottait. Hogy kedvükbe járjon, szívesen teljesítette kéréseiket még akkor is, ha neki az komoly terhet jelentett. Így vállalta, hogy Penyuelában beöltöztessen egy jelöltet, és közben pár napig együtt legyen a magányos kolostor lakóival. Itt tanújelét adta jövőbe látó képességének. Az egyik novíciusnak megmondta, hogy csak később fog fogadalmat tenni, ami be is következett. De Baezából nem csak ez volt az egyedüli ilyen útja. Miként Szent Pált, úgy őt is „*sürgette Krisztus szeretete.*” Nemegyszer ment a 25 km távolságra lévő *Sabiote-ba*, ahol egy női kármelita zárda volt. Azért, hogy lelkieken segítségükre legyen. A 150 km-re lévő caravacai kolostorba is többször elment Teréz anya külön kívánságára. Feladata volt, hogy a nővéreket meggyóntassa, tanácsokkal ellássa és lelkileg megerősítse, pedig az út hegyeken keresztül vezetett. De ezek az utak lelkileg pihenésre és töltekezésre is szolgáltak neki. Ezt felismerhetjük a „Szellemi páros ének” olvasása közben. Ebben a hegyeket, a völgyek magányos berkeit, a zúgva hömpölygő folyókat, a szerelmes szellők suttogását, az éj csendes nyugalomát, a szózatos magányt... énekelte meg. Ilyen felüdülési napok voltak azok is, melyeket a *Castellar de Santiste* közelében lévő Szent Anna kármelita farmon töltött. Ezidőtájt írta meg „*A lélek sötét éjszakája*” előszavát. Apostoli lehetőséget látott abban, hogy írása révén hasznára lehet igen sok lelki gonddal küszködő léleknek.

János atya még Baezában volt, mikor a sarutlan rendházak lakóit örömteljes hír villanyozta fel. *XIII. Gergely pápa* 1580. június 22-én *brevét bocsátott ki, mely intézkedett a spanyolországi sarus és sarutlan kármeliták kettéválásáról*. Ezzel befejeződött a renden belüli hosszas és áldatlan harc, és a reform úgye szabad utat kapott.

Mi volt az oka ennek az éveken át tartó torzszalkodásnak? *Sega Fülöp, pápai nuncius* 1577. augusztus 30-án érkezett Madridba. Ő *nem ismerte a sarutlanokat*, csak abból az egyoldalú határozatból, melyet a piacenzai sarus káptalan hozott. Ennek alapján a

sarutlanokat lázadóknak és kiközösítetteknek tekintette. Azzal érkezett tehát Madridba, hogy a sarutlanokat könyörtelenül alá kell vetni a rendi fegyelemnek. Ezért szabad kezet engedett *Tostado* sarus kármelita vizitátornak, a rendi generális általános helynökének, aki ebben a minőségében a rend főnökét képviselte Spanyolországban. Ami *Fülöp királyt* illeti, tudjuk, hogy ő a tridenti határozatok megvalósítása és így a reform pártiak mellett állt. Az uralkodó a vita rendezésével a királyi tanácsot bízta meg. Ez a reform ellenes *Tostado* működését felfüggesztette. Így tehát nézeteltérés volt a király, a tanácsa és a nuncius között. Ennek eredményeképpen eltérő felfogású vizitátorok hoztak egymásnak ellentmondó intézkedéseket. *Tostado* a reform ellen, míg *Gracián Jeromos* a reform mellett foglalt állást. A távolságok, a késve kézhez kapott döntések és az egyoldalú, de nem ellenőrzött jelentések okozták a véleményeltérést. Ebbe belejátszott a sarus kármeliták félelme a szigorú szerzetesi élettől. Az esetenként erőltetett reform is csak ártott a sarutlanoknak. Tovább bonyolították a helyzetet azok a kijelentések, amelyek a korábbi két békéltetési kísérlet alkalmával hangzottak el. Ezek után 1579. március végén, a nuncius kérésére a király bizottságot nevezett ki a sarusok és a sarutlanok közötti vita megvizsgálására. A bizottság 1579. július 15-én adta át jelentését a királynak. Ebben azt javasolta, kérje a Szentatyától a renden belül, a sarus és sarutlan szerzetesek és szerzetesnők külön-külön tartományokba való szétválasztását. XIII. Gergely pápa a király kérését teljesítette, és 1580. június 22-i kelettel kiadta a vonatkozó brevét, melyet azonban a király csak 1581. január 4-én vett kézhez. A pápai okiratban foglaltak végrehajtására a domonkos *P. Juan de las Cuevas* kapott megbízást. Ő *Gracián atyával együtt*, 1581. március 3-ra *Alcala de Henaresbe* összehívta a sarutlanok káptalanját, melyre Keresztes János is hivatalos volt. A káptalan lefolytatása nagy ünnepélyességgel történt, melyen világi előkelőségek is résztvettek. A káptalan másfél hétig tartott. A rendezvények költségeit a király vállalta magára. A káptalani atyák a *definitorok* (rendi tanácsosok) közé beválasztották *Keresztes Jánost* is.

P. Doria látta, és nagy épülésére szolgált, hogy János atya, mikor megérkezett a káptalanra, szegényesebben volt öltözve, mint a többi ötven káptalani atya. Észrevette és megjegyezte, hogy János atya szavai, melyeket ott kimondott, olyanok, mint egy-egy kis bors- szem, mely melegít és ízt ad. Azt is megállapította, hogy János atya, amilyen kicsi, a maga súlyát aranyban is megéri, de lelkének mélyére sohasem volt képes behatolni.

A káptalan befejeztével János atya visszatért Andalúziába. De nem tartózkodott sokáig Baezában, mert június végén azt a megbízatást kapta a *tartományfőnök Gracián atyától*, hogy menjen el a Baezától 150 km-re lévő *Caravacába*. Elnököljön az ottani Szent József női zárda választásán. 1581. június 28-án, miután a választásról részletes beszámolót küldött a tartományfőnöknek, újra visszatért Baezába. De most sem maradhatott sokáig, mert öt hónappal később egy sokkal hosszabb és bonyolultabb utat kellett megtennie. Az andalúziai tartomány helyettes főnöke, *P. Diego*, jelentős granadai személyek kérésére, a Jézusról nevezett *Anna* anyát bízta meg egy új granadai zárda alapításával. *Anna* anya azonban úgy gondolta, hogy ebben az ügyben jó volna *Teréz* anyával és *Gracián atyával* is érintkezésbe lépnie. A tartományfőnök helyettese *Keresztes Jánost* tartotta megfelelőnek, hogy *Teréz* anyával tárgyaljon. *Keresztes János*nak ezért először *Teréz* anyához Avilába, majd *Gracián atyához* Salamancába kellett mennie, végül pedig Granadába. 1581. november 28-án találkozott a két alapító – négy évvel *Keresztes János* bebörtönzése után – Avilában. Ez volt földi életükben az *utolsó találkozásuk*. *Keresztes János* Avilából jövet útba ejtette *Beast* is, hogy a szükséges engedélyek megérkezése után, *Anna* nővérrel együtt folytassa útját Granadába. Egyébként az alapítás azért volt problematikus, mert azt az *érsek ellenezte*. Az engedély megszerzését végül is egy természeti jelenség tette lehetővé. Ugyanis *villám csapott be* az érsek palotájába, aki ezt Isten büntetésének tulajdonította, s így ennek hatása alatt az engedélyt megadta.

Los Martires

A Granada melletti egyik dombon emelkedik az *Alhambra*, az ibériai arab építészet remeke. Ettől délkeletre fekszik a *Campo de los Martires*. Nevét onnan kapta, hogy a mórok uralma alatt sok keresztény szenvedett itt vértanúságot. 1573-ban *P. Balthassar* kapott megbízatást arra, hogy a Campo de los Martiresen alapítson egy kármelita kolostort. A terület akkor vízben szegény volt. 1582-ben ennek a kolostornak a konventuálisai *Keresztes János* atyát választották meg *perjelüknek*, minthogy már hosszabb idő óta nem volt perjelük és a választáshoz az új konstitúció értelmében joguk volt. Mikor János atya odakerült, a kolostor vízellátottsága már valamivel jobb volt, mert elődje vizet vezetett oda. Fákat, szőlőt is telepített, és volt veteményes kertjük is. János atya elve volt: „őrizzük meg elvonultságunkat s az Úristen majd gondoskodik a szükségesekről.” Emiatt a ház gondnokainak keserves iskolát kellett végigjárniuk. Ebben az időben bővítették a házat és így minden fillérre szükség volt.

Nem egyszer a mindennapi élelem biztosítása is gondot okozott. Egy alkalommal a gondnok – gyónás ideje alatt – háromszor ment aggodalmaskodva János atyához, hogy el kellene menni alamizsnát gyűjteni. Harmadszorra már arra hivatkozott, hogy betegek vannak a házban és azokról is kell gondoskodni. Végül a perjel hozzájárult. Mikor a gondnok kilépett a házból egy idegen nő négy aranyat hozott alamizsnaképpen. Ilyesfajta eset igen sok volt. Néha ebédkor semmi sem volt az asztalon. Ilyenkor János atya mélyenszántó gondolatokban gazdag beszédet tartott étkezés helyett. A szerzetesek úgy hagyták el az ebédlőt, mintha valami kitűnő lakomában lett volna részük. Ekkor csöngettek a kapunál. A bejáratnál egy öszvér állt. Egyik kosara tele volt friss hallal, a másik pedig kenyérrrel, s azon egy tömlő borral.

1584-ben éhínség volt a rossz termés miatt. Ennek ellenére a De los Martires szegény perjele jószívvel osztogatta az élelmet. Mindig maradt egy kevés gabona, pedig a ház vendégei mellett az egész testület – 30 testvér – ebből élt. János atya pedig szünet nélkül folytatta az építkezéseket. A kőművesmunkából maga is kivette részét.

Ebből az időből jegyezték fel János atyáról: „Isten szolgájának szeretete embertársai iránt igen nagy volt. Egyeseket felemelt a bűn állapotából és megjavított, pusztá tekintetével is tiszteletet keltve bennük. Azokban, akik érintkeztek vele, vagy pedig megfigyelték őt, lángra lobbantotta az Isten iránti szeretetet. Szelíden vezette őket a tökéletesség útjára; fáradhatatlanul segítette őket előbbre, mert annyira óhajtotta a lelkek üdvösségét... Minden személyválogatás nélkül fogadott, vigasztalt, támogatott és felvidített mindenkit, aki csak hozzá fordult, légyen az szerzetes vagy világi. Pedig számosan voltak minden elképzelhető társadalmi osztályból.”

A széles körben végzett apostoli munka eredményes volt, mert mindig mélyre hatott. Pedroza Jankának írta: „...Mi az Ön kívánsága? Micsoda életmódról, miféle foglalkozásról álmodozik? Vajon hogyan képzei Ön Isten szolgálatát, ha nem úgy, hogy az ember őrizkedjék a rossztól? Tartsa meg a parancsokat és végezze *saját dolgát tőle telhető legjobban*. Ha Ön ezt megteszi, akkor mi szüksége van Önnek más foglalkozásokra, más felvilágosításokra, más ilyen meg olyan meglepetésekre? Ezek rendesen örökös okai a lelket fenyegető zátonyoknak és veszedelmeknek, amennyiben ezek a világosságok és törekvések megbabonázzák és csalódásba ejtik a lelket... Nagy kegyelme tehát az Úristennek, ha annyira elhőmalyosítja és elszegényíti a lelket, hogy az többé nem esik csalódásba...”

János atya volt a városban lévő sarutlan nővérek gyóntatója. Egy alkalommal maga helyett két másik atyát küldött a nővérekhez. Ezek útközben egy fekete ruhába öltözött, 50 év körüli, jó alakú, derűs arcú, egészséges színű, fehér hajú, tiszteletreméltó férfivel találkoztak.

A férfi megszólította az atyákat és megkérdezte, hogy honnan valók. Ők azt válaszolták, hogy „sarutlan szerzetesek”. A rejtélyes férfi erre azt mondta, hogy nagyon helyes, hogy azokká lettek, mert ez a rend nagyon tetszik az Úrnak és nagy fejlődés előtt áll. Majd újra kérdést intézett hozzájuk: Miért tisztelik annyira rendjükből Szent Józsefet? A szerzetesek azt válaszolták, hogy Szent Teréz anyja nagy tisztelettel volt iránta, mert nagyon segítette őt alapításaiban és sok jót nyert általa az Úrtól. Ezért alapított házakat Szent József nevére. Erre az ismeretlen idegen így szólt: „És van még egy másik nagy kegy. Tekintsd meg az arcomat és légy nagy bizalommal ez iránt a szent iránt. Nem lesz olyan dolog, melyet ha tőle kérsz, ne nyernéd el!” Ezután eltűnt. Mikor az atyák haza érkeztek, elmondták az esetet János atyának. Ő erre minden csodálkozás nélkül így szólt: „Mondják, hát nem ismerték fel őt? *Szent József* volt. Le kellett volna térdelniük a szent előtt. Ő nem maguk, hanem én miattam jelent meg, mert nem voltam eléggé nagy tisztelettel iránta. De a jövőben majd javítok magatartásomon!”

Milyen volt ebben az időben János atya életmódja?

Durva darócból készült, szűk elrongyolódott és folt hátán folt csuháját nem szokta levetni. A disciplina után, melyet sohasem mulasztott el, felhúzta vállaira kopott tunikáját, melyet csak akkor cserélt fel mással, ha már egészen darabokra szakadt. Ennek ellenére soha nem volt benne féreg. Pár órai pihenést enged meg „a kis bestiának”, szegény elgyötört testének, fekvőhelye deszkáin, két fehér takaró között. Korábban kelt, mint a többiek, s egykettőre kifogástalanul megmosdva és felöltözve elment egy lépcső szögletéhez, ahonnan látható volt az égboltnak és a vidéknek tekintélyes része. Ott virrasztott magánosan. Mint általában a nagy szemlélődők, úgy ő is meg volt győződve, hogy az *emberi művek nem emelik a lelket annyira Istenhez, mint saját alkotása, a nagy természet*. Angyalos Lajos határozottan állítja, hogy János atya hozta be azt a szokást, hogy a szerzetesek a kertbe mennek, és ott a fák között elmélkednek. Isten szolgája annyira el volt telve az égi dolgok iránti szeretettel, s oly buzgón merült el az imában, hogy gyakran lehetett látni, amint keresi a félreesőbb helyeket, melyek alkalmasak a szemlélődésre. Maga vallotta be, hogy „Isten oly módon közli ezzel a bűnössel a Szentháromság titkait, hogy ha Isten nem erősítené meg gyengeségét, különös segítség nélkül lehetetlen volna életben maradnia.” Kis cellájában – amely a leghitványabb cella volt az egész házban, s amelyet maga választott ki magának – nem volt egyéb mint egy kereszt, a Boldogságos Szűz egy képe, egy asztal és egy zsámoly. Könyvek tekintetében pedig csupán a zsolozsmás könyv, a biblia, Szent Ágoston műve a *Contra Gentes* és egy *Flos Sanctorum*. A Szentírást úgyszólván teljes egészében betéve tudta.

Több tanú vallomásából tudjuk, hogy granadai tartózkodása alatt dolgozott *A Kármelhegy útján*, *A lélek sötét éjszakáján*, a *Szellemi páros éneken* és az *Élő Szeretelágon*. Misztikája eredetiségével kapcsolatban P. Brúnó álláspontja: „Hisszük, hogy Keresztes Szent János teljesen független... nem engedi, hogy bármiféle bölcséleti rendszer megzavarja. Ő mindenekelőtt a megtisztulás azon természetfeletti művéről beszél, melyet ő maga is átélt.”

János atya komoly ellenfele volt a sátánnak.

Egyik este Los Martires priorjáért jöttek, hogy űzze ki egy leányból a sátánt. Az atya Evangelista János atya kíséretében kereste fel a megszállottat. Ott pár szót váltott vele, majd visszavonult a másik szobába. A megszállottal Evangelista János atya és a család tagjai maradtak. Ekkor a sátán őrjöngve ezeket mondta a leány száján keresztül: „Nem tudom legyőzni ezt a kis atyát és sehonnan sem tudom megközelíteni, hogy elbuktsam. Már számos éven keresztül üldöz engem Avilától Toraféig és ide!” Mikor Keresztes János atya elhagyta a szobát, melyben tartózkodott, Evangelista János atya elmondta neki, hogy milyen dicsérő szavakkal szólt róla a sátán a leányon keresztül. Erre ő csak ennyit válaszolt: „Hallgasson! Ne higgyen a sátánnak, mert mindaz amit mond, hazugság!”

De-Pedroza Dona Janka hozzávezetett egy úrinőt, aki tizenhárom éve mindig maga mellett látta az ördögöt. János atya megszabadította őt azáltal, hogy négyszer felolvasta előtte a betegek evangéliumát...

A sátán nagyon félt Keresztes Jánostól. A *Grand Capitanban* – így nevezték a granadai kármelita nővérek zárdáját – az ördög mihelyt megpillantotta, így förmedt rá Assumptió nővér szájából, akit akkor már nyolc vagy kilenc hónap óta tartott megszállva: „Átkozott légy, hogy ennyire kínoz engem. Te vagy az én legnagyobb ellenségem a földön.” János atya megparancsolta a Megtestesülésről nevezett Izabella nővérnek, hogy tartsa Assumptió nővért a cellájában. Egy éjjel a megszállott Izabella nővér ágya alá bújt, s azt emberfeletti erővel emelte fel.

Az egész környékről hoztak hozzá megszállottakat. Az ördög pedig dühös volt, de ugyanakkor félt is tőle.

Mielőtt még gyóntatószékek lettek volna a Los Martiresben, egyszer egy mély lelki életet élő ember gyónt Keresztes János atyánál. Egyszer csak észrevette, hogy a templom egyik szögletében egész sereg varangy, medve és majom van, amelyek onnét el akartak indulni, hogy kísértsék a híveket. Mikor János atya odanézett rájuk, szégyenkezve kullogtak vissza szögletükbe.

A rossz szellemek egy második Szent Vazult láttak János atyában, mondta Evangelista János Angyalos Lajosnak. S azt is megvallotta, hogy egy alkalommal ördögöt akart üzni János atya jelenlétében. A megszállott ezt mondta neki: „Még te is? Hát nem elég neked te ostoba, hogy a te atyád kínoz engem?” Ez 1586-ban történt a nővérek templomában.

Mindezeket olvasva, esetleg arra gondolhatnánk, hogy János atya nem tett mást, mint hogy idegbetegeket gyógyított... De János atyának esze ágában sem volt konkurálni a pszichiáterekkel... Mikor Medinában, Szent Terézia kívánságára beszélt Szent Jeromusról nevezett Izabellával, azt mondta rá: „Ez nem ördögi megszállás, hanem a józan ész hiánya és nagyfokú örület.”

A legenda szerint az ördög őrjöngött dühében. Szívesebben viselte volna el azt a száz botütést, fekete gyertyával kezében, végig a város utcáin, melyet az Inkvizíció szokott a nyilvános bűnösökre kiróni. Azzal bosszulta meg magát Keresztes Jánoson, hogy nőket vezetett hozzá kísérteni őt, mint tette azt az avilai hospitiumban, János harmincéves korában. De az atya mindig győzött anélkül, hogy elvesztette volna nyugalmát. Egész társalgása és modora mennyei tisztaságot lehel. Mikor odamentek hozzá, hogy megcsókolják kezét vagy skapuláráját, az emberek valami igen kellemes illatot éreztek. A sátán mindig újra és újra megszegyenült, egy alkalommal azonban kijátszotta legnagyobb ütőkártyáját.

Egy szép napon a Megtestesülés téren egy nő közeledett János atyához. Egy gyermeket tartott a karján, s azt mondta neki, hogy gondoskodjék annak ellátásáról, tekintve, hogy ő az atyja. A Szent eleinte visszautasította, de midőn a nő tovább alkalmatlankodott, s kíváncsi tömeg verődött össze, így szólt hozzá: „S vajon ki az anyja ennek a gyermeknek?” – „Egy előkelő úrilány.” – „Hol lakott az az úrihölgy, mielőtt Granadába jött volna?” – „Nem lakott az sehol másutt, mert Granadában született és soha el nem távozott még csak egy mérföldnyire sem a várostól.” – „S vajon hány éves ez a gyermek?” – „Körülbelül egy esztendő.” – „No nézd csak – felelte János atya nyugodtan és barátságosan –, akkor ez igazán csodagyerek, mert hiszen még nincs egy esztendeje, hogy én Granadába jöttem, s azelőtt soha életemben nem voltam itt.”

A kitört bubonikus *pestisjárványt* János atya is megkapta, misemondás közben tört ki rajta. Úgy kellett hazavinni, képtelen volt lábra állni, egész teste tüzes volt a láztól. Isten három napi könyörgés után meggyógyította, úgy hogy nem kellett magát alávetnie annak a kezelésnek, mely ennél a betegségnél egyébként elkerülhetetlen, s amely mélyen sértette volna szemérmességét.

Annak ellenére, hogy János atya misztikus lélek volt – ha szükség volt rá –, tudott a vállalkozók nyelvén is beszélni. A madridi *Nemzeti Könyvtárban* található egy levélmásolat, melyet a Szent a caravacai perjeltnőnek írt és melyben a következőket olvassuk: „Nem tetszett nekem, hogy Ön nem kötött szerződést ezekkel az atyákkal... amennyire ismerem őket, nem olyan emberek, akik megtartják szavukat. Azt hiszem, hogy ők, ha csak Ön nem siet ebben az ügyben valamit tenni, ígéretüknek nem csak egy részét fogják visszavonni, hanem ha tetszésük úgy tartja, semmit sem fognak belőle teljesíteni. Figyeljen tehát jól arra, amit most tanácsolok Önnek és nővéreinek. Ne szóljon semmit, sem nekik, sem másvalakinek, s tárgyaljon Munnoz Gonzalez úrral ama ház megvételéről, mely a másik oldalon van, és kösse meg a szerződést. Mivel ugyanis azt hiszik, hogy nélkülük nem lehet boldogulni, magasan hordják a fejüket. Az egyáltalán nem számít ha később kitudódik, hogy ezt a házat kizárólag csak azért vettük meg, mert meg akartunk szabadulni a zaklatásoktól. Ily módon, anélkül, hogy nagyon kellene törnünk a fejünket, rákényszeríthetjük ezeket az atyákat arra, hogy megegyezzenek velünk. Beleegyezzenek abba, ami nekünk a legfontosabb. Vannak esetek, amikor az ember nem képes a fondorlatot másképp kijátszani, mint hasonló ügyeskedés segítségével.”

Beosztottaival nagy szeretettel és jóindulattal bánt. Nem rejtette véka alá hibáikat, hanem még a legkisebbeket is javító szándékkal tette szóvá. Néha, amennyiben az elkövetett hiba megkívánta, még büntetést is kiszabott. Amint azt a szerzetesi szabályok előírták, az ebben a korban szokásos kemény megvesszőzést. De János atya tudta, hogy hogyan kell azt enyhíteni. Egy alkalommal, mikor a bűnös kiállta a kiszabott büntetést, maga az előjáró takarta be hátát és segítette fel rá szerzetesi ruháját. Mikor pedig a megbüntetett térdre borult és meghajolt előtte, hogy áldását kérje, János atya a vállára tette karjait, gyöngéden talpra segítette és így szólt hozzá: „Bocsássa meg az Isten! Miért nem vigyázott kicsit jobban?”

A granadai szerzetesek bizonyították, hogy *soha nem avatkozott bele* az egyeseknek külön-külön adott feladatokba. Sohasem vizsgálódott a műhelyekben és melléképületekben, hogy valakit hibáján rajtakapjon. Dorgálásait a jóság köntösébe öltöztette. Senki sem hallott tőle egyetlen durva szót sem, és senkit sem fedett meg haragvó hangnemben és mások előtt. Ha például egyesek nem tartották meg a szilenciumot, és ő véletlenül arra járt, a vétőt köhintésével, vagy az övéen hordott nagy rózsafüzér zörgetésével figyelmeztette. Ha ennek ellenére egyesekről észrevette, hogy valamilyen hibát követtek el, *egyenként* hívatta őket magához, anélkül, hogy a többiek tudomást szereztek volna róla. A büntetéssel kapcsolatban az volt a felfogása, hogy az előjárónak nem kell minden hibát büntetnie, de elnéznie sem szabad azokat. Mindenkiel saját egyénisége szerint bánt. Akiket jobban szeretett, azokat szigorúbban utasította rendre, hogy ezáltal nagyobb tökéletességre segítse őket. Alárendeltjei tudták, hogy milyen tiszták az előjáró szándékai, és mennyire távol áll tőle bármi megtorlás, vagy a burkolt zsarnokoskodás szelleme. Az is előfordult, hogy saját magát alázza meg, mikor azt látta, hogy ily módon le tudja győzni egy lázongó vagy haragvó beosztottját. Egyszer egy fiatal atya, akit megfeddett, dühbe gurult és azt mondta neki, hogy tudatlan. János atya alázatosan lefödté fejét a kámzsájával, földre borult, hogy megcsókolja a földet, és mindaddig ebben a helyzetben maradt, amíg a fölizgatott fiatal abba nem hagyta mondanivalóját. Ezután felkelt, leengedte kámzsáját és így szólt: „Legyen ez Isten iránti szeretetből!” A fiatal szerzetes zavarba jött, elszégyellte magát és megbánta tettét.

Szelidsége nem az erő hiányából fakadt. Ezt alattvalói is tudták. Olyan embernek ismerték, mint akiben *erő és elszántság* van. Nem az az ember volt, aki nehéz helyzetben nyugtalan és félénk lett volna. Inkább olyannak látták, mint akinek nagy szíve és férfias bátorsága van, mellyel minden nehézséget legyőz. Ha szükségesnek látta pl. a közösséget egy bosszúságtól megóvni, tudott nagyon határozottan eljárni. Rendtársait igyekezett a tökéletességben előbbre vinni. Gyakran egyenként hívatta őket magához, megvizsgálta az általuk követett utat és imaéletüket. Tanácsokkal látta el őket és irányelveket adott nekik.

Mindegyiknek egyéni sajátosságai és szükségletei szerint. A hangsúlyt sokkal inkább az *egyéni törődésre* helyezte, mint általános jellegű közösségi előadásokra. Nem hanyagolta el a testvérek testi *egészségét* sem. Miként Calvarióban, úgy itt is a testvéreket rendszeresen kivitte a szabadba. Órákat töltöttek el ott vidám együttlétben vagy imában. Míg a többiek szórakoztak, ő szeretett elvonulni és elmélkedni. Előfordult, hogy keresték és imába merülve, a föld fölött *lebegve* találtak rá. Gyakran szórakoztatta társait előadásaival, vagy a szentírás magyarázatával. Mindig tudott hasznos beszélgetésre vagy lelki épülésre alkalmas témát találni. A *recreatio* alatt minden testvérnek, sorjában meg kellett neveznie egy erényt, azután ennek tulajdonságairól és kiválóságairól beszélt. Mire a harang szava az idő elteltét jelezte, a minden erőltetés nélküli, baráti beszélgetésben, valóságos kis értekezés kerekedett ki a szóbanforgó erényről. Amilyen kegyetlen és szigorú volt önmagával szemben, ugyanolyan jóságos és kedves volt alárendeltjeivel szemben. Nevelési módszerének hatékonyságát mutatja, hogy még távollétében vagy nagy betegsége idején is, szerzetestársai úgy megtartották a rendet és a fegyelmet, mintha állandóan szeme előtt lennének.

Szentünk szerette a nagy *ünnepeket*, különösen a karácsonyt, ünnepélyesen megülni. Ilyen napokon, az ünnepnek megfelelően, az ebédnek is gazdagabbnak kellett lennie. Egy ilyen alkalommal a testvéreknek egy tál főtt rizzsel akart kedveskedni. Az ebédidő elérkezett, és a rizs készen állt a fazékban. Mikor a szakács a fazekat le akarta venni a tűzről, a rizs kidőlt és a földön terült szét. Éppen akkor lépett be a prior. A szakács nagyon megijedt. Annál is inkább, mert tudta, hogy a rizzsel az előljáró kedveskedni akart a testvéreknek. Ő azonban így vigasztalta a szakácsot: „Fiam, nem tesz semmit! Hozza a második fogást! Isten nyilvánvalóan nem akarja, hogy ma rizst együnk.”

János atya nem szerette a *somorú* testvéreket. Ezért, ha ilyet látott, magához szólította, levitte magával a kertbe, ott vigasztalta és addig nem nyugodott, míg csak nem látta őt mosolyogni. Már Baézában is láttuk, hogy mennyire szívén viselte a *betegek* sorsát. Granadában történt, hogy az egyik beteg szerzetesnek nem volt étvágya. János atya az ágya mellé ült és felsorolta neki az összes eszébe jutó ételt, hogy valamelyikhez talán csak lenne étvágya, de a beteg mindent visszautasított. Ekkor az előljáró így szólt hozzá: „Rendben van fiam! Én fogom elkészíteni számodra az ételt és magam fogom neked saját kezemmel odaadni. Készíteni fogok egy kis mártást, ami jó ízt fog adni neki.” Ezzel megsütötte egy szárnyas mellehúsát, vett egy kevés sót, azt felolvasztotta egy kevés vízben, majd ezzel a mártással, lével leöntötte a sült húst, odaadta a betegnek ezen szavak kíséretében: „Ennek nagyon jó íze kell hogy legyen! Egye csak meg jóízűen!” Senki sem tudja, hogy milyen rejtélyes ízt kapott a hús ezzel a János atya saját keze által készített gyógyszerrel, de tény az, hogy az étvágytalan beteg szívesen megette és jónak találta.

Nem csak a betegekkel foglalkozott így, hanem atyai szeretete megmutatkozott rendtársaival szemben is. Sokszor *kikérte véleményüket*. Nem ragaszkodott görcsösen a sajátjához. Soha sem látták ingerültnek, sértettnek, vagy szenvedélytől elragadottnak. Első volt a feladatai teljesítésében, még a legalacsonyabb rendűekben is. Gyakran felszolgált az asztalnál, separt, sikált, tisztogatta a mellékhelyiségeket. Nem válogatta meg szerzetestársait, ha valamit közösen kellett elvégezni. Magát gyakran megtartóztatta az étkezéstől és mindenben a legkülönbözőbb önmegtagadásokat végezte. Időnként kenyérből és vízből állt étkezése, melyet térden állva fogyasztott az ebédlő közepén. Majd megcsókolta az étkezés végén az összes szerzetes testvére lábát, vagy csuklya nélkül az ajtóhoz állt azért, hogy akik elhagyják az ebédlőt, arcul verjék. Ezek a nekünk már sokszor idegen önmegalázások a középkorban a szigorúbb szerzetesrendek körében rendes gyakorlatok voltak. De alkalmazásuk gyakorisága és mértéke igen eltérő volt. Végül is senki sem fedezte fel benne a *legcsekélyebb tökéletlenséget sem*. Mindezekből érthető alárendeltjeinek hozzá való gyengéd ragaszkodása.

1583. május 1-jén nyílt meg Almodovarban a sarutlanok *második káptalanja*. Ezen részt vett Keresztes János is, mint granadai házfőnök. Itt az elnöklő Grácián tartományfőnök rendreutasította azért, mert nem látogatta elég gyakran a világiakat és így kevesebb volt az alamizsna. A kapott szidást térdenállva hallgatta végig, majd eljárását a következő szavakkal igazolta: „Ha azt az időt, mely az ilyen látogatásokhoz kell, hogy egyes személyeket alamizsna adására buzdítsak, arra használom fel, hogy cellámban kérjem az Urat, hogy indítsa a lelkeket arra, amit én rábeszéléssel akartam elérni, és ha az Isten ily módon közösségem részére a szükségesekekről gondoskodik, miért tegyek látogatásokat, ha azokat a szükség, vagy a szeretet kötelessége nem indokolja?” Érvelését a káptalani atyák elfogadták. Továbbá megtárgyalták az apostolkodást és a reform-kolostorok külföldön és pogány országokban való alapítását. Neki az volt a véleménye, hogy amennyiben ilyen alapítások lelkileg kellően fel nem készült országokban történnek, úgy azok a rend szemlélődő jellegét veszélyeztethetik. Ezen érvelését nem fogadták el. Ugyancsak tárgyaltak az előljárók újraválaszthatóságáról. Ő ezt ellenezte, de érvelését szintén nem fogadták el. Így a káptalan megerősítette tisztségükben az eddigi előljárókat, ami nagy örömet okozott Los Martiresben, mikor oda mint tisztségében újra megerősített előljáró tért vissza. Egyébként, ha bármikor, akár csak egy vagy két órára elhagyta a kolostort, hogy a városba menjen, visszatértekor mindig nagyon örültek neki. Ha látták közeledtét, eléje siettek, hogy áldását adja rájuk. Kezét vagy skapuláréját megcsókolták, mintha ezáltal valami nagy jubileumi búcsúban részesülhettek volna. Azok, akik csak hírből ismerték, féltek, mikor alattvalói lettek. Azt gondolták, hogy szigorú és türelmetlen előljárót kaptak. De már néhány nap múlva megváltoztatták véleményüket, és nemsokára arról biztosították, hogy követnék, bárhova is menne. Halála után is még sokáig emlékeztek atyai vezetésére, mint olyan előljáróra, amilyenre sokan vágytak és melyet sokan dicsértek.

Granadában

1583-ban és 1584-ben befejezte a *Szellemi páros ének* című művet, és valószínűleg már dolgozott az Élő Szeretetlenlángon. Mint láttuk, az 1583. évi almodovari káptalanon ellenezte, hogy a rendtagok gyakran látogassák a gazdag világiakat alamizsnagyűjtés céljából. Ha elolvassuk a Szellemi páros ének 29. versszakának magyarázatát, megtaláljuk benne a választ, hogy miért tette ezt. Mi erősítette meg őt ebben a felfogásában, habár Andalúzia tartományfőnök helyettesének, Diego atyának ezzel ellentétes volt a felfogása?

Egyszer így szólt Keresztes János Jeromos atyához: „Vegye a köpenyét, mert azt mondják, feltétlenül szükséges, hogy elvégezzünk egy látogatást!” Lementek tehát a kolostorból a városba, hogy meglátogassanak néhány kancelláriai elnököt. Kísérője tanúsította, a prior legjobb szándéka szerint járt el. Mikor megérkeztek az elnökhöz, János atya először mentegette magát azért, hogy csak ilyen késedelmesen ment hozzá látogatóba. Biztosította arról, hogy ez nem feledékenység miatt történt, hanem következménye fogadalmuknak, mely megkívánja tőlük a visszavonult életet. Ezzel szemben gyakran ajánlja az elnök urat az Úr irgalmába. Válaszában az elnök megköszönte a látogatást, és ezeket mondta: „Ami bennünket illet, Atyaságodék mindent megtettek ami kellett, amikor teljesítették a Mi Urunkkal szembeni kötelezettségüket. Itteni sokrétű elfoglaltságunk miatt, alig van időnk arra, hogy kipihenjük magunkat.” János atya megértette az elnöknek ezt a világos és határozott tanítását, és amikor eltávoztak, ezeket mondta Jeromos atyának: „A mi Urunk most tudomásunkra hozta, hogy azt akarja, hogy egyedül vele foglalkozzunk és ne a világi emberekkel.” Ezután anélkül, hogy folytatták volna a látogatásokat, visszatértek rendházukba. János atya állítja, hogy ezután sohasem tettek pusztán udvariassági látogatásokat. János atyának határozott elképzelései voltak az *apostolkodásról*. Ezt nem keverte össze a világiak egyszerű látogatásával még akkor sem, mikor arról volt szó, hogy eleget tegyen bizonyos szociális követelményeknek. Még azon a jogcímen sem, hogy megnyerje egyesek rokonszenvét adakozásra, a kolostor javára. Az volt a véleménye, hogy ez lealacsonyítja a szerzetesi munkát és a jótevő érdemét is. Erre jó példa a következő eset: Egy alkalommal, mikor a városból, Granadából a Los Martires-i kolostorba ment, találkozott egy fontos személyiséggel. A kolostor nagy pénzsűkében volt, mert bővítése következtében eladósodott. Az úriember azt ajánlotta neki, hogy látogasson meg a Kancelláriában bizonyos ülnök urakat, akik bizonyára segítenék alamizsnájukkal. Ő azonban így válaszolt: „Ha azért adnak alamizsnát, mert én meglátogattam őket, vajon nem ésszerű-e azt állítani, hogy alacsony a céljuk és az indító okuk; ha ellenben Istenért tennék, úgy maga Isten indítaná őket tettükre.”

János atya jól ismerte az apostolkodással kapcsolatos szentbeszéd tartásának feltételeit és annak veszélyeit. Tudnunk kell azt is, hogy kortársai mennyire dicsérték beszédeit. Ő ennek ellenére jobban szerette a diszkrét apostolkodást, az *egyéni meggyőzést*, buzdítást és a *gyóntatószék csendjében végzett munkát*. Miként korábbi állomásain, úgy itt is, sokan bízták lelkük vezetését rá. Közöttük nem tett különbséget, lehetnek bár szegények és műveletlenek, vagy magas rangú papok és nemes emberek. Vezetése határozott volt. Az önmeztagadás szigorú elveit alkalmazta, függetlenül attól, hogy vezetettje milyen származású volt. Egyik gyónó gyermeke tanúsítja, hogy volt *jövőbe látó* képessége is. Egy alkalommal a gyónó hölgy a feloldozás után el akart búcsúzni tőle, ő azonban felszólította, hogy egy megjelölt időpontig ne induljon útnak. Valóban, hirtelen óriási vihar tört ki, mely a szent által meghatározott időpontra elvonult. Ugyanennek a hölgynek a gyónása alatt történt, hogy a gondnok közben háromszor is zaklatta szentünket, hogy engedje meg neki élelem gyűjtését.

Mint a hölgy elmondta, a lelkiatya még az ő gyóntatása közben látta azt az asszonyt, aki már útban volt az élelemre való pénzzel a kolostor felé.

Szentünk híveinek nemcsak lelki szükségleteiről gondoskodott, hanem testijeiről is. Minthogy a kolostor messze volt a várostól, néha egy-egy lelki gyermekét meghívta ebédre. Ők mondták el a *Los Martires kolostor* néhány olyan apró titkát, mely egyébként talán soha nem került volna nyilvánosságra. Mint pl. mit ebédeltek, de előfordult, hogy szegénységük folytán étkezés nélkül álltak fel az asztaltól.

1584-ben *Andalúziában* nagy éhínség volt. A szükséget szenvedők a kolostor kapuján kopogtattak segélyért. Még a szégyenlős szegények is felkeresték az atyákat. Keresztes János elrendelte, hogy senkit sem szabad üres kézzel elbocsátani. A kolostor lakói nem tudták elképzelni, hogy lehetett, hogy náluk *soha nem volt hiány* gabonában.

Házfőnöksége alatt folytatta elődje által megindított, a kolostor bővítésére irányuló építkezéseket, rendezte elődje adósságait. Két dolog különösen emlékezetessé tette perjességét: *víz* vezetett a kolostorba. Ehhez egy völgy felett, a vízvezető árok számára viaduktot kellett építeni. A másik: a kolostor *bővítése* és korszerűsítése volt. Olyanná varázsolta, hogy az mintául szolgált a többi sarutlan kolostornak. Ezeket az építkezéseket nem csak irányította, hanem mint kőműves, maga is időnként részt vett a munkálatokban. Látogatói gyakran találták ilyen munka közben. De nem csak az építkezéseknél járt elől személyes jó példával, hanem a kerti munkában is.

Különös figyelemmel volt a *granadai kármelita nővérek* iránt. Azok nagyra becsülték őt, és már életében is szentnek tartották. Ennek voltak bizonyos előzményei. Egyszer az Istenanyáról nevezett Franciska nővér akkor lepte meg őt, mikor a tabernákulum előtt térdelt és homlokával a földet érintette. Így maradt hosszú ideig. Amint felkelt és a gyóntatószékhez ment, sugárzott az arca az örömtől. Franciska megkérdezte tőle, hogy mi ennek az oka. Ő így válaszolt: „Ne legyen vidám, mikor az Urat imádtam és láttam?” Azután összetette a mellén kezeit és így kiáltott fel: „*Ó, milyen jó Istenünk van!*” Keresztes Mária nővér megfigyelte, hogy gyakran mondta a misét a *Szentháromság* tiszteletére. Megkérdezte, hogy mi ennek az oka. Nevetve így válaszolt: „*Őt tartom a mennyben a legnagyobb szentnek.*” A nővérek meg voltak győződve arról, hogy Isten neki a lelkek *belső titkait* is kinyilatkoztatta. Sőt hitték, hogy konventjéből azt is látja, ami a nővérek kolostorában történik. Így történt pl. Szent Józsefről nevezett Augusztina nővér esetében, akinek fogadalmat kellett volna tennie, azonban nehézségei támadtak. Az apácák arra gondoltak, nem járulnak hozzá, hogy fogadalmát letegye. A főnöknő levelet küldött János atyának, hogy legyen szíves őket felkeresni. Mikor a küldönc éppen indulni akart fel a kolostorba, találkozott vele, aki így szólt hozzá: „Menj, és mondd meg a főnökasszony anyának, hogy tudom miért hívat engem.” Nem volt szüksége arra, hogy vezetettjei hosszasan megmagyarázzák lelki állapotukat. Két szó elég volt, hogy mindent megértsen és tudjon. A lelki vezetés terén a már klasszikussá vált tanítását, az *önmegtagadást* hirdette, szóban és írásban is. Egy hamvazószerdán, mikor mindegyikük várta, hogy a szentáldozáshoz járulhasson, nem áldoztatta meg őket mondván: „Ma egy olyan nap van, melyet hamuban kell eltölteni önvizsgálatban.” A nővérek alázatosan, saját nyomorúságukról elmélkedve töltötték idejüket.

A nővérek jól ismerték gyóntatójuk *engesztelő* életmódját. Arca sovány, alakja kicsiny és meggyötört volt. Jól tudták, hogy amikor ottmarad étkezésre, megelégszik kevéssel és *édességet nem fogad el*. Mikor beteg lett, a nővér nem tudott neki mást adni, mint egy kevés birkahúst. János atya arra mégis vigyázott, hogy a nővérek a szükségesekben ne szenvedjenek hiányt. Látták, amikor az ördög által megszállt Assumptió nővérből kiüzte a sátánt. A gonosz lélek a megszállott szájából ezt kiáltozta: „Most jön a kis Seneca, hogy nekem bajt okozzon!” Micsoda egyszerűséggel járt el mindenben. Elhagyta a beszélőszobát azért, hogy az egyik nővér hozzátartozóinak helyet adjon. Mikor valamelyik nővér dicsérni akarta őt és

elmondta, hogy hány kolostorban volt már előjáró, János gyorsan hozzáfűzte: „Ez csak azt jelenti, hogy ugyanannyi helyen szakács is voltam.”

Szokása volt, hogy amikor a nővéreknél maradt ebédre, a szabadidőt velük töltötte. Ilyenkor a rácson kívül ülve beszélt nekik, míg a nővérek a rácson belül voltak. Egy alkalommal észre vette, hogy két nővér ideges gyorsasággal dolgozik selyemfonó gépén, hogy egymást megelőzve fejezzék be munkájukat. Szent Jánosról nevezett Máriának már alig volt valami hátra. Mikor Evangelista Mária ennek tudatára ébredt, megkétszerezte buzgalmát, hogy utolérje a másik nővért. János atya észrevette ezt, és így szólt hozzá: „Csak lassan! Ne veszítse el lelki nyugalmát, mert úgyis ön fog előbb elkészülni munkájával!” A nővérek úgy gondolták, hogy lehetetlen, mert Szent Jánosról nevezett Mária már majdnem befejezte motringját. De ebben a pillanatban fonógépe elromlott. A szegény nővért ez annyira zavarba hozta, hogy Evangelista Mária munkáját eközben befejezte. A többiek ezt csodás jövendölésnek tekintették.

Mindezen dolgok következtében a nővérek olyan tiszteletben részesítették, mintha már kanonizált szent lett volna.

Granadában töltött évei alatt János atya foglalkozott még a kármelita *beginák* Los Martires-i kolostor környékén lévő két házának, a *Potenciánáknak* és a *Melchoráknak* lelki vezetésével is.

Mozgalmas évek

Az 1585 tavaszától 1588 nyaráig terjedő több mint három év Keresztes János életének rendkívül mozgalmas korszakát jelentette. Szinte állandóan úton volt. Első útja Granadából *Lisszabonba* vezetett, hogy részt vegyen a P. Grácián által összehívott *káptalanon*. Ennek célja az új tartományfőnök megválasztása volt. 1584 decemberében Lisszabon felé indulva, P. Grácián egyszerű megbízás útján kinevezte őt *Andalúzia helyettes tartományfőnökévé*.

Lisszabonban 1585. május 10-én nyílt meg a káptalan, melyen 30 tag, köztük Keresztes János is részt vett. 11-én megválasztották a három *definitort*, közöttük János atyát. Ezután került sor a tartományfőnökök megválasztására. P. Grácián erre a hivatalra az akkor Genuában tartózkodó *P. Doria Miklóst* javasolta, akit meg is választottak. Ezután megbízták Ferdinand atyát, hogy tudassa P. Doriával a káptalan határozatait és készítse elő érkezését. P. Grácián nagyon boldog volt, hogy az általa javasolt személy lett a tartományfőnök. Mikor ezzel dicsekedett, Keresztes János ezeket a próféta szavakat mondta neki: „Főtisztelendőséged azt teszi tartományfőnökké, aki öntől el fogja venni a szerzetesi ruhát!” Egyébként a káptalanon János atya újra *kérte felmentését a házfőnökség alól*, amit újra visszautasítottak.

Lisszaboni tartózkodása alatt történt vele az az eset, mely bizonyítja, hogy megvolt benne a *tökéletes lelkek függetlensége*. Az összes káptalani atya elment a domonkosrendi nővérek híres *stigmatizált perjelnőjéhez*, látni a csodát. Azt beszélték róla, hogy elragadtatásai és lebegései vannak, valamint, hogy testét rejtélyes fény veszi körül. János atya nem volt rá kíváncsi, ehelyett a tengerpartra ment. Jelentős emberek tettek neki emiatt szemrehányást. Ő csak ennyit válaszolt Ágoston atyának: „Minek akarnak egy *csaló nőt* látni? Meg fogja majd élni, amikor őt az Úr leleplezi.” Egy szép napon II. Fülöp király intézkedésére az Inkvizíció elé került az ügy, és ott leleplezték a csalást. Ezek után most már nyíltan megmondta rendtársainak, hogy azért nem ment el az apácához, mert anélkül, hogy látta volna őt, *tudta, hogy a történeteket nem a Szentlélek* műveli benne. Ez az eset is alátámasztja az Istenanyáról nevezett Alfonz állítását, amit a lisszaboni káptalan idején tanúsított magatartásáról vallott: „János atya sohasem volt a hatalmi csoportok embere. Hiányzott belőle *az emberi tekintettől való félelem* gyengesége, melyet oly gyakran tapasztalunk másoknál. Ebben az apostoli férfúban nyoma sem volt a szolgáló félelemnek, vagy az érdekhajhászásnak, mikor arról volt szó, hogy leadja szavazatát a választásoknál.” Tekintet nélkül a jelenlévőkre, mindig legjobb lelkiismerete szerint szavazott, s mondta el véleményét.

Lisszabonból visszaérkezve Granadába, csak rövid ideig tartózkodott ott, mert közben P. Doria megérkezett Spanyolországba, és újra összehívta a megszakított káptalant. János atya kísérőjével, P. Lajossal két hónapig volt úton. Bár Pastranába az út csak mintegy 440 km, de ő Caravacán és Madridon át akart oda eljutni. Caravacában vette kézhez egy baezai atya levelét, aki arra kérte, hogy útban Kasztíliaba látogassa meg őket, mert valami problémájuk van. Ennek megoldásához jelenléte lenne szükséges. Ott tisztázódott, hogy végeredményben csak egy jelentéktelen ügyről volt szó. Ezért kellett rossz utakon, gyalog, feleslegesen 150 km utat megtenniük. A baezai atyát, aki miatt erre kényszerültek, mindössze csak atyai intelemben részesítette.

Októberben *Pastranában* folytatódott a lisszaboni káptalan, most már az új provinciális, *Doria Miklós* atya elnöklete alatt. Doria látta, hogy a provincia nagyon nagy, és sok a megoldandó feladat, ezért a spanyol tartományt *négy részre* osztotta. *Andalúziának* a helyettes tartományfőnöke Keresztes János atya lett. Az új tartományfőnök, P. Doria a káptalanon programot adott. Az ő misztikája a *szigorú szerzetesi fegyelemnek* a misztikája, mely ellentétben áll a teréziánus lelkülettel. Ez az evangéliumi tanácsok lehető

legtökéletesebb megtartásán alapuló, de egyúttal minden túlzás nélküli életrendet követel meg. Doria élete vége felé, miután generális lett, kánoni látogatást végzett a *bolarquei* remete kolostorban. Itt étkezés közben egy könyvet olvastak, mely hangsúlyozta, hogy a vezeklés tekintetében okosságra van szükség. Ez a felfogás annyira felháborította Doriát, hogy azonnal tűzbe akarta dobni ezt a szerinte vészes könyvet... „Vezeklés legyen a jelszó, atyáim, vezeklés! Az ilyen *emberi* okosság tönkre teszi a lelkeket!”

A káptalan befejezte után János, mint az új tartományfőnökhelyettes kezdte meg kolostorainak látogatását és megvalósította a P. Doria által adott utasításokat. Elsősorban *Sevillában* kellett bizonyos kinövéseket megnyirbálnia. Egyes fiatal atyák nagyon belemerültek a szónoklásba, és így hosszabb időt töltöttek a kolostoron kívül. Őket figyelmeztette, hogy *visszavonultabb* életet kell élniük. Ezek között volt P. Diego és Chrysostomus Ferenc, akik rossz néven vették a figyelmeztetést, és adandó alkalommal bosszút álltak rajta.

Keresztes János hatáskörébe tartoztak az *andalúziai férfi és női kolostorok*, valamint a *murciai terület egy részének rendházai*. Ezeket kellett évente legalább egyszer meglátogatnia. A közelebbi helyekre gyalog ment, a távolabbiakhoz egy alig felszerszámozott kis szamarat vett igénybe. Habár ketten mentek, mindig kísérő atyával vagy egy testvérrel, de szamaruk csak egy volt, melyre felváltva ültek fel. Hosszabb utakra teherhordó nyereggel felszerszámozott öszvért vettek igénybe, mely jobban bírta a megterhelést. A kengyel nélküli öszvéren ülve, János atya olvasta a bibliáját és Szűzanyához intézett himnuszokat énekelt. Dávid zsoltárait vagy Salamon költeményeit mondta, vagy elmerült az imádságban. Ezekbe néha annyira belefelejtkezett, hogy ha az állat rosszul lépett, ő leesett róla. Titkára, ha ennek veszélyét látta, közvetlenül mellette ment, hogy megakadályozza lebukását. Ezekről az utakról különböző epizódok maradtak fenn, melyekből mindenünnen János atya szentsége világlik ki. Olyannyira, hogy példája azokat is megérintette, akiknek az élete aligha volt mondható mintaszerűnek. Egy alkalommal, nem sokkal azután, hogy elhagyta a fogadót melynél néhány percre megállt, hogy megetesse szamarát, Keresztes Jeromos atya járt nála. A fogadós megkérdezte tőle, hogy ki az az atya, aki a ház előtt megállt, hogy ételmezt adjon háta jószágának. Mikor Jeromos atya megtudakolta, hogy miért kérdezi ezt, a fogadós azt válaszolta: „Vitán felül áll, hogy az egy szent volt”. A vendégekre is ugyanezt a benyomást tette.

Útjai során is ugyanahhoz a szigorú életmódhoz ragaszkodott, mint a kolostorban. A puszta földön aludt, mint oly sokszor máskor, és vezeklő ruhát viselt. Ha ellenben étkezésre hívták meg, föl hagyott a böjttel, a vendéglátóra való tekintettel.

Más alkalommal Márton testvérrel utazott egy elhagyatott és veszélyes vidéken. Egyszer csak ezekkel a szavakkal fordult kísérőjéhez: „Elviselné, ha most ellenség támadna meg bennünket, bántalmazna és nagyon megverne?” A testvér azt válaszolta, hogy Isten segítségével türelmesen elviselné. János nagyon elcsodálkozott a testvér beletörődésén és felindultan így válaszolt: „Ön ezt most ilyen lagymatagon mondja és nem *azzal a hű vággyal, hogy mártíromságot szenvedjünk* a mi Urunk Jézus Krisztusért? Rá kellene bírunk őket, hogy még jobban verjenek és gyötörjenek meg bennünket Krisztusért, a mi Megváltónkért.”

Más alkalommal ugyancsak Márton testvérrel, a Cordoba közelében lévő *Alcolesba* érkezett. Az egyik fogadó ajtajából egy férfiakkal szemben kihívóan viselkedő nő lépett ki. Keresztes János határozottan fellépett ellene, szemére vetette viselkedését. Felszólította, hogy gondoljon lelkére, melyet Jézus Krisztus saját vére árán váltott meg. Majd felszólította, hogy javuljon meg. A nő néhány pillanatig szótlánul nézett a szentre, majd a földre rogyott. Az odafutók benedvesítették homlokát, de minthogy elállt a szívverése, azt gondolták, hogy meghalt. Egy ideig az életnek semmi jelét sem adta, majd lassan magához tért és felkiáltott, hogy meg akar javulni és szeretne meggyónni. Keresztes János megvigasztalta és beszélt neki

Istenről. Végül pedig ajánló sorokat adott neki egy kármelita kolostorhoz. Ott a nő meggyónt és megváltoztatta életét. Példás életű ferences nővér lett belőle.

Történt, hogy János atya egyedül volt egy lakásban, melyben megszállott. Egyszer csak egy nő lépett be, hogy bűnre csábítsa. Előre figyelmeztette a csábító, hogy „erőszakoskodásért” feljelenti, amennyiben nem teljesíti kívánságát. „Nem számít!” – felelte János atya. Beült egy sarokba, betakarózott köpenyébe és addig maradt ott, míg az okvetetlenkedő megunta, és abbahagyta ajánlattevéseit.

Granada és Jaén között történt: Márton testvérrel éppen akkor ment el egy fogadó előtt, mikor két férfi dühöngve, egymás ellen kést rántott. Az egyik már megsebesült és folyt a vére. János atya öszvérén ülve közelített hozzájuk. A kezében tartott kalapot közéjük dobta és így kiáltotta el magát: „A mi Urunk Jézus Krisztus nevében parancsolom, hogy ne veszekedjete tovább!” Mintegy varázsütésre, a két férfi mozdulatlaná merevedett. János atya leszállt az öszvérről, felszólította őket, hogy öleljék meg egymást. Azt is elérte, hogy a megbocsátás jeleként megcsókolják egymás lábát. A fogadó vendégei, akik látták az esetet, és akik hiába kísérelték meg a veszekedőket kibékíteni, ebben a jelenetben csodát láttak.

Előfordult néha, hogy áradások következtében a gázlók rossz állapotban voltak. Történt egyszer, amikor Andalúziában jártak Péter testvérrel, egy megáradt folyó állta útjukat. A parton négy öszvérhajcsár várakozott a víz apadására, mert teherrel megrakottan nem mertek átkelni. János atya azonban nem várhatott. A testvért hátrahagyva, az öszvérrel nekivágott. A folyó közepén azonban egy víztől ledöntött fatörzset sodort az ár az állat lábai közé, és azt utasával a vízbe döntötte. Ennek ellenére Jánosnak sikerült elérnie a partot, onnan kiáltott át Péter testvérnek, hogy várjon addig, míg a víz leapad. Ő maga a legközelebbi, 2-3 km-re lévő fogadóig ment. Amint odaérkezett, ott egy haldoklót talált, akit a gazda fia megkéselt. A haldokló egy hitehagyott volt és hangosan kiabált. A halálveszélyben azonban magába szállt és meggyónt. Két órán belül békében meg is halt. A Szent isteni ösztönzést látott abban, hogy a nagy veszély ellenére is át tudott kelni a folyón, mert egyébként a szerencsétlen nem részesülhetett volna a hit vigaszában.

János atyát egy útja alkalmával meglepte az éjszaka, és a sötétben egy meredek szakadékba zuhant. Mintha estében egy titokzatos kéz ragadta volna meg, sikerült egy bozótban megkapaszkodnia, és minden sérülés nélkül megmenekülnie. Néhány nappal később egy kolostorba érkezett, melyben a Jézusról nevezett Anna anya élt. Az megkérdezte tőle, hogy milyen volt az útja, nem volt-e veszélyben. János atyát érdekelte, hogy miért kíváncsi erre. Anna anya elmondta, hogy ima közben azt látta, hogy az atya nagy veszélyben van, és ezért őt buzgón az Úrnak ajánlotta. Erre János atya elbeszélte, hogy mi történt vele. Miután az időpontokat egyeztették, a Szent így szólt: „Tehát ön volt az, aki engem estemben megtartott.”

Helyettes tartományfőnöki minőségében 1586 májusának első napjaiban *Cordobába* érkezett, hogy ott kármelita kolostort alapítson. Erre a célra néhány házat vásárolt, melyeket azután megfelelően átalakítottak. Nem sokáig maradt ott, mert *Sevillában* is kellett egy női zárdát és egy férfi kolostort alapítani. Innen újra visszaindult Cordobába. Útja *Guadalcazaron* keresztül vezetett, ahol egy súlyos és fájdalmas *betegség* lepte meg. Az orvosok állapotát halálosnak tartották. János atya az őt kísérő Márton testvérhez így szólt: „Bármit is mondjanak az orvosok, halálom órája még nem érkezett el. Bizonyos, hogy még sokat szenvedek ebben a betegségben, de nem fogok meghalni, mert az ilyen szent épülethez szolgáló kő még nincsen eléggé kifaragva.” Mikor Márton testvér János atya derekára az orvosok által előírt kenőcsöt alkalmazni akarta, a szent derekán felfedezett egy láncot, melynek szemei már egészen behatoltak a húsába. A testvér úgy érezte, hogy kötelessége azt róla levenni. A beteg azzal a feltétellel engedte meg, hogy nem beszél róla. A lánc eltávolítása nagy fájdalmakkal járt, minthogy Márton testvér tanúsága szerint, a lánc okozta seb erősen vérzett.

János atya *Cordobai* tartózkodása alatt teljes erővel folytak az átalakítások. Egyik nap a munkások egy falat akartak áthelyezni. A fal ledőlt és betemette azt a szobát, melyben János atya volt. Úgy tűnt, a törmelék maga alá temette őt is. A testvérek és a mesteremberek ijedten igyekeztek őt a romok alól kiemelni, gondolván, hogy halott. Mikor nagy nehezen megszabadították a szobát a törmeléktől, az egyik sarokban guggolva találtak rá. Nevetve mesélte el, hogy nagyszerű oltalmazója volt, mert a Szűzanya fehér köpenyében megvédte.

Egy alkalommal ünnepség volt a kápolnában. A szónok hangsúlyozta, hogy milyen hálások jótévedőknek és mennyit imádkoznak értük még akkor is, ha azok csak egy bögre olajat adnak. A beszédet János atya, mint helyettes tartományfőnök hallotta, és azt érezte ki belőle, hogy a szónok célja a beszéddel, hogy a híveket alamizsna adására buzdítsa. Este megfeddte a szónokot: „Ez nem szószéki téma! *Isten szeretetére* kell a híveket buzdítani! Ezek a dolgok majd meglesznek, ha azokat a mi Urunk megküldi.” Ezután elhagyta Cordobát, és egy újabb, sokkal hosszabb utat kellett megtennie, mint amilyen szükséges lett volna az andalúziai kolostorok meglátogatásához. P. Doria tartományfőnök káptalanra hívta meg, melynek augusztus 13-án kellett megnyílnia *Madridban*. Ebben az évszakban az időjárás nem alkalmas az utazásra, mert a nap sugarai perzselőek és az út Andalúziából Madridba hosszú. Emellett szentünk egészsége sem volt rendben. Toledóban megbetegedett és nem érkezett meg időre Madridba. Ott úgy gondolták, hogy távollétének az az oka, hogy nem akar jelen lenni annak a kényes ügynek a tárgyalásain, ami P. Doria és P. Grácián között alakult ki. Helyette egy másik atyát választottak. Közben az ülést elnapolták. Mire újra összeültek augusztus 16-án, János atya már megérkezett. A káptalan döntött arról is, hogy *Manchuelában* kolostort kell alapítani. Ezzel a feladattal, mint Andalúzia helyettes tartományfőnökét, őt bízta meg. Miután a káptalan bezárult, János atya szeptember 4-én visszaindult Andalúziába. Október 12-én Manchuelában aláírta egy kolostor alapítási okmányát. Majd *Granadába* indult, hogy elnököljön az ottani elöljárónó megválasztásán. November 23-án *Malagában* volt. November 28-án ismét *Granadában* látták, de csak rövid időre, mert december 18-án *Caravacában* egy férfikolostor alapításánál vett részt.

Ennek az alapításnak érdekes előzménye volt. Szent Albertről nevezett Anna, a város kármelita nővéreinek főnöknője már többször kérte János atyát az alapításra. Mikor egy alkalommal újra ezzel a kéréssel fordult hozzá, János azt ígérte, hogy Istennek fogja ajánlani a kérdést, de a nővérek is tegyék ugyanazt. János atya elkezdte a szentmisét, melyen az összes nővér jelen volt. Ekkor rejtélyes fény, mely az oltárszekrényből sugárzott ki, elborította a miséző Keresztes János arcát. A szentmise előrehaladásával a fényesség erősödött. Az áldozás pillanatában a főnöknő azt látta, hogy János atya arca fényleni kezd, szemei könnybe lábadnak. A mise a szokottnál jóval hosszabb ideig tartott. Utána a főnöknő azonnal felkereste a sekrestyében János atyát és megkérdezte, hogy miért tartott a mise olyan sokáig. Az atya elmondta, hogy látomása volt, melyben az Úr így szólt hozzá: „Mondd meg a főnökasszonynak, hogy gondoskodjék arról, hogy itt egy férfi kármelita rendházat alapítsanak. Szolgálatáért sokkal tartozom neki; a magam részéről segíteni fogom.”

János atya hazafelé vezető úton először *Beasba* ment egy rövid időre, majd pedig *Bujalancéba*, hogy ott új kolostort alapítson. *Beasban* betért a plébániatemplomba, mely egyébként a kármelita nővéreké is volt. A nővérek ott voltak a karzatukon. János atya a templomban foglalt helyet. Szentbeszéd közben a ferences szónok egyszer csak a nővérekhez fordulva ezeket mondta: „Ne szomorkodjanak nővéreim, ne bánkódjanak, mert jelenleg egy buta felettesük van, de idővel majd kapnak egy olyant, aki nem ostoba.” E szavak hallatára a nővérek összesúgtak, János atya azonban hangosan felnevetett. Megértette a sértő célzást, melyet később maga mesélt el szerzetestársainak, hangsúlyozva, hogy milyen jól ismeri őt a szónok.

1586 szeptemberében részt vett egy *madridi* apácázárda alapításában. Granadából menet kíséretében volt Jézusról nevezett Anna nővér is. Ő mondta el a következőket:

„Meggyóntatott velem egy olyan bűnt, amelyet kislány koromban követtem el. Előre megmondott kisebb szenvedéseket, melyeket el kell viselnem. Írt egyes távoli helységben élő személyeknek és adott tanácsot is nekik szükségükben. Tudta ezt anélkül, hogy valaki is beszélt volna ezekről neki, csak egyedül Isten. Malaga előtt, egy kis dombon sürgetett bennünket, hogy menjünk gyorsabban. Később elmondta, hogy Isten megmutatta neki a Szentlélekről nevezett Jeromina anya lelkét, aki nagy szükségben volt. Megérkezvén hozzá, megmondta neki, hogy mi történt vele és hogy mit kell tennie ebben a helyzetben. Jeromina megkérdezte tőle, hogy honnan tudja mindezt. Ő szokásos vidámsággal így válaszolt: Leányom, Malaga előtt a kis dombon, Isten megmutatta nekem az ön lelke állapotát.”

„A *Guadiana* folyón egy szamár hátán úgy kelt át, hogy nem lett vizes, míg a többiek, akik csomagjaikkal együtt egy meglehetősen magas taligán utaztak, vizesek lettek. Úgy tűnt nekem, hogy tekintetét az égre emelve, magán a vízen haladt” – fejezte be beszámolóját Anna nővér.

Szentünk fáradhatatlanul járta *Andalúzia* helyégeit, hogy újabb kolostorokat alapítson. Óriási távolságokat tett meg szamarháton, pokoli hőségben, durva, nehéz darócruhában és gyapjú tunikában. Télen-nyáron ugyanezen öltözetben járt. Közben Grácián és Doria atyák között kiéleződött a helyzet. Súlyos ellentétek alakultak ki közöttük. 1586-ban Miklós atya augusztusban és decemberben hívta össze tanácsosait.

1586/87 telén lehetett *Bujalancéban* János atya. Ott egy hideg és esős estén érte őt P. Doria üzenete, hogy egy megbeszélésre menjen Madridba. Szerzetestársai azt tanácsolták neki, hogy várjon két vagy három napot, míg az idő megjavul. Ő azonban engedelmességből már a következő reggelen elutazott.

Március 2-án ismét *Caravacában* tartózkodott és egy engedélyt írt alá, miszerint a kármelita nővérek bármely bíróságot igénybe vehetnek a jezsuita atyák által elvett házaik ügyében. Hat nappal később *Baezában* volt, hogy a fuesantai nővérek egyik ügyét rendbe hozza. Pár nappal ezután *Valladolidba* utazott, hogy az április 8-ra tervezett káptalan előkészületén részt vegyen. Ezen a gyűlésen felmentették helyettes tartományfőnöki hivatalából és ismét megválasztották *granadai priornak*. Ez a hivatala azonban csak egy évig tartott.

A fentiekből láthatjuk, hogy mennyire téves az a felfogás, hogy a misztikus világidegen és nem gyakorlati ember. Keresztes János éppen az ellenkezőjét bizonyítja. Ő a legnagyobb mértékben *szemlélődő* és emellett élénken *tevékenykedő* ember volt.

Az egyik *manchuelai* látogatása alkalmával két megszállott nőt vezetett hozzá, hogy őrzi ki belőlük a gonosz lelket. Mikor meglátta őket azt mondta, hogy Istennek nem akarata, hogy elvégezze az ördögűzést. Különbösen is a betegek közül az egyik rövidesen meg fog gyógyulni, míg a másik csak később. Mindkét gyógyulás úgy következett be, amint megmondta. Tudta, hogy a betegségük nem a megszállottságtól van. Számos tanúbizonyság van arról, hogy utazásai alkalmával mindig úgy viselkedett, mint a kolostorban. *Szegénység* és *szigorúság* a fekvőhelyben és az étkezésben, mezítláb és harisnya nélkül, zsolozsmázás térden állva stb. Nagyon tisztelte a Szűzanyát. Naponta térden állva mondta el a Szűzanya kis zsolozsmáját. Beszédeiben és társalgásaiban gyakran szólt az Oltáriszentségről és Szűz Máriáról.

A Nagyszasszonyról nevezett Márton testvér, János atya gyakori útítársa, egy alkalommal nem bírta már tovább hallgatni János kegyetlen önsanyargatását. Égő gyertyával ment arra a helyre, ahol János atya gyötörte magát. A Szent rossz néven vette ezt a beavatkozást, s így szólt: „Benőtt már a fejem lágya, s tudok én magamra eléggé vigyázni.”

Evangelista János, aki körülbelül tíz esztendeig kísérte minden útját, egyszer arra akarta indulás előtt rávenni, hogy vesse le gyékényből font és csupa csomós vezeklő alsóruháját. De János hallani sem akart róla, mert szerinte elég kényelem az, hogy „a kis bestia számaron mehet.”

Nagy ritkaság volt, ha a vendéglőben elfogadta az ebédet. Rendesen egy kuckóba húzódva ette meg ételét. Evangalista János nagyon kikapott, mikor egyszer két pisztrángot hozott neki, pedig ugyancsak olcsón vette. Nyáron éjjel kiment a szabadba, s ott aludt, hogy ne hallja az öszvérhajcsárok és a piacosok kiabálását, káromkodását és fecsegését. Télen pedig a puszta földön feküdt, messze a tűzhelytől, s egy hitvány takarót terített maga alá, mely nappal a szamár hátát takarta. Ilyenkor megtette óvintézkedéseit bizonyos nők szemtelen tolakodásával szemben, melyet tapasztalatból ismert.

A zárdákban más természetűek voltak szenvedései. Baezában és Cordovában alig aludt pár órát. Az éjjel többi részét imában töltötte az oltár lépcsőin, szokása szerint fehér palástjába burkolózva. Olykor valamelyik lépcső szolgált neki fekhelyül. Rátelepedett, és összehajtott palástját a feje alá tette.

Mihelyt megérkezett valamelyik zárdába, először köszöntötte az *Oltáriszentséget* és utána azonnal a betegekhez ment. Mérhetetlen találékony és atyai szeretettel viseltetett irányukban. Örömet lelte abban, hogy rendbe tegye fekhelyüket és tisztogassa edényeiket. Semmi sem volt drága neki a betegekkel kapcsolatban.

Az étkezés megtagadására nem volt hajlamos. Azt vallotta, hogy *mérsékelten* ugyan, de *enni kell*, hogy az ember csoda nélkül tudjon életben maradni. A közös asztalnál ugyanazt ette, amit a többiek kaptak. Meglehetősen gyorsan fogyasztotta el, azután fölkel, hogy fölváltsa az olvasót vagy a felszolgálót, vagy pedig kimenjen edényeket mosogatni. Perjel korában mindig ő volt az első, aki *mortifikációt* végzett, lábat csókolt, kitárt karokkal térdelt középen vagy leborulva az ajtó előtt feküdt. A szerzetesek csodálták, s a legbuzgóbbak azért könyörögtek a tartományfőnököknek, hogy János atya kormányzata alatt élhessenek. A Nagyasszonyról nevezett Márton testvérnek ezek a dolgok nem tetszettek. „Vigyázzon Tisztelendőséged – mondta neki – Ön végre is előljáró, s így tudatában kell lennie méltóságának, és nem illik magát ennyire megaláznia.”

Krisztus Urunk iránti lángoló szeretete volt az, ami János előtt olyan kedvessé tette azt az önként vállalt szenvedést, vagy amint mondta „vértanúsi játékot”. Még az üdülő órák alkalmával is, amikor Jézus szenvedését követve derékig levetkőzve odakötötte magát egy narancsfához, s bízatta Szent Adalbertről nevezett Kristóf testvért, hogy erősen ostorozza meg. Ez csak külső megnyilvánulása volt annak a lángoló szeretetnek, mely bensejét emésztette és elragadtatásba ejtette. Például akkor, midőn Toledóból Cuervába utazott. Ebben az esetben érezte, hogy nem tud ellenállni Isten szeretetének. Megállt, s az erdő sűrű bokrai közé húzódott vissza. Mikor azután sokáig váratott magára, az idő pedig múlt, társa keresésére indult, s ott találta a levegőbe emelkedve.

Nagy kereszt volt számára, hogy éveken keresztül annyi külső munkával is kellett foglalkoznia, mikor az ő szelleme annyira szeretett volna minél többet repülni Istenéhez... Könyörgött a magányért.

Valladolidban az 1587. év áprilisában tartott káptalanon azzal vádolta magát, hogy teljesen alkalmatlan a kormányzásra. Könyörgött, hogy mentsék fel a *De los Martires perjelsége* alól, melyet már harmadízben viselt. Nem hallgattak rá. A főnökök elismerték, hogy van benne valami rendkívüli kiválóság, mely Istennel való egyesülésén alapszik. Egy licenciátus Sevillában azt mondta róla: „Ez egy megtestesült szeráf, egy égő fáklya”. Szent Teréziának az volt róla a véleménye, hogy „oly magas fokára jutott a szentségnek, amilyenre csak egy tiszta teremtmény ebben az életben jutni képes”.

Éles megfigyelőképességével hamar felismerte az emberek kendőzni kívánt hibáit. Granadában a perjel és a konvent fel akart venni egy jelöltet kiváló tulajdonságai miatt. János nem helyeselte. Mikor az okot kérdezték tőle, ő csak ennyit felelt: „Majd meglátják, hogy miért.” Mégis felvették. Novícius volt már, amikor megjelent egy nő két gyermekkel, s hangosan követelte, hogy adják vissza férjét, gyermekei atyját.

János sohasem izgult. Szerinte a nyugtalankodás mindig hiábavaló dolog. Esténként minden egyes szerzetes lelki nevelésével foglalkozott. Oly gyöngéden szerette őket, mintha tényleg mindegyiknek édesatyja lett volna. Angyalos Lajos idejében egyetlen novícius sem lépett ki, pedig tizenketten voltak. De az is igaz, hogy ha János atya mint perjel észrevette, hogy az egyik vagy másik szomorú és csüggeteg, akkor magához hívatta. Kiment vele vagy a kertbe, vagy a környékre, s akármekkora volt is az illető bánata, jókedvűen, megvigasztalódva jött vissza. Azzal az elhatározással, hogy a mi Urunk kedvéért kész szeretetből a legnagyobb szenvedéseket is elviselni. Keresztes János eszes ember volt, akit a hit fénye irányított. A szerzeteseket gyakran vezette ki a vidékre. Mikor megkérdezték tőle, hogy mi ennek az oka, így válaszolt: „Azért, hogy ha a kolostorban vagyunk, annál kevesebb kedvünk legyen kimenni.” Szerzeteseivel mindig emberségesen bánt, s nem tekintette őket gépeknek. Tudta, hogy ha az előljáró túlságosan szigorúan kezeli őket, akkor csüggeteg lelkűekké válnak. Hozzátette, hogy az ilyen kormányzat esetén alapos a gyanú, hogy az ördög keze van a dologban.

1588. június 19-én nyílt meg *Madridban* a reformált kármelita Rend *első nagykáptalanja*. Itt felolvasták *V. Sixtus pápa brevét*, amely Doria Miklós és Rocca János együttes fáradozásának az eredménye volt. Ennek értelmében a Reform a rend generálisának lesz alávetve, de *kormányzását* a sarutlanok által választott *Vikárius generális* gyakorolja. A brevét gyakorlatilag teljhatalmat biztosított a Vikárius generálisnak az egész kongregáció felett.

Grácián ideje lejárt és helyette *Doria Miklóst* választották meg Vikárius generálissá. Melléje hat tanácsost adtak, hogy ezek segítsék a kormányzásban. *Az első Keresztes János*, a második pedig Jézusról nevezett Antal atya volt. Terézia, már tizenkét évvel ezelőtt, mikor látta Rocca János szabálytervezetét, megmondta: „Ez az, amitől az én leányaim félnek. Attól remegnek, hogy lesznek majd szigorú előljárók, akik elviselhetetlen terheket raknak reájuk.”

A viharfelhők tehát már gyülekeztek Kármel hegyén.

Segoviában

János atya Szent Teréz kísérőjének, Jézusról nevezett Katalin anyának írt leveléből tudjuk, hogy úgy érezte magát *Andalúziában*, mint Jónás, miután őt az a bizonyos cethal a távoli kikötőben kiokádta. Visszavágyott *Kasztíliába*. Amit Grácián atya nem akart, vagy nem tudott megoldani, azt megvalósította P. Doria. János atya úgy látta, hogy nyolc év után megvalósulnak álmai. 1588 júniusában Madridban összeült az első rendi nagykáptalan, melyen Keresztes János, mint *granadai házfőnök* is megjelent. A megválasztott négy *definitor* között ő volt az *első*. A *Rendi Tanács* hat tagja között pedig a *harmadik*. Emellett megválasztották *segoviai házfőnöknek* is. A káptalan június 11-én zárult. Így tehát Keresztes János atya segoviai prior lett, és P. Doria generális vikárius távollétében pedig annak helyettese. A „Consulta”, a Rendi Tanács, szeptember 16-án elrendelte, hogy a vikárius generális látogassa végig az egész kongregációt, 1589 februárjáig. Távollétében Keresztes János gyakorolta egész hatalmát. A kormányzás fölemésztette minden idejét. Éjjelente alig aludt valamit. Dolgoznia kellett a Rend Ordináriumán, Ceremoniálóján, Propriumán és a „novíciusok oktató könyvén”. Mindent meg kellett szervezni és emellett még a beérkezett levelekre is válaszolni. Mindenki nagyon meg volt elégedve kormányzásával. Ugyanebben az évben kezdték el a segoviai új Kármel építését. Ez a segoviai kolostor két okból is kapcsolódik Keresztes János személyéhez. Az egyik, hogy ő adta az indítást a zárda megalapítására. Gyónógyermeké, Anna de Penyalosa férje, végrendeletében úgy rendelkezett, hogy vagyonából vagy egy kórházat, vagy pedig egy kolostort alapítsanak. Az özvegy, János atya tanácsát kérte, és az javasolta neki, hogy alapítson egy kármelita kolostort. A másik, hogy az ő házfőnöksége alatt készült el az új épület. A kolostornak eredetileg csak hat lakója volt. Mikor azonban a Rendi Tanács székhelye lett, minek következtében a tartományfőnök, a hat tanácstag, továbbá még novíciusok részére is kellett elhelyezést biztosítani, az épület kicsinek bizonyult. Emellett egészségtelen és nedves volt. Mikor Keresztes János lett a házfőnöke, elhatározta az újonnan megvett és átalakított épületbe való átköltözést. Az anyagiak tekintetében ismét *Anna de Penyalosára* támaszkodhatott. Bár az atya egészsége már nagyon leromlott, mégis gyakran végzett fizikai munkát az építkezésnél. Segített a kőműveseknek, hordta a köveket, télen-nyáron hajadon fővel, szegényes daróc csuhában. Pedig *Segoviában* télen kemény hideg van.

Az építkezések alatt baleset is történt. Kőfejtés közben Péternek, az egyik munkásnak a keze két kő közé szorult úgy, hogy két középső ujját teljesen laposra préselte. Éppen ekkor érkezett oda János atya, aki megkérdezte, hogy mi történt. Péter megmutatta szétronsolt ujjait. A házfőnök megfogta azokat, mire azonnal rendbejöttek úgy, hogy a szerencsétlenül járt Péter munkáját késedelem nélkül folytathatta.

János atya vásárolt a házhoz még egy kertet is. Ennek végén volt a Varjú-szikla, ahol a varjak fészkeltek. Ez alatt volt egy kis bemélyedés, rekettyével és bozóttal körülvéve. Ez a barlangocska nem volt mélyebb mint egy fekvő ember. Ez volt János atya remete barlangja. Itt töltötte minden rendelkezésre álló idejét. Előfordult, hogy keresték, és itt találták meg a priort. Ő erre így szólt: „Az Isten szerelmére, kérem hagyjanak most békében! Most nem tudok emberekkel tárgyalni.” Volt, hogy titkára éjszaka a fák alatt találta meg, amint elmerülten imádkozott. Más alkalmakkor, az enyhe nyári segoviai éjszakákon, titkára gyakran találta János atyát saját cellája ablakánál elragadtatásban. Ilyenkor hiába rángatta ruháját, mozdulatlan maradt. Így nem tehetett mást, mint leült a lábához és várt az elragadtatás végéig, ami néha csak hajnalban következett be. Az ilyen esetek utóhatásai sokszor az egész nap tapasztalhatók voltak nála. János atya hosszú órákat töltött imában a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt. Hogy a köznapi dolgokra tudja terelni figyelmét, erőt

kellett vennie önmagán. Néha mialatt valakivel sétált, ökölbe szorította a kezét és titokban a falnak ütötte, hogy el ne veszítse a beszélgetés fonálát. Emiatt izületeiről lehámlott a bőr. A kármelita nővérek perjelnöje említette, hogy a rácsnál meglátszott rajta mennyire erőlködik, hogy odafigyeljen a beszélgetés tárgyára. Kézzelfogható volt, hogy ez a dolog nem tőle függött, mert a lelkét Isten annyira magához emelte. Annak ellenére, hogy a *Consulta* igen sok munkát adott neki, továbbá, hogy súlyos vezekléseket végzett, gyakori elragadtatásainak is csak nehezen tudott ellenállni, mégis mindig ott volt az éjjeli zsolozsmán. Csakis természetfeletti okokkal magyarázható, hogy mindezek ellenére nem roskadt össze.

Mint házfőnök egy igen szegényes cellában lakott, mely olyan kicsi volt, hogy alig tudott benne megfordulni. Egy előnye azonban volt, hogy közel volt a kórushoz és a legmértősebb Oltáriszentséghez. Cellájának ékessége egy fakereszt és egy kép volt. Berendezése egy priccs, melyet ágyként használt és egy asztal. Ez utóbbi egy deszkából állt, forgó sarokvassal a falba erősítve, így az használat után felhajtható volt. Könyvtárra nem volt szüksége. Ha egy könyv kellett neki, kivette a kolostor könyvtárából és használat után visszatette.

Cellája ajtaja felett volt egy kinyúló fadarab. Barnabás testvér gyakran megfigyelte, hogy rajta egy szép galamb ült, amely nem turbékolt, soha sem szállt le enni, mint a többiek. Evangelista János atya azt állítja, hogy ugyanezt a galambot látták a perjel granadai cellájában is. Mikor a galambról említést tettek neki, ő csak ennyit mondott: „Hagyják csak!” A testvérek valami jelentőségteljes és csodálatos szimbólumot véltek benne felismerni.

Mint már említettük kormányzása erőteljes és atyai volt. Nem nézte el alárendeltjei hibáit, de szeretettel intette meg őket. Egyik húsvét hétfőn nagy ünnep volt a kolostorban. A nagymisére több előkelőség volt hivatalos. Az atya, akinek a beszédet kellett volna mondania, rossz hangulatban volt, és feladatát az utolsó pillanatban lemondta. János atya ezt szó nélkül hagyta. Nemsokára világiak jöttek a kolostorba, akikkel a szónoklást lemondó atya szívesen elbeszélgetett volna. Amikor fogadásukra engedélyt kért, a prior azt szokása ellenére megtagadta. Ez volt számára a legalkalmasabb büntetés. A vétkes most már elgondolkozott, belátta hibáját és megbánta.

Egy alkalommal a rendi előírásoknak megfelelően, a perjelnek saját kezével kellett egyik szerzetesét ostorral megfenyíteni. Megtörténte után, a bűnös így szólt hozzá: „Atyám, remélem, hogy a mennyben látni fogom azt a kezét, mely nekem ezt a büntetést adta!”

Nem tűrte, hogy másokat megszóljanak. Ahol tudta, megvédte a megtámadottat. Szabad idejében szívesen volt együtt a laikus testvérekkel, a novíciusokkal és a tanulókkal. Örömmel segített a sekrestyésnek az oltár díszítésében. Alárendeltjeiért mindent megtett. Így történt egyszer, hogy a legnagyobb téli hidegben levetette saját szerzetesi ruháját, és egyik rendtársának adta, majd a testvér erősen viselt ruháját vette fel. Ha kiürült a kolostor pénztára, leállította az építkezéseket, mert inkább építette az „élő templomokat” – ahogyan rendtársait nevezte –, akik szükségét szenvedtek.

Saját háza és rendje dolgain kívül, foglalkozott világiak lelki vezetésével is. Mint *Baezában* és *Granadában*, úgy *Segoviában* is időnként felkeresték előkelő személyek, hogy tanácsát és lelki vezetését kérjék. Mindenki számára elérhető volt; legyen az szegény vagy gazdag, művelt vagy műveletlen.

Gyóntatószéke az öregtemplom lépcsője alatt állott. Egyesek azt állították, hogy belőle időnként világos fény sugárzik ki, mintegy jelképe a kiáradó kegyelemnek. Élt ott egy előkelő, szép leány, Angela de Aleman, igazi világi hölgy, akit egész Segovia ilyenek ismert. Keresztes János szentségének híre arra indította, hogy keresse fel gyóntatószékét. A Szent figyelmeztetésére, az egész város ámulatára, teljesen megváltoztatta életmódját. Ettől kezdve sokkal szerényebben jelent meg, szegényes öltözetben, ékszerek nélkül. Órákat töltött imádságban és elmélkedésben, böjtölt és uralkodott magán. Így az egész város számára igazi

példaképpé vált. Később azt állította, hogy szent gyóntatóját úgy látta, mint akit fényesség vett körül. Fején pedig olyan dísz volt, mint amilyennel az apostolokat szokták ábrázolni.

Egy másik megtérés is ismerté vált, melyet Keresztes János eszközölt ki. Egy férfi írott szerződéssel elkötelezte magát a sátánnak, és ezt saját vérével írta alá. A Szent beszédére megtért, és elment hozzá gyónni, de nagyon félt. Aggodalommal töltötte el az az írás, melyet a sátánnak átadott. Nem látott ugyanis semmi lehetőséget arra, hogy azt visszakapja. Keresztes János azzal vigasztalta, hogy ő majd visszaszerzi. És valóban. Egy alkalommal imába merült és akkor a sátán odadobta neki a papírost, mondván, hogy Szent Baziliusz óta senki sem győzte le őt úgy, mint János atya. Ne gondoljuk azonban, hogy János atya csak azokkal foglalkozott, akik lelki vezetését kérték. A környezetébe kerülő emberekkel is érdeklődve és szeretettel törődött. A kolostor borbélyja is jól ismerte a házfőnök szeretetreméltó modorát. Látta, hogy mindenben segít, amire kéri, és mindazok, akik hozzá fordulnak, megerősödve távoznak tőle. A borbély felmérte a rendház szegénységét, munkáját ingyen végezte. De fáradtságáért néha meghívták ebédre, máskor pedig ruhát adtak neki. A jólelkű borbély abból kiindulva, hogy a neki és társának kínált ebédből két szerzetest lehetne megebédeltetni, egyszer elhatározta, hogy munkája végeztével azonnal elhagyja a kolostort. Mikor távozni akart, megjelent János atya, és mint aki kitalálta gondolatait, biztosította, hogy az étel nem fog hiányozni rendtársainak. Máskor a borbély a kolostorba menet azon gondolkodott, hogy milyen nagy szüksége lenne egy új zekére. Munkája végeztével éppen indulni készült, mikor váratlanul hozzálépett Bertalan testvér, és a házfőnök megbízásából sok szeretettel átadott neki egy nagyon jó zekét. Ezt kénytelen volt elfogadni.

Segoviában volt egy kármelita apácázárda is, melynek alapításakor 1574-ben – Teréz anyával együtt – Keresztes János is ott volt. Ide járt minden héten egyszer, vagy ha a szükség úgy kívánta többször is, hogy a nővéreket meggyóntassa, pedig a kolostor nem is volt közel. Ezt megtette hóban és fagyban is. Egy alkalommal alig lépett ki a kolostorból, mikor térdig esett egy behavazott gödörbe úgy, hogy egy ideig még mozdulni sem tudott. Mindazonáltal kísérője tanácsát nem fogadta meg, és nem ment vissza hogy rendbe tegye magát, hanem folytatta útját a nővérekhez. Lelki vezetésének eredményei mindenki számára nyilvánvalóak voltak. A főnöknő úgy látta, hogy a gyóntatási napokon a zárda földi mennyországgá vált. Mert ilyenkor a nővérek nem gondoltak másra, mint az erényekben való előmenetelükre. János atya nem sajnált semmi fáradtságot sem. Nem volt kivételező, neki mindegy volt, hogy főnöknőről vagy újoncra van-e szó. Ha bármelyik nővérnek szüksége volt rá, mindaddig nem ment el, amíg nem segített rajta. Még akkor sem, ha emiatt késve érkezett az étkezéshez, vagy más kellemetlenségei adódtak belőle. Felülmúlhatatlan volt lélekismerete és lelki vezetői képessége. Nagyon tisztelte a lelkeket és nagy volt a felelősségtudata. Sohasem készítette akármelyik nővért vagy gyónó gyermekét, hogy meghatározott gyóntatóhoz menjen. Az ilyen irányba való befolyásolást messzemenően helytelenítette. Erről világosan tanúskodik az *Élő Szeretetlángban* vallott felfogása.

Doria atya egyszer ezt mondta az apácáknak: „Keresztes János atya szavai olyanok, mint a borsszemek, melyek felkeltik az étvágyat és újra fölmelegítenek.” Némely esetben sok türelem és misztikus ismeret kellett ahhoz, hogy egy-egy nővért meggyőzzön arról, hogy számára más imamód való. Amit ajánlott, azt nyomban meg is tanította.

A nővéreknek tartott beszédeiben és a velük folytatott társalgásban a legkedvesebb témája a *szenvedés* volt. Az erről szóló szavak a szívéből fakadtak. Egy alkalommal a klauzúrába kellett belépnie, melyben megpillantott egy Jézus szenvedését ábrázoló allegorikus képet. Ez előtt hosszasan elmélkedett, majd néhány latin szót mondott, amit a nővérek nem értettek. Az egyik apáca érdeklődésére csak annyit válaszolt: „Leányom, ne keressen mást, mint a teljesen csupasz keresztet. Ez édes dolog.”

Valószínűleg 1591 tavaszán – mikor arról volt szó, hogy Mexikóba küldik – kérette *testvérét* Ferencet, hogy földi életében még egyszer beszélhessen vele. Egy este, a titoktartás

kötelezettsége mellett, a következőket mondta el neki. Amint valamelyik nap a kolostorban lévő feszület előtt voltam (fivére nem pontosan emlékezett, mert nem feszület, hanem festmény volt), úgy tűnt nekem, hogy sokkal méltóbb helye lenne annak a templomban. Ott nemcsak a szerzetesek, hanem a hívők is hódolhatnak előtte. Miután az áthelyezés megtörtént – a legmegfelelőbb helyre –, ima közben az Úr így szólt hozzám: „János testvér, kérj tőlem amit akarsz ezen szolgálatodért, mindent megteszek neked!” Én azt válaszoltam: „Amit én kérek, az a *szervedés*, amit érted akarok elviselni. Inkább a szenvedést kapjam, mint azt a sok megbecsülést, melyben minden érdem nélkül részesülök.”

Alonso atya szerint, bánásmódja annyira kedves és alázatos volt, és ezzel annyira megnyerte alárendeltjeit, hogy azok úgy szerették mint saját édesapjukat. Eljárásmódjára jellemző a következő eset: Egyik este, mikor tilos volt a beszélgetés, miközben a folyósón járt, látott két beszélgető atyát. Anélkül, hogy egy szót is szólt volna nekik, pusztán nézésével figyelmeztette őket engedetlenségükre. Másnap az üdülési időben hozzájuk csatlakozott és megkérdezte, hogy miről beszélgettek az este. Mindketten mellébeszéltek. Erre ő pontosan megmondta, hogy ki mit mondott. Az atyák nagyon csodálkoztak azon, hogy hogyan világosította fel őt Isten a dolgokról. Tudták, hogy beszélgetésüknek más tanúja nem volt, és azt ő nem hallhatta meg.

Fivérének, Ferencnek tett vallomásából, valamint lelki gyermekeihez intézett leveleiből kitűnik, hogy Jézus iránti szeretetből szenvedélyesen ölelte magához a keresztet. Nemcsak, hogy nem kerülte a szenvedést, hanem örvendezve ment elébe, és szinte jóleső érzéssel merült annak tisztító lángjába. Ami az igazi misztikust megkülönbözteti a többitől, az nemcsak a vezeklés és mindenféle fájdalom elviselésére irányuló óhaj, hanem az egyre növekvő vágy a megaláztatások után. Ezt annyira szomjazza, hogy valósággal elvárja a *gyalázatot* Krisztus szeretetéért.

Közben azonban Doria Miklós céltudatos lépéseket tett, hogy gátat vessen a teréziánus reformok keresztülvitelének. Ennek a lelkületnek a hangadói *Keresztes János* első definitor és *Grácián Jeromos* provinciális atya, továbbá *Jézusról nevezett Anna anya* voltak. Ez utóbbi vette át Teréz anya szerepét, annak 1582 októberében bekövetkezett halála után. Tehát elsősorban őket kellett elhallgattatni. Doria Miklós adminisztrációja, a Definitórium, 1588 májusában megfosztotta Grácián atyát aktív és passzív választójogától és minden hivatalától, mind saját rendtartományában, mind pedig az egész Rendben. Sőt később, azért, mert előjáróit megbírálta, kidaszították a Rendből. Az 1588. júniusi madridi nagykáptalan János atyát még első tanácsosnak nevezte ki. Két évvel később, az 1590. évi madridi rendkívüli nagykáptalanon egy szabálymódosítással kapcsolatban, Doria elképzelésével szemben a nővérek oldalára állt. Az 1591. évi madridi káptalan minden rangjától *megfosztotta* és mint egyszerű atyát küldte Segoviába. Anna anyától pedig három évre elvették az aktív és passzív választójogot.

Tűzpróba

Madridban 1591. június 1-jén újabb rendi káptalan kezdődött. Ezen a hat rendi tanácsos, a tartományfőnökök és azok kísérői vettek részt. Mikor János atya Segoviából útnak indult, az ottani zárda főnökasszonya kifejezte abbéli reményét, hogy mint a nővérekolostorok előljárója fog visszatérni. Ő azonban így válaszolt neki: „Leányom, ha tudná, hogy én milyen másra gondolok. Megmondom, hogy amikor a káptalan lefolyását imában Istennek ajánlottam, úgy tűnt nekem, hogy engem megfognak és egy sarokba dobnak.” Ahhoz, hogy megmondja, mi lesz a sorsa, nem volt szükség külön isteni sugallatra. Beosztása már most sem volt olyan biztos, mint két évvel ezelőtt. Viszonya P. Doriához, a Rend helyettes főnökéhez nagyon feszült volt. János atya példaképe volt a tökéletes engedelmességnek, de tisztségében tudott függetlenül véleményt alkotni, és azt *tiszteletteljesen, de szabadon kimondta felettesei szemébe is*. A szolgálalkú alárendeltség idegen volt tőle. Így két témában, mely P. Doriának szívügye volt, szembekerültek egymással. Ez a két kérdés a női kolostorok irányításának módja, és Grácián atya ügye, kivel szemben P. Doria erős ellenszenvvel viseltetett.

A női kolostorok irányításának ügye bonyolultabbá vált. A Rendi Tanács véleménye szerint az apácák irányításában, és minden zárdával kapcsolatos ügyben a *Rendi Tanács* az illetékes. Ettől féltek a nővérek, minthogy így fennállt egy bürokratikus, *személytelen vezetés* nyilvánvaló veszélye. Elsősorban attól tartottak és nem alaptalanul, hogy a Rendi Tanács a szabályokat – melyeket egyébként a pápai nuncius már megerősített – és az előírásokat tetszése szerint módosítani fogja. Ezért azt kívánták, hogy a pápa bocsásson ki egy brévet, melynek értelmében a Rendi Szabályok nem változtathatók meg. Nevezzen ki továbbá számukra egy sarutlan atyát, aki őket a Rendi Tanács beleszólása nélkül vezeti. Ezt a madridi főnöknő, a Jézusról nevezett Anna – még Terézia életében – négy vagy öt főnöknővel megbeszélte. Amikor ezt P. Doria látogatása alkalmával előterjesztette, az lelkesen beszélt ennek előnyeiről. De a főnöknő nem elégedett meg ezzel és a beszélgetést úgy irányította, hogy P. Doria az összes nővér jelenlétében, kénytelen volt megerősíteni, hogy az *egyszemélyes irányítást helyesli*. Maga is hajlandó volna gyalog Rómába menni, hogy a pápától egy brévet eszközöljön ki a nővérek Rendi Szabályainak megerősítésére. Minthogy az ügyben semmi sem történt, a nővérek egy tekintélyes világi papnak adták át, aki a kívánt értelemben kiállított brévet ki is eszközölte. Így a kármelita apácák, habár alárendeltjei maradtak a sarutlanoknak, de függetlenné váltak a Rendi Tanácstól. Saját előljárójuk is lehetett. Az apácák ilyen önkényes eljárását az öntudatos Doria nem tudta elviselni, és hátbatámadásnak tekintette. Az volt a véleménye, hogy ezek után a zárdához semmi köze sincs. Keresztes János nem fogadta el ezt az értelmezést, mert az kemény és igazságtalan volt, tekintettel arra, hogy az apácák nem akartak kiválni a Rendből, csak a Rendi Tanácstól akartak függetlenek lenni. *Keresztes János* ennek következtében, súlyos *ellentétbe került* felettesével. A hírt még jobban feszítette az a körülmény, hogy a Lisszabonban tartózkodó *Grácián atya* lépéseket tett annak érdekében, hogy Keresztes János legyen a nővérek biztosa, vagy *vizitátora*. P. Doria arra gyanakodott, hogy ebben János atya keze is benne van, pedig tévedett. Minthogy János atyának erényei és hivatali beosztása folytán igen erős erkölcsi hatalma volt, P. Doria azt feltételezte, hogy ellene dolgozik, és terveit veszélyeztetheti. Ebben tévedett, mert Keresztes János ellensége volt minden helytelen eljárásnak. Véleményét mindig *nyíltan megmondta*, és semmit sem tett titokban. A másik ügy, mely János atyát szembe állította P. Doriával, Grácián atya ügye volt. P. Doria ellenséges érzülettel viseltetett P. Gráciánnal szemben és őt legszívesebben kitalította volna a rendből. Ezzel szemben Keresztes János, habár nem értett egyet minden pontban P. Grácián magatartásával, nem tudta elviselni a vele szemben tanúsított ellenséges érzületet. P. Grácián sokat tett a reformok

érdekében, és Szent Teréz bizalmasa is volt. János atya jól ismerte az események szerencsétlen kimenetelét. Erről *Evangelista János atya* tudósított bennünket. Még Segoviában történt: Evangelista János atya a priorhoz ment, hogy vele valamit megbeszéljen. Minthogy Keresztes János éppen elragadtatásban volt cellájában, nem zavarta őt. Az első adott alkalommal azonban megkérdezte, hogy milyen élményben volt része. Keresztes nem akart róla nyilatkozni. János atya sürgetésére azonban, azzal a feltétellel, hogy az ő életében nem beszél róla, a következőket mondta: „Láttam a rendfőnök helynökét és a definatorokat, amint bementek a tengerbe. Utánuk kiáltottam, hogy jöjjenek vissza, mert megfulladnak! Úgy láttam, hogy a víz először a lábszárukig, majd térdig és végül derékig ért. Közben állandóan kiabáltam, hogy álljanak meg. Nem tudtam semmi mást elérni, mint, hogy ne menjenek tovább és ne fulladjanak meg.” Evangelista János hozzáteszi, hogy ez akkor volt, mikor Grácián ügyét tárgyalták. A „kiabálás” azokat a *leveleket* jelenti, melyeket János atya P. Doriának és a definatoroknak küldött. A levelek bátrak és erőteljesek voltak. Mivel azokat P. Evangelista János is elolvasta, ő az egyik elküldéséről lebeszélte, mert véleménye szerint nehézségeket okozhat. János azt mondta, hogy kötelessége lelkiismerete szerint cselekedni. Az elmondottakból láthatjuk, hogy Keresztes János a felismert igazság és igazságosság mellett mindig kiállt. Tette ezt anélkül, hogy figyelembe vette volna a másik vagy akár a saját személyét. Emiatt nem volt népszerű több előjáró szemében. Ezek közé tartozott P. Doria is, aki benne terveinek kerékkötőjét látta, s igyekezett őt félreállítani. Így még azok a káptalani tagok, akik elvileg helyeselték Keresztes János felfogását, sem mertek kiállni mellette. Emiatt szóba sem jöhetett, hogy ő legyen a zárdák előjárója. P. Doria tervei kivitelezésében segítségére jött, hogy Mexikóból – az ott megalapítandó tartomány részére – tizenkét atyát kértek: közéjük Keresztes János is jelentkezett.

Néhány nappal a káptalan bezárása után érkezett meg Rómából *XIV. Gergely pápa brévéje*. Ez V. Sixtus brévéjét, mely a szerzetesnők vezetésére vonatkozott, P. Doria és a Rendi Tanács kívánságának megfelelően megváltoztatta. Így már feleslegessé vált, hogy János atyát az országon kívüli beosztásba helyezték. P. Doria arra gondolt, hogy *Segoviába* küldi *priornak*. Mikor János atyát erről értesítették, ő ezt nem vállalta, azzal, hogy nem kíván többé semmilyen vezető beosztásban lenni. Inkább saját lelke üdvének akar élni. Ezek után P. Doria úgy rendelkezett, hogy menjen *Andalúziába*, anélkül, hogy számára meghatározott házat jelölt volna ki. A madridi káptalan döntését a szerzetesházak felháborodással fogadták. Nem így János atya, aki teljesen alávetette magát Isten akaratának. Álláspontját a Jézusról nevezett Annának írt levelében a következőképpen indokolta: „...számomra nagyon kedvező, amennyiben szabad és mentesített vagyok a lelkekkel való gondoktól, ha akarom, Isten jóvoltából megízlelhetem a békét és az egyedüllétet, önmagam és minden dolog elfelejtésének élvezetes gyümölcsét. Jó ez mások számára is, ha látják, hogy engem félretettek, mert így mentesek lesznek azoktól a hibáktól, melyeket az én nyomorúságom folytán elkövethettek volna.” Mihelyt bizonyossá vált elutazásának időpontja, elbúcsúzott barátaitól és a kármelita nővérektől. Azok mind csodálkoztak, hogy bár tudták milyen nagyon szenved, mégis mennyire vidám és nyugodt. Mikor Penyalosa Annától elbúcsúzott, az előkelő hölgy sírva kérdezte: „Hogyan, Atyám, Ön elmegy és engem itt hagy?” Az Atya így vigasztalta őt: „Ne szomorkodjék! Utánam fog küldeni és el fog engem hozatni.” Akkor még senki sem értette ezeknek a szavaknak az értelmét. Azonban két évvel *Ubedában* bekövetkezett halála után, Dona Anna és testvére, a holttestet Madridon keresztül átszállították Segoviába. A segoviai nővérekre mély benyomást tett megtámadott egészsége, de még inkább az a nyugalom és derű, amely lelkét eltöltötte. Amikor a történetekre célozva kérdéseket tettek fel neki, csak annyit mondott: „arról ne beszéljünk!” Mikor közölte úticélját, az egyik nővér így szólt: „De hova megy főtisztelendőséged! Hiszen *Penyuela* elhagyatott és barátságatlan vidéken van!” Így válaszolt: „A kövek között inkább otthon érzem magam, mint az emberek között.”

P. Diego, aki a segoviai szerzetesházban utódja lett, így nyilatkozott róla: „Nagyon sok utánozni valót találtam abban, amit példája, erényei és erkölcei által felépített, nem csak a szerzetesházban, hanem a világiak körében is, akikkel kapcsolatban volt.”

János atya ebben az időben valóságos *üldözésnek* volt kitéve. Evangelista Diego atya nem elégedett meg azzal, hogy János atyát munka nélkül lássa, hanem láthatólag kereste az alkalmat arra, hogy őt megalázza. Néhány nappal a káptalan után, mikor János atya még Madridban volt, az üdülési órában felmerült egy lelki téma. A Misztikus Doktor a vitában az őt jellemző hozzáértéssel és utánozhatatlan átéltséggel szólalt fel. Mindenki figyelmesen és lelkesen hallgatta. Evangelista Diego, aki szintén jelen volt, ezt nem tudta elviselni és visszaélve új definatori rangjával, udvariatlanul és megvető szavakkal felszólította, hogy hallgasson. Ő azonban, mintha nem is neki szólnának ezek a megalázó szavak, melyeket ez a hiú és gyűlölködő fiatalember mondott, mosolygó arccal fogadta.

A János atyával szembeni ellenszenv és bizalmatlanság egyesek részéről nagyra nőtt azalatt a hónap alatt, melyet még Madridban töltött. Az egyik atya bizalmas utasítást kapott a madridi priortól, hogy ne veszítse őt szem elől. Keresztes János erről valahonnan tudomást szerzett, és még bízta is az atyát, hogy csak teljesítse kötelességét.

Penyuelában és Ubedában

Mint láttuk, XIV. Gergely pápa brévéjének következtében Keresztes János jelenléte Spanyolországban nem jelentett veszélyt P. Doriának, terveit keresztülvitelében. Minthogy János atya határozottan visszautasította a segoviai házfőnöki beosztást, mert teljesen *remete életet* kívánt élni, így P. Doria őt Andalúziába küldte.

1591. augusztus 10-én érkezett *La Penyuelába*, ahol nagy örömmel fogadták. Minthogy az út több mint 300 km, azt erősen megrendült egészségi állapota miatt valószínűleg több pihenővel tette meg. Ha Kasztíliaból Andalúziába megyünk, az első konvent Penyuela. Amint ide megérkezett, azonnal írt Jézusról nevezett Antal atyának, a tartományfőnöknek. Jelezte, hogy alattvalója kíván lenni és kérte rendelkezését, hova menjen és mit tegyen. Minthogy a választást rá bízta, így Penyuelában maradt. A kolostor a *Sierra Morena* keleti nyúlványain helyezkedett el. Zord, hegyes vidék, terebintfákkal, vadfügével, erikafákkal és illatos füvekkel borítva. Ez számára az egyedüllét és a csend hona volt. Itt minden idejét, melyet a közösségi programok nem foglaltak le, belső imában töltötte. Részben cellájában, részben a kert elhagyatott helyein, vagy pedig a hegyen tartózkodott. Pirkadat előtt kelt fel, elhelyezkedett a kertben a fűzek között egy árok partján, melyben víz folyt. Térdre ereszkedett és elvégezte reggeli imáját. Máskor nem elégedett meg a kerttel, hanem engedélyt kért a priortól, hogy kimehessen a hegyre és ott kedve szerint átadhassa magát az isteni szemlélődésnek. Ilyenkor gyalog ment egy fákkal körülvett forráshoz. Ott térden állva, összetett kezekkel – mindig így imádkozott – addig tartózkodott, míg csak nem hallotta a harang hangját, amely valamely közösségi foglalkozásra szólította. Majd visszatért kis cellájába, melyben ágyként egy gallyakból összerótt, szalmával összefont alkalmas szolgált. Ez idő tájt írt a „*Guadalcazari képek*”-ről, mely azonban sajnos elveszett. Itt dolgozta át nagy művét, a *Szellemi páros éneket*. Egyébként mindenben olyan engedelmes volt, mint egy novícius. Nem engedett meg semmiféle megkülönböztetést a maga javára, még az étkezésben sem, habár beteg volt. Mint a többieknek, élélme babbal és árpával kevert búzakenyér és némi főtt zöldség volt. Néha lelkipásztori munkát is végzett a 15 km-re lévő *Linaresben*. Ha az ilyen utak alkalmával nagyon gyöngének érezte magát, megbízta kísérőjét, hogy hozzon magával kenyeret az útra, amit aztán egy patak partján elfogyasztottak.

Július végén vagy augusztus elején nagy veszélybe került a kolostor. Kristóf testvér ugyanis a learatott gabonaföldön a gyomnövényekből tüzet gyújtott. A tarló szárai magasak voltak. Hirtelen szél kerekedett, és a tűz a kolostor felé vette irányát. A templom már füsttel volt tele, és úgy látszott, hogy már nincs menekvés. Míg a többiek az oltással foglalkoztak, János letérdelt a tűz előtt és imádkozott. Az pedig nem terjedt tovább. Ebben a testvérek csodát láttak.

Egyik este fenyegető zivatar felhői gyülekeztek az égen. Mindenki attól tartott, ha kitör, elpusztítja a szőlőt az olajligettel együtt. De János megnyugtatta őket, hogy ne féljenek. A kolostorhoz ment, az égre emelte szemeit, majd keresztet vetett a négy égtáj felé. A zivatar egyszerre úgy eltűnt, mintha elfűjták volna. A testvérek csodálkozva adtak hálát érte Istennek.

A penyuelai kolostorban nagyon hiányzott az Istenanyáról nevezett János testvér, aki jól értett a mezőgazdasághoz. Súlyos betegen Baezában feküdt. Mikor egy alkalommal róla beszéltek Keresztes János előtt, megkérdezte, hogy miért nem hozzák haza. Az atyák megmondták, hogy nem lehet, mert annyira beteg. Erre bízta őket, hogy hozzák csak ide Penyuelába, meglátják, meg fog gyógyulni. Végül is elküldtek a betegért egy testvért. Azt mondta az aléltan fekvő betegnek, hogy jöjjön vele, mert Keresztes János atya várja őt. Erre a beteg kinyitotta szemeit, erőre kapott és határozott hangon így szólt: „Induljunk hát!”

Penyuelába való megérkeztek a Szent átölelte, és az Istenanyáról nevezett János testvér ezt követően munkaképessé vált.

Közben János atya a levelekből szomorú dolgokról értesült. Vádaskodások folytak ellene. P. Diegónak, a 31 éves vizitátornak adatokat kellett volna gyűjtenie P. Grácián ellen. Küldetését arra is felhasználta, hogy a nővérek megfélemlítésével és félrevezetésével hamisan beállított tényekről jegyzőkönyveket vegyenek fel Keresztes János ellen. La Penyuela priorja és szerzetesei azt tanácsolták neki, hogy *tiltakozzék* ez ellen a vikárius generálisnál. Ő azonban inkább választotta azt, hogy csendben *elviseli* a fájdalmas és borzasztó rágalomhadjáratot. Nem panaszkodott, de leveleiben elejtett egy-egy kifejezésből megállapítható, hogy mennyire szenvedett. Még Doria is megállapította, hogy ezekre a dolgokra a vizitátornak nem volt felhatalmazása, és Keresztes János ellen emelt vádak alaptalanok. Mikor olvasni kezdte a rágalmozó jelentéseket, rendkívül mérges lett. Az 1594. évi káptalanon történt a felelősségre vonás. János atya súlyos büntetést kapott. A hamis vádiratot, mint nagy értéket megőrizte. Közben a megfélemlített granadai nővérek, egy táskára való iratát és levelét, nehogy az Diego kezébe kerüljön, elégették. Egyesek arra gyanakodtak, hogy Keresztes Jánost ki akarják a Rendből taszítani és ezért igyekeztek tönkretenni a becsületét. Mikor erre figyelmeztették, ő ezt válaszolta: „...édes fiam, sohase féljen attól, mert hiszen a ruhától csak azt lehet megfosztani, aki nem akar megjavulni, vagy megtagadja az engedelmességet. Márpedig én mindig kész vagyok jóvá tenni összes hibámat és engedelmeskedni, akármilyen büntetést rójanak is ki rám. Igen, inkább meghalni, inkább elpusztulni, mint vétkezni.”

Júniusban a Mexikóba induló atyák készülődtek az útra. Közben János atyát rosszul fogta el. Alattomos láz gyötörte, mely begyulladt jobb lábától eredt. Eleinte nem tulajdonított ennek jelentőséget, de a többiek sürgetésére törődnie kellett betegségével. Szent Hiláronról nevezett Ferenc atya is ugyanattól a betegségtől lett rosszul. Ő azt javasolta, hogy menjenek együtt *Baezába*. Minthogy a baezai zárda perjele Keresztes Jánost igen tisztelte, nála kedves fogadtatást és gyöngéd ápolást remélhetett volna. Viszont az *ubedai* perjeltől minden egyébre számíthatott, mint barátságos bánásmódra, mert azt egyszer valami hibájáért szigorúan megróttá. János atya ezért beteg testvérének azt mondta, hogy menjen Baezába, és ott kezeltesse magát, ő maga viszont *Ubedába* megy. 1591. szeptember 28-án hagyta el a penyuelai kolostort. Egyik régi barátja, hogy megkönnyítse az utat, szamarat bocsátott rendelkezésére, hajcsárral. Az utazás igen fájdalmas volt. Beteg lába annyira fájt, mintha lefűrészelték volna. Napokon keresztül egy falatot sem tudott enni. Ezért csak nehezen tudta a kis szamarat megülni. Már mintegy 38 km utat tettek meg, mikor a Guadalimar folyóhoz érkeztek. Kísérője azt ajánlotta, hogy pihenjenek egy kicsit és egyen valamit. A pihenésbe János atya beleegyezett, de enni csak spárgát kívánt, aminek ekkor nem volt évadja. Beszélgetés közben észrevettek egy kövön egy csomag spárgát. Miután gazdáját hiába keresték, elvitték, és az árát a kőre helyezték.

János atya már halálosan beteg volt, mikor megérkeztek az ubedai kolostorba. Itt a testvérek nagy kedvességgel fogadták, hiszen akadtak, akik az ő alattvalói voltak. Ők nagyon örültek, hogy ismét együtt lehetnek vele. Ezek ismerték erényeit és atyai vezetését, de nem így volt a priorral, P. Krizosztom Ferencel. Ennek oka egyébként az volt, hogy P. Ferenc prior alkalmatlan egyéniség volt bármilyen közösség vezetésére. Soha nem felejtette el, hogy mikor János atya beosztotta volt, néhány alkalommal figyelmeztetésben részesült. János atyát a perjel a legrosszabb cellába helyezte el, melyben mindössze fekvőhely és egy feszület volt. Az orvos *orbáncot* állapított meg. A fertőzést kezdetben rosszul kezelték, s ennek következtében sok gennycsomó keletkezett a beteg lábfejen. A legnagyobb közepén, ahol a keresztfeszítéskor Jézus lábát szöggel verték át, a csontok és az idegek találkozásánál. Szentünk sebe váladékával átitatott ruhájából – amint azt kortársai állították – kellemes illat áradt. Ezért mikor mosás közben az ő ruhája a többi ruha közé keveredett,

János atyáét rögtön ki lehetett választani. A perjel, Krizosztom atya rosszindulatú magatartása Szentünkkel szemben később sem változott meg. Amiben csak tudott, kellemetlenkedett neki. Betegsége ellenére is arra kötelezte, hogy részt vegyen a közösségi gyakorlatokon. Mikor egy alkalommal János atya kimentette magát, hogy nem tud elmenni az ebédlőbe, a prior hívatta és keményen megdorgálta az egész közösség előtt. Megtiltotta, hogy bárki is látogassa a beteget az ő külön engedélye nélkül. Mikor pedig látta, hogy Bernát testvér nagyon szolgálatkész János atyával, ráparancsolt, hogy többé ne merjen hozzá bemenni. Ezek után Bernát testvér írt a provinciálisnak, az öreg Antal atyának. Az azonnal Ubedába ment és alaposan megfeddte a perjelt szeretetlensége miatt. Néhány nappal Ubedába való megérkezése után, János atyán a baj teljes erővel kitört. Fekvőhelyéről többé nem tudott felkelni. Antal atya még Ubedában volt, mikor az orvos megállapította, hogy az eddigi kezelés nem elégséges. *Csonthártya gyulladás* következtében, sebészi beavatkozásra volt szükség. Ő ebbe nem csak beletörődött, hanem szeretettel is fogadta, mert betegsége Jézus öt szent sebére emlékeztette. Az egyik lábsebe középen volt, éppen ott, ahol Jézus lábán a szög helye lehetett. Ez volt a legnagyobb. A sebekből bőségesen áradt a genny, föl kellett tehát tární a lábnak és a lábikrának egy részét, hogy meg lehessen találni a bajnak a fészket, és azt megfelelő módon kezelni. Az orvos, előre látva az igen nagy fájdalmat, azt mondta János atyának, hogy a műtétet csak másnap fogja végrehajtani. Ugyanakkor beletette a sebbe a szondát és belemélyítette kését. A beteg odanézett a sebhez, látta, hogy az fel van vágva, a csontok és az inak szabadon vannak a saroktól egészen a lábikra felső részéig. Az orvos utólag ezeket mondta: „János atya az elképzelhető legborzasztóbb kínokat viselte el, és pedig páratlan türelemmel.” A romlott hús kimetszett darabjai, a genny és a vér egy porcelán csészében voltak. Egy fejfájós beteg hozzáért és a baja azonnal megszűnt. Annak ellenére, hogy János atya azért is akart *Ubedába* menni, mert ott nem ismerték, rövidesen híre járt, hogy a házban van egy szent és sokan érdeklődtek állapota felől. Maga az orvos is félrerakott a felhasznált kötszerekből saját betegei részére. Erénye legbuzgóbb propagálója kezelőorvosa volt, aki ismerte betege kezeléssel járó nagy fájdalmait, és látta, hogy azokat milyen türelemmel és minden panasz nélkül viseli el. Ugyanakkor azt tapasztalta, hogy mindig istenes dolgokról beszél vele. Nemsokára mindenki róla beszélt, részvételt osztottak bajában és boldogok voltak, ha valami szolgálatot tudtak neki tenni. A baj azonban mindig tovább terjedt testében. Mikor Lukács testvér megfordította őt, a vesék táján két gennyedő tályogot talált. Az orvos megvizsgálta és megállapította, hogy újból metszésre van szükség. Erre János így szólt: „Az semmit sem tesz, ha szükség van rá. Legyen meg az Úr szent akarata!” – és még maga sürgette a műtétet. „Nincs az az ember, aki ezt ki tudná bírni” – mondta az orvos. A gennyből délelőtt is és délután is 2-3 csészére való gyűjtöttek össze, és csodálatos módon, annak nem volt rossz szaga. Azonos volt a kötszer illatával. Olyan volt az illata, mint a rózsáé. Az a két fiatal leány, akik mosták ruháját és a kötszereket, versengtek, hogy melyikük végezze el a munkát. Végül is naponta egymást felváltva dolgoztak. Egy alkalommal a betegápoló áttette a derékaljra, hogy megvethesse ágyát. Mikor vissza akarta tenni, János kérte, engedjék őt magát visszamenni, úgy ahogy tud. Mikor megvizsgálták, kiderült, hogy vállán is van egy ökölnagyságú tályog, melyből másnap igen sok gennyet nyomtak ki. A beteg most sem panaszkodott. A sebek, valamint gyengesége megakadályozták abban, hogy helyzetet változtasson. Már alig tudott beszélni. Időről időre csak röpimákat mondott, vagy a szentírásból vett idézeteket. Minthogy csak könnyű ételt tudott enni, amivel a kolostor nem tudta ellátni, egy jótevő család küldte be nap nap után az ételt. Dona Clarának nem okozott nehézséget az élelem beszerzése, mert a kereskedők szívesen szolgáltatták ki az árút még a bolt kinyitása előtt is, ha arról volt szó, hogy valami Keresztes János részére kell. A szakácsnők azt állították, hogy a számára küldött leves a fazékban megszaporodott, míg ugyanabban a kosárban más részére küldött leves változatlan maradt. Ezt a jóakarátú külön főzést Szentünk később leállította, hogy ne részesüljön különleges elbánásban.

Sok emlék maradt fenn arról, hogy milyen módon viszonzta a beteg az iránta tanúsított gondoskodást. Egy alkalommal a többiek mind temetésen voltak, és az – akkor még világi – Szent Józsefről nevezett Péter testvér volt a ház felügyeletével megbízva. Neki az a gondolata támadt, hogy az olyan rettenetesen szenvedő János atyának a fájdalmait egy kis zene talán enyhítené. Ezért zenészeket hívatott. Ezt megtehetette, hiszen a perjel távollétében, ő volt a ház őrzésével megbízva. Mikor a zenészek megérkeztek, János atya úgy határozott, hogy ha már Isten megajándékozta ezekkel a nagy fájdalmakkal, melyeket azért szenved el, hogy érdemei nagyobbak legyenek, nem lenne helyes, ha azokat zenével és szórakozással csökkentené. Ezért megkérte a testvért, hogy a zenészeket ajándékozza meg valamivel és küldje el.

Szerzetestársai és a világiak gondolkodásával élesen ellentétben állt Krizosztom Ferenc prior magatartása. Mikor a La Penyuela-i prior, Diego atya meglátogatta, arcára volt írva megrökönyödése, látva, hogy a perjel sajnálja a betegétől az ételt. Hazatérve, a ház szerzetesei számára szép mennyiség búzát, a beteg számára pedig 6 tyúkot küldött. Az ubedai prior eljárásának az oka nem a kolostor szegénysége volt, hanem személyes ellenszenv a beteg iránt. Bernárd testvér, aki János atya cellájában aludt és gondoskodott róla, tanúsította, hogy a perjel még azt sem akarta megengedni, hogy a szennyes kötések kimossák. Mint mondta: „Alig hihető, hogy hogyan viselkedett a beteggel szemben és hogy mennyire megalázta. János atya azonban mindezt zúgolódás nélkül viselte.”

A Szent leveleket mondott tollba. Ápolója néha azt vette észre, hogy elragadtatásban van. Ezek előfordultak az orvos jelenlétében is. Ő ilyenkor úgy határozott, hogy a szükséges kezelést csak akkor végzi el, ha majd magához tér betege.

Utolsó napjai

János atya december 6-tól gyakran kérdezte, hogy milyen nap van. Mikor az orvos közölte vele, hogy nemsokára meg fog halni, így kiáltott fel: „Laetatus sum in his, quae dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus!” *Megörültem, mikor azt mondták nekem: Az Úr házába megyünk.* Az atyák el akarták hozni neki a szent Útravalót, de ő azt mondta, hogy majd idejében kérni fogja.

December 7-én, azaz a Szeplőtelen Fogantatás vigíliáján, állapotában rosszabbodás állt be. Erre mutatott a láz emelkedése is. Ekkor már tudta, hogy mikor fog meghalni. Halálának napjáról és órájáról ugyanis a Szűzanya 8 nappal előbb tájékoztatta. „Jól tudom – mondta –, hogy a mi Urunk irgalmat akar velem gyakorolni és megadja nekem azt a kegyelmet, hogy a matutinumot már az égben mondjam.” 12-én gyertyát kért, és elégette vánkosa alatt őrzött levelezését, nehogy megtudják, kik voltak a barátai és ebből kellemetlenségük származzék. 13-án ágyához kérette a perjelt. Mély alázattal kért bocsánatot tőle mindazokért a hibákért, amelyeket esetleg elkövetett, valamint azért a fáradtságért, melyet ápolóinak okozott. Végül elkérte a perjeltől a rajta lévő ruhát, hogy abban temessék el. Később a perjel, Krizosztom atya háromszor is odatérdelt a haldokló ágya mellé és megtörve bocsánatot kért tőle, hogy a ház szegénysége miatt nem tudott többet tenni érdekében. A beteg azt válaszolta, hogy teljesen meg van elégedve, és így is többet kapott, mint amit megérdemelt. Majd arra buzdította a perjelt, hogy bízzék az Úr Jézusban, mert eljön az idő, mikor a háznak meglesz mindene, amire szüksége van. A perjel zokogva ment ki a cellából, annyira meghatották a Szent alázatos szavai. Halálát várva, Keresztes János a nap folyamán többször is megkérdezte, hogy milyen nap és hány óra van. Mikor érdeklődtek, hogy miért teszi ezt, azt felelte: „Hála Istennek, a matutinumot már az égben fogom énekelni.” Betegsége alatt mindig nagyon fegyelmezett és összeszedett volt, de ezen a utolsó napon hallgatagsága és nyugalma még jobban feltűnt. Szemeit lehunyva tartotta, olykor azonban kinyitotta őket, s szeretettel tekintett egy rézből készült feszületre. Délután három órakor a beteg magához kérette *Sebestyén atyát*, akit ő öltöztetett be és szenteltetett pappá. Bizalmasan közölte vele, hogy *generálissá fogják választani*. Továbbá egy fontos üzenetet hoz tudomására a rendtartomány fejlődésével kapcsolatban, melyet továbbítania kell az elöljáróknak. Sebestyén atya akkor nem tulajdonított nagy jelentőséget a hallottaknak, mikor azonban az üzenetet továbbította, s látta annak szerencsés következményeit, a Szentnek ezen közbelépését csodának tekintette. Keresztes János délután öt órakor boldogan mondta, hogy már az éjjel az égben lesz. Ezután *kérte a betegek szentségét*. Nagy áhítattal vette fel, és maga felelt a pap imáira. Antal atya szólott hozzá, de ő bocsánatot kért, hogy nem tud válaszolni, mert „elemészt a fájdalom.” Mindenkitől bocsánatot kért, majd kérte a perjelt, hogy hozzák neki a Szentostyát imádásra. Néhány idősebb rendtag ott akart maradni a betegnél, de ő küldte őket lefeküdni, mert még elég idő van. Kilenc órakor lelkesen mondta, hogy még három órája van, mert „Incolatus meus prolongatus est.” Száműzetésem meghosszabbított. Ezután újra imába merült és olyan nyugodtan feküdt, hogy halottnak gondolták.

Tíz órakor, mikor megszólalt a harang, megkérdezte, hogy mire harangoznak. Mikor azt felelték, hogy a szerzetesek most mennek *matutinumra*, ő így szólt: „Én pedig Isten irgalmából majd fenn az égben fogom elmondani a Szűzanyával.” Tizenegykor feltűnő frissen felült ágyában és így szólt: „Hála Istennek, milyen könnyen érzem magamat.”

Körülbelül féltizenkettőkor elküldte Szent Józsefről nevezett Pétert a rendtagokért, mert „közeledik az idő”. Akik indulóban voltak a matutinumra, mintegy tizennégyen vagy tizenötven, bementek a cellájába. Mikor beléptek, a falra akasztották égő lámpásaikat. Azt kérdezték a Szenttől, hogy érzi magát. Erre ő megfogta a mennyezetről lelógó kötelet, s abba

kapaszkodva, felült az ágyában és így szólt: „Atyáim, nem volnának olyan szívesek velem elmondani egy De profundist, nagyon jól érzem magamat.” A szerzetesek készek voltak erre. Egyszerre csak egy fényes gömb tűnt fel a cella mennyezete és az ágy lába között. Úgy ragyogott, hogy teljesen elhomályosította a szerzetesek lámpáinak és a cellában elhelyezett oltáron égő öt viaszgyertya fényét. János nem tudta az összes zsoltárt végig mondani. Visszafeküdt, mondván, hogy fáradtnak érzi magát. Újra kérdezte: „Hány óra van?” Azt felelték neki, hogy még nem ütötte el az éjfélt. „Akkor már ott leszek Isten előtt, s mondom a matutinumot.” A testvérek tiltakoztak. Ők bíztak az Úristenben, s remélték, hogy vissza fogja adni János atya egészségét. Az atyák áldását kérték, s mivel a provinciális megparancsolja, megadta nekik. Buzdította őket, hogy legyenek engedelmesek és tökéletes szerzetesek.

Mialatt a *Recommendatio animaet* mondták, János atya jelt adott, hogy szakítsák félbe. Azt kívánta, hogy olvassanak neki valamit az Énekek énekéből. A perjel megtette. A Szent megismételt néhány szeretettől lángoló verssort, s azt mondta: „*Micsoda drágakövek!*”

Valamivel éjfélt előtt odanyújtotta feszületét valakinek e szavakkal: „Fogja a feszületet!” Azután mindkét karjával a takaró alá nyúlt, s kezeivel elrendezte egész testét. Azután újra átvette a feszületet, s elkezdett hozzá gyöngéden beszélni. Miközben a jelenlévő világi úriembertől visszavette a feszületet, az megragadta a kezét és megcsókolta. „Nem adtam volna oda – mondta –, ha tudtam volna, hogy ily sokba fog kerülni.”

A San Salvador templomának tornyán tizenkettőt ütött az óra. „Diego testvér – mondta a haldokló –, intézkedjék, hogy harangozzanak matutinumra, mert itt az ideje!”

...Mikor Keresztes János meghallotta a harang szavát, a feszületet kezében tartva így szólt: „*Atyám, kezeidbe ajánlom lelkemet.*” Azután körültekintett a jelenlévőkön, mintegy búcsúzva tőlük, s megcsókolta a feszületet.

Ebben a pillanatban – mondta Diego testvér – nagy fényességet láttam az ágyon. Gömb alakú volt s úgy ragyogott, mint a nap és a hold. Úgy, hogy az oltáron levő gyertyák és a cellában levő két mécses egészen elhomályosodott, mintha csak köd szállt volna rájuk. Mikor Diego látta, hogy a Szent nem mozdul többé és nincs benne élet, így szólt: „A mi Atyánk fölment az égbe ezen fény kíséretében.” Ezzel Ferenc atya és Máté testvér segítségével azonnal hozzáfogott, hogy fölravatalozza a Szentet. Csodálatosan kellemes illat áradt a súlyosan beteg és sokat szenvedett testből.

Éjfélt után egy óra tájban a szerzetesek visszajöttek. Valamennyien odamentek hozzá és szeretettel csókolták lábait és kezeit. Odakint szakadt az eső. Minthogy nagy néptömeg gyűlt össze, a perjel megparancsolta, hogy nyissák ki az összes kapukat. A szűk cellában mindenki igyekezett magának egy kis ereklyét szerezni. Levágott egy kis haját, vagy legalább egy ruhadarabot.

János haláltusa nélkül halt meg. Arca nyugodt, derűs és sajátságosan fehér színű lett, ami sem a halottak, sem pedig az ő szokott élő arcszínével nem egyezett. A sebekből rózsaillat áradt. 1591. december 14-e volt.

Mint Krizosztom atya tudósít bennünket, János testvért az *ubedai* kármelita rendház templomában temették el. Nagy tömeg jelenlétében, mely megtöltötte az egész templomot úgy, hogy alig maradt ember az utcákon. A kor szokásának megfelelően, a sírt bőven behintették oltatlan mésszel. Közvetlenül a temetés után, bámulatos dolgok és csodák következtek be, melyek közül csak kettőt említünk meg. Az egyik, hogy az enyészet nem vett erőt testén, a másik pedig, hogy testi ereklyéin a megfeszített Krisztus stigmái jelentek meg. Erről a soha nem hallott csodáról ma is látható hiteles képeket, rajzokat és feljegyzéseket készítettek.

A holttestet 1593-ban titokban átvitték *Segoviába*. Mikor erről az *ubedaiak* tudomást szereztek, nagy és folyamatos tiltakozásba kezdtek. Ennek eredményeképpen egy pápai brévét

úgy intézkedett, hogy a szent test jelentősebb részeit vissza kell vinni Ubedába. Ez meg is történt.

Életszentségét először csak öt évvel halála után, 1596-ban említi VIII. Kelemen pápa bullája. Boldoggá X. Kelemen pápa avatta 1675-ben. 1726-ban pedig XIII. Benedek szentté, XI. Pius pápa 1926-ban pedig az egyházdoktorok sorába emelte.

Külső megjelenése

Elizeus atya, aki különböző alkalmakkor gyakran tárgyalt Szentünkkel, így rajzolja meg portréját:

„Közepes, inkább alacsony termetű, komoly arcú, tiszteletre méltó, kissé barna arckifejezése kellemes. Beszédmódja nyugodt, nagyon átszellemült és vonzó azok számára, akik hallgatták vagy érintkeztek vele. Ez nagyon jó hatást tett azokra a férfiakra és nőkre, akik vele beszéltek, mert ők is átszellemültté, istenfélőkké és erénykedvelőkké váltak. A gyakori ima és az Istennel való beszélgetés révén ismerete és véleménye emelkedett volt. Minden kétségre, melyet ebben a tárgyban eléje tártak, nagy bölcsességgel válaszolt. Mindazok, akik tőle tanácsot kértek, nagyon meg voltak elégedve azzal, és nagy előrehaladást értek el. Az összeszedettségnek és a kevés beszédnek volt a barátja. Ritkán és nagyon mértéktartóan nevetett. Ha mint előljáró valakit megfeddett – és ez gyakran előfordult –, azt szelíd szigorral tette. Buzdított az atya szeretetével, és mindezt csodálatos derűvel és komolysággal.”

Mint majd látni fogjuk, az elmondottakat sokan megerősítették olyanok, akik ismerték vagy kapcsolatban álltak vele.

Testalkatára vonatkozó megbízható kép nem létezik. De vannak olyan adatok, melyek alapján arckifejezése és egész megjelenése meglehetősen nagy pontossággal meghatározható. Ha az Ubedában ereklyeként tisztelt lábszárcsont után ítélünk, megállapítható, hogy alacsony termetű volt. Felnőtt korában sem volt több 155 centiméternél. Ez a csont alig 34 cm hosszú. Alacsony termete azonban nem volt hátrányára, mert egyébként úgy látszik, széles vállú volt. A Vértanukról nevezett Elizeus szerint közepes testű ember volt, arca komoly, tiszteletreméltó, arcszíne kissé barnás, arcvonásai jóságosak, fellépése és társalgása nyugodt. Igaz azonban az is, hogy mint Alonso mondta: „Külseje és arca alkalmazkodott az ünnepekhez. A kínszenvedés ünnepein részvét és sajnálkozás tükröződött rajta. Karácsonykor gyöngéd szeretete a kis Jézus iránt. Mennybemenetelkor pedig olyan volt, mintha ő maga is fölmenne az égbe a mi Urunkkal. Ha pedig a Szűzanyának ünnepei következtek, akkor sugárzott róla az iránta való nagy szeretet. Amikor az elragadtatás bearanyozta és rendkívül megszépítette ezt a kissé barna arcot, semmi izgalom sem látszott vonásain, hanem csakis a magasságok békéje.”

Állandóan kis szakállt viselt. Minthogy mértékletes volt evésben és alvásban, testét pedig állandóan fenytette, sovány volt. Alázatos megjelenéséhez tartozott az öreg, szűk, durva anyagból készült szerzetesi ruha. Köpenye – úgy tűnik – kecskebundából készült és annyira egyszerű volt, hogy feltűnést keltett az alcalai káptalanon. Nem volt szép ember, de nem is volt csúnya. Szent Péterről nevezett Mária mondta, hogy „úgy látta mint egy felséget, aki sokkal nagyobb, mint a földnek bármely embere.” Ami erkölcsi értékeit illeti, soha sem volt heves, türelmetlen, zavart. Sohasem beszélt emelt hangon. Változatlanul derűs volt, minthogy nem voltak szenvedélyei. Minden testi és lelki indítás tökéletes mestere volt. Állandó, minden túlzástól mentes, szelíd öröm öntötte el arcát. Ellensége volt a melankolikus lelkületnek. Ha alattvalói közül valamelyik szomorkodott, megfogta a kezét és addig sétált vele a kertben vagy a mezőn, míg nem lett vidám és optimista. Szerette az egyszerűséget és menekült attól, hogy fitogtassa hatalmát. Együtt végezte beosztottaival a legalacsonyabb rendű munkákat, mint a takarítást és a mosogatást. Az ebédlőben mint előljáró, gyakran felkelt helyéről, és átvette a könyvet a felolvasótól, míg a többiek be nem fejezték az étkezést. A szabadidőben vagy kis kosarakat font vagy fafaragást végzett. Mindenkihez kedves volt, sohasem rendelkezett parancsoló módon. Ritka bölcsessége volt mások irányításában. Ezzel magyarázható, hogy azok, akik már egyszer voltak alattvalói, kérték a magasabb előljáróktól,

hogy helyezték át őket olyan kolostorba, ahol Keresztes János az előjáró. Senki sem hallotta, hogy másokról kedvezőtlenül beszélt volna, még azokról sem, akik ellene voltak. Nem tűrte el, hogy jelenlétében zúgolódjanak. Ezt a hibát szigorúan büntette. Mindig kereste az alkalmat, hogy a távollévők jó tulajdonságait és erényeit dicsérje. Voltak kedvenc témái is: a „semmik”, melyekről „A Kármelhegy útja” című munkájában írt: „Légy mindenkivel szemben azonos szeretettel! Ne szeresd az egyik személyt jobban a másiknál!” Finom lelke szerette a tisztaságot mind az oltárszolgálatnál, mind pedig saját maga körül.

Életének ezen vonásain kívül vannak mások is, melyek kiegészítik egyéniségét, *szellemiek és morálisak*. Ezeket megismerhetjük halhatatlan műveiben. *A Kármelhegy útja* és *A lélek sötét éjszakája* tükrözi uralkodó értelmét, a *Szellemi páros ének* képzelőtehetségét, és az *Élő Szereteláng* izzó szívét.

Írásai

Első irodalmi szárnypróbálgatásai, amelyekről tudunk, a novíciátusban, azaz 20-21 éves korában voltak, versek, hősköltemények formájában. Salamancai tanulmányai idején írt egy értekezést a szemlélődésről, melyet tanulóársai kiválóan minősítettek. Ezek közül egy sem maradt fenn számunkra. Nem bizonyítható, de feltehető, hogy a sarutlanok alkotmányának megszerkesztésében is része volt. Mint az avilai Megtestesülésről nevezett zárda gyóntatója, nemcsak szóbeli irányítást adott a rábízott nővéreknek, hanem kis papírszeletekre írt buzdításokat is. Anna-Mária, egyik volt lelki gyermeke arról panaszkodott, hogy egyet sem őrzött meg ezekből. Ebben az időben készítette dolgozatát, válaszat a „*Vejamin*”-re (gúnyolódás). Sajnos, ez szintén elveszett. Úgy tűnik, hogy a mű aprólékos és rendszeres tanulmány volt, melyben a Szent *önmagunk teljes megtagadását* hirdette 34 éves korában. A jelek szerint, ez lehetett *A Kármelhegy útja* első változata.

Első írásai melyek fennmaradtak számunkra, költemények toledói fogsága idejéből. Meg lehet állapítani, hogy melyek azok a versek, amelyeket ott szerzett. A calvariói rendház volt az – ahová fogsága után került – ahol megkezdte nagy művei elkészítését. Először Avilában papírszeletekre írt különálló mondatokat az általa vezetett apácák és gyónógyermekei számára. Azután írta az értékes *Elővigyázatossági szabályokat*, majd a *Lelki páros ének* néhány versszakának magyarázatát és néhány oldalt *A Kármelhegy útjából*. Mikor a szerző megkezdte nagy műve, *A Kármelhegy útjának* megfogalmazását, ezeket a részleteket, minden változtatás vagy javítás nélkül beleépítette abba.

Életének – ebből a szempontból – leggazdagabb időszaka a *granadai* volt. Ekkor fejezte be *A Kármelhegy útját* és írta *A lélek sötét éjszakáját*, majd Jézusról nevezett Anna nővér ösztökélésére a *Szellemi páros éneket* és a *Júda nimfái* utolsó versszakait, végül Anna Penyalosa kérésére 15 nap alatt megírta az *Élő Szeretlángot*. Említésre méltó, hogy a Szellemi páros ének magyarázatát vagy legalább is annak egy részét *térdenállva* írta. Műveit nem tartotta titokban. A nővérek másolták és terjesztették. A Kármelhegy útjának egyes nehezen érthető részeit maga magyarázta meg a szerzeteseknek. A könnyebb érthetőség céljából egy rajzot is készített, melyet könyve elejére helyezett. A *Magányos veréb sajátosságai* című kis dolgozatában a remeteéletet, a magányosságnak és a tökéletességnek jelentőségét taglalja a tökéletességre vezető úton.

Keresztes János irodalmi és tudományos tevékenysége nem zárult le Granadával. Igaz, hogy megszakításokkal, de később is tevékenykedett. Penyelében, tehát közvetlenül halála előtt, írt egy könyvet *A guadalcazari képek csodái* címen, mely azonban elveszett. Ebben az időben írt egy újabb, teljesebb, rendszerezettebb *magyarázatot* az *Élő Szeretlánghoz*; ezeknek kéziratai megsemmisültek. Mint azt a granadai Augusztina anya tanúsítja, ezeket maga a *szerző semmisítette meg* az 1591. év utolsó hónapjaiban, hogy ne kerüljenek bizonyítékként üldözői kezébe.

Keresztes Jánost egyes kortársai és a XX. század egyes írói is, hajlandók misztikus műveit mint önálló oszlopot nézni, amely nincsen kapcsolatban az őt megelőző hasonló irodalommal. Ez tévedés, de meg kell mondanunk, hogy ezek az elődök, források, lényeges jelentőséggel nem bírnak. Tanításában nem jelöl meg a Szentíráson kívül semmi más forrást, mint saját és mások tapasztalatait, melyek párosultak a szükséges tudománnyal. Így képes volt megkülönböztetni és értékelni az összes elemet, mely az adott kérdésben közrejátszott.

Mivel érdemelte ki Szent János az egyháztanítói címet?

Bár műveinek 2x500 oldal terjedelme elmarad Szent Ágoston 20 fóliánsa mögött, de e két kötet tartalmával úgy bevilágított a lelki élet sötét zugaiba, hogy *azóta sem éri utol senki* és mindenki az ő nyomdokain halad. Legfőbb érdeme, hogy ismertette a lelki élet bizonyos

szakaszain bekövetkező rettenetes lelki fájdalmakat és sötétséget, melyre más lelki tanítók csak a türelem tanácsát adták. Szent János kimondta, hogy azokat a Szentlélek belénk áradó kegyelmének sugara okozza, mikor megvilágítja előttünk lelkünk állapotát, hogy mily messze vagyunk Isten tisztaságától, tökéletességétől. De az ugyanakkor belénk öntött isteni szeretet miatt e látvány úgy kínozza a lelkeket, mint a purgatóriumban levőket a tisztító tűz. Arra is megtanít a „Misztikus Doktor”, miként vezeti át a Szentlélek kegyelme a lelket a cselekvő, ún. „szerzett” szemlélődésből, ami lényegében a saját értelmünkkel és akaratunkkal végzett elmélkedésnek a megszokott felső foka, affektív, érzelmi ima, abba a magasabb rendű imába, hol már maga a kegyelem ébreszti szívünkben Isten szeretetét. Eleinte szinte észrevétlenül, sőt talán éppen az imént említett lelki sötétségek és kínok közepette, de azután megjelennek a felsőbb fokok, mint a nyugalmi ima vagy az egyesülő ima stb. Ezekhez bizonyos külső jelenségek, mint elragadtatás stb. nem szükségesek. A Szent Doktor óva int tőlük. Egy a szükséges: Isten akaratának keresése és *teljesítése*.

Vos Gábrriel belga kármelita atya azt tanácsolja, hogy Keresztes Szent János műveiből a *Szellemi páros éneket* és az *Élő Szeretelángot* olvassuk el először. Kezdjük azokkal Szent János tanulmányozását és csak azután vegyük sorra *A Kármelhegy útját* és *A Lélek sötét éjszakáját*. Ezt a sorrendet azzal indokolja, hogy akik csak a Kármel útját olvassák, rideg, félelmetes szentnek képzelik őt az önmegtagadás exkluzív szigorával. Ellenben a boldogító istenszeretetet ünneplő *Cantico és Flama viva* úgy lelkesít és megerősít minket, hogy vállalni fogjuk a Kármel útja keményebb eszközeit is ily nagy célhoz. János melegszívű, gyengéssel együttérző volt gyermekkorától. Éppen ő volt a túlzók megfékezője.

Vos Gábrriel atya Keresztes Jánosról tartott római konferenciáival és könyveivel úgy felvillanyozta Rómát, hogy ennek eredményeként a Szentszék a kármeliták római Szent Teréz és Szent János kollégiumát 1957-ben kinevezte a *Teológia spirituális Pápai Főiskolájává*. Ez 1964-től doktorátust is ad a lelki élet tudományából. Nagy része van abban is, hogy XI. Pius pápa egyházdoktorrá avatta *Avilai Szent Terézt* és *Keresztes Szent Jánost*, *rendalapító társát*. Mind a kettőt, mint az *imaélet* mestereit.

Függelék

Keresztes Szent János életének fontosabb állomásai

- 1542 Juan de Yepes y Alvarez *születése* Fontiverosban.
- 1548 A család Arévalóba költözik.
- 1551 A család Arévalóból Medina del Campóba költözik.
- 1552 János árvaházba kerül. Tanulni kezd.
- 1557 Kórházi betegápolóként dolgozik.
- 1559 Megkezdí humán tanulmányait.
- 1563 *Medina del Campóban* belép a kármelita rendbe.
- 1564 Novemberben fogadalmat tesz és a *salamancai* egyetemen megkezdí filozófiai tanulmányait.
- 1567 *Pappá szentelik*. Szeptemberben megismeri Avilai Szent Terézt és elkötelezi magát a Kármel reformja mellett. Októberben visszatér Salamancába, hogy teológiát tanuljon.
- 1568 Augusztusban Szent Terézt Valladolidba kíséri, majd *Durvelóban* együttesen megalapítják az *első sarutlan kolostort*. Neve ettől fogva: *Keresztes János*.
- 1569 Elöljáró és novíciusmester lesz *Durvelóban* és *Mancera de Abajóban*.
- 1570 Az egész durvelói konventet átköltözteti *Mancerába*. Októberben *Pastranában* megszervezi az újoncnevelést.
- 1571 Igazgatója lesz az *Alcala de Henaresben* alapított új kollégiumnak.
- 1576 A „*sarus kármeliták*” üldözik és Medinában fogságba vetik, de a nuncius segítségével rövidesen kiszabadul. Szeptemberben részt vesz az első almodovari káptalanon.
- 1577 December 2-án a „*sarusok*” ismét elfogják és *Toledóban* fogságba vetik.
- 1578 Augusztus közepén megszökik toledói börtönéből. Októberben részt vesz az illegális almodovari „*sarutlan kármelita*” káptalanon, ahol a *calvariói* kolostor vikáriusává nevezik ki.
- 1579 Június 13-án *Baezába* megy egy „*reformkollégium*” alapítása céljából, melynek egyszersmind igazgatója lesz.
- 1580 Meghal édesanyja.
- 1581 Részt vesz az alcalai káptalanon. Harmadik definitornak választják meg.
- 1582 Társalapítója a *granadai* női kolostornak. Január végétől priorja a *Los Martires* kolostornak.
- 1583 Részt vesz az almodovari káptalanon. Újra megválasztják granadai priornak.
- 1585 *Malagában* női kolostort alapít. Részt vesz a lisszaboni káptalanon. Megválasztják második definitornak. Pastranában, a lisszaboni káptalan folytatásán, az *andalúziai tartományfőnök* helyettesévé nevezik ki.
- 1586 *Cordobában* kolostort alapít. Augusztusban mellhártyagyulladásban megbetegszik. Szeptemberben egy *madridi* női kolostor alapításánál segédkezik. Októberben *Manchuelában*, decemberben *Caravacában* alapít kolostort.
- 1587 A valladolidi káptalanon felmentik definatori és az andalúziai vikárius provinciális hivatála alól, de harmadik alkalommal is megerősítik *granadai* priorságát.
- 1588 Részt vesz Madridban az első általános „*sarutlan kármelita*” káptalanon, ahol megválasztják első definitornak, a Consulta harmadik tanácsosának, priorja lesz

- a segoviai háznak és P. Doria vikárius generális távollétében annak helyettese.
- 1590 Részt vesz a második madridi káptalanon.
- 1591 Részt vesz a harmadik madridi káptalanon, ahol megfosztják minden rangjától. Augusztusban, mint egyszerű szerzetes érkezik meg *La Penyuelába*. Szeptemberben megbetegszik és 28-án *Ubedába* viszik, ahol december 14-én, 49 éves korában meghal.
- 1593 Földi maradványait átviszik Segoviába.
- 1675 Január 25-én X. Kelemen pápa boldoggá avatja.
- 1726 December 27-én XIII. Benedek pápa szentté avatja.
- 1926 Augusztus 24-én XI. Pius pápa egyházdoktorrá avatja.
- 1927 Október 11-én testének jelentősebb maradványait visszaviszik *Ubedába*.

Idegennyelvű szavak, kifejezések magyarázata

Alpargata:

Kendertalpú saru. Spárgából font papucs, házi használatra, szigorú klauzúras zárdákban.

Beáták, beginák:

Közös házban, fogadalom nélkül együtt élő, vallásos életre vállalkozó nők, többnyire szerzetesrendek vezetése alatt.

Brévé:

Egyszerűbb formában, egyszerűbb stílusban szerkesztett, kisebb jelentőségű kérdést érintő pápai irat.

Breviárium:

- 1.) Katolikus zsolozsmáskönyv, papi hivatalos imakönyv.
- 2.) Jeles írók, szentek mondásainak, tanításának áttekintő gyűjteménye.

Bűnbevalló káptalan:

A Rendi szabályok elleni vétségeknek, hibáknak, a közösség előtti bevallása.

Ceremoniale:

Szertartáskönyv; az egyházi szertartások előírást tartalmazó szabálygyűjtemény.

Consulta:

A spanyol tartományfőnök Rendi Tanácsa. (Csak rövid életű volt. Minthogy népszerűtlenné vált, eltörölték.)

Definitor:

Rendi tanácsos.

Disciplina:

- 1.) A fegyelem, a szabályok szigorú megtartásának neve.
- 2.) Zárdákban az ostorozás neve. Nagy hibákért lehet nyilvános, a főnök osztja. Általában önostorozás, akár együtt egy sötét teremben, akár egyedül.
- 3.) Jelenti az ostorozáshoz használt zsinórból font ostort (flagellum).

Generális:

Általános rendfőnök; férfi szerzetesrend legfőbb elöljárója. Generális vicarius: Az általános rendfőnök helyettese.

Grammatica:

Nyelvtan, a középkori egyetem alsó kurzusában, az Artesben szerepel.

Inkvizíció:

Az uralkodóház egységes ideológiájának megőrzésére az egyháziak által gyakorolt politikai-rendőri intézmény, törvényszék a középkorban (egyes országokban a XIX. sz. közepéig) a keresztény egységet megbontó eretnekség üldözésére és elnyomására.

Inkvizítor:

Az inkvizíciós törvényszék bírója, szigorú vallató, nyomozó.

Kanonizálás:

- 1.) Szentté avatás.
- 2.) Törvényesítés, szabállyá változtatás.

Kámzsa:

- 1.) Szerzetesi öltözet, vagyis csuha (rendszerint csuklyával).
- 2.) Egyedül a csuklyát, vagyis a ruha fejre fölhúzható részét is jelentheti.

Káptalan:

- 1.) A kanonoké: a püspök tanácsadó papi testülete.
- 2.) A szerzetes rendekben: Közös törvényhozó gyűlés, mely lehet: – általános, vagyis nagykáptalan az egész rend számára; – tartományi, egy bizonyos terület kolostorai részére; – házi- vagy konventkáptalan az egyes kolostorok szerzetesei részére.

Klauzúra:

A kolostornak a világiaktól elzárt, csak külön egyházfői engedéllyel látogatható része.

Kongregáció:

- 1.) Kúriai igazgatási hatóság, pápai minisztérium.
- 2.) Egyszerű fogadalmas szerzetesrendek.
- 3.) Katolikus hitbuzgalmi egyesület.

Konstitúció:

- 1.) A pápának egyházfegyelmi ügyekben kiadott irata.
- 2.) Alkotmány (országoké).
- 3.) A szerzetesrendek Alapszabálya (regula) után következő Szabályoknak nevezett szerzetesi törvények.

Konszekráció:

- 1.) Szentmisében az *átváltoztatás*.
- 2.) Felszentelés. Valamely személy vagy tárgy ünnepélyes *Istennek szentelése* krizma kenettel, szemben az egyszerű szenteltvízzel adott *megáldással*, amit benedikálásnak neveznek.

Konvent:

A katolikus egyházban: szerzetestelep, szerzetesház, testület, papi, vagy szerzetesi közösség.

Konventuálisok:

- 1.) A kolostor közösségének, a konventnek jogos tagjai.
- 2.) Rendekről szólva az enyhébbek irányzata, pl. *konventuális* ferencesek. Ellentéte az *obszerváns*. Ugyanez az érteleme a kármelita renden belül a frappánsabb „sarus” – „sarutlan” elnevezésnek.

Konzultor:

A római kongregációk szakértő, tanácsadó, ügyvizsgáló tagjai. Ha a főelöljáró tanácsának a neve *Consulta*, akkor a tanácsosok konzultorok. De általában *Definitórium* a főtanácsos testület neve és a tanácsosok *definitorok* vagy *asszisztensek*.

Kórista:

Kórus tagok, akik a karimát, zsolozsmát végzik. A nem kóristák a *laikus* dolgozó rendtagok.

Kórus:

Kar és maga a hely is, ahol a zsolozsmát végzik, többnyire a főoltár mögött vagy mellett.

Licenciátus:

- 1.) Néhány külföldi egyetemen a doktorátust megelőző vagy azzal egyenlő értékű tudományos fokozat.
- 2.) A középkori egyetemen tanításra jogosult személy.

Matutinum:

Szerzetesek éjféli vagy hajnali zsolozsmája.

Mortifikáció:

Sanyargatás, Isten szeretetéből vállalt, főképp testnek kellemetlen gyakorlat, lemondás, pl. böjt, vezeklőöv, önostorozás. Fő a belső önmehtagadás: az önakarat és szenvedély legyőzése.

Nagykáptalan:

Egy szerzetesrend fő gyűlése (Rómában), vagy a rend azon monostorában, ahol a generális székel.

Novícius:

- 1.) Próbaidős szerzetesújonc.
- 2.) Szerzetes növendék fogadalomig.

Nuncius:

A Vatikán diplomáciai képviselője valamely országban.

Ordinárium:

- 1.) A katolikus egyház istentiszteleti rendjét leíró szertartáskönyv.
- 2.) A zsolozsmáskönyvben az „általános rész”.

Pátens:

- 1.) Kiváltságlevél.
- 2.) Kinevezési okirat.
- 3.) Nyílt parancs.

Perjel:

- 1.) Rendház elöljárója.
- 2.) Házfőnök.
- 3.) Prior.

Perjelség:

Olyan rendház vagy kolostor, melynek perjel áll az élén.

Picaros:

Csavargó (spanyol szó).

Prima:

Első napközi imaóra. Régen reggeli ima, ma a reggeli dicséretbe van beolvasztva.

Prior:

Házfőnök, perjel. Perjel a prior latin szó elmagyarosítása.

Proprium (szemben a „commune”-val):

- 1.) Saját tulajdon.
- 2.) Egy szent saját miséje.

Provinciális:

A szerzetesrend tartományfőnöke.

Recommendatio animae:

Lélekajánlás: haldoklók melletti egyházi ima.

Rekreáció:

- 1.) Közös felüdülésre szánt együttlét.
- 2.) Beszélgető óra.

Rektor:

Egyházi nevelő-oktató intézmény elöljárója, igazgató

Skapuláré:

Vállruha.

- 1.) Régi szerzeteseknél a rendi ruhát kötényként védő, vállról előre és hátra függő, az öltönnyel egy anyagból, szövetből való ruhadarab.
- 2.) Ebből fejlődött ki a világi hívek által viselendő kis skapuláré, mely többnyire szentképpel van díszítve vagy hímezve. Lelki kiváltságok fűződnek hozzá. X. Pius éremviselésre változtatta.

Skolasztika:

Az Egyház hivatalos bölcselete és a ráépített teológia.

Skolasztikus:

A skolasztikával foglalkozó személy vagy skolasztikára vonatkozó dolog; pl. tanár, iskola, tantárgy stb.

Skolasztikus disputa:

Skolasztikus szabályok szerint folyó, ünnepélyes, filozófiai vagy teológiai vita.

Tabernákulum:

Oltárszekrény, szentségház, az oltáriszentség őrzésére szolgáló díszes szekrényke.

Tunika:

Rövid alsó ing, alsóruha.

Vesperás:

Délutáni, esti zsoltó, ima.

Vesperás mestere:

Az a tanár, aki délután tanított, mert akkor volt az órája.

Vigília:

- 1.) Virrasztás.
- 2.) Az ünnep előestéje.
- 3.) Éjszakai zsoltó.

Vikárius:

Helynök.

Vikárius generális:

- 1.) Általános helynök.
- 2.) Nem önálló előjáró, hanem valamely egyházi, vagy kolostori előjáró helyettese. Ha önálló, akkor a főelőjárónál kisebb rangú előjárót jelent.

Vizitátor:

Ellenőrzést végző egyházi személy.

Forrásmunkák

Johannes Boldt:

Johannes vom Kreuz

Mainz: Matthias Grünewald Verlag. 1990.

Crisogono de Jesus:

Jean de la Croix sa vie

Edition du Cerf 1982.

Erika Lorenz:

Licht der Nacht

Verlag Herder Freiburg im Breisgau 1990.

E. Specker:

Johannes vom Kreuz Lehrer der Mystik

Verlag Josef von Matt, Stans, 1957.

P. Bruno a Jésus-Marie:

Keresztes Szent János életrajza

Fordította: Szeghy Ernő

Keszthely, 1936

Szeghy Ernő:

Keresztes Szent János művei

Budapest, 1926.